

Toponímia del planejament territorial a Catalunya

per Josep M.ª PUCHADES

Introducció

El repartiment geogràfic de la població en el territori de Catalunya, ha experimentat en els darrers quaranta anys transformacions tan extraordinàries que la fesomia demogràfica actual ha perdut quasi del tot la semblança amb la que tenia en les primeres dècades del segle present. I no cal dir que aquest repartiment queda totalment desfigurat si, reculant en el temps, el comparem amb el que feia exclamar fa tres segles a un dels predecessors en la Geografia de la nostra terra: «Toda Catalunya es una gran Ciudad».

El desequilibri en aquesta distribució ha ocasionat dos fets importants, que cada dia són estudiats amb més interès pels nostres especialistes: l'èxode en el medi rural, i per tant l'abandonament, en molts llocs absolut, de masies i de pobles i, en canvi, el creixement desmesurat d'alguns territoris, principalment les comarques litorals i prelitorals, sobre les quals insistirem més endavant.

Aquest problema que afecta profundament Catalunya i capgira les tradicionalment assenyades proporcions del seu desenvolupament compassat en el decurs de la història, ha provocat en alguns indrets uns avantatges de tipus econòmic, però no cal negar que, paral·lelament, ha estat causa d'inconvenients, un dels quals és la degradació de la naturalesa, que ens posen en evidència els ecòlegs, i un altre la densificació gegantesca de les ciutats, preocupació pròpia de sociòlegs i urbanistes.

En aquestes ratlles ens proposem de tractar, encara que sigui breument, d'una pèrdua de valors que, si bé són immaterials, afecten en canvi profundament el nostre patrimoni espiritual. Ens referim a l'empobriment i al desgavell que la nostra toponímia en general, i en particular la urbana, està experimentant per culpa d'aquests trasbalsaments.

Efectivament: quan les llars de muntanya deixen de fumejar definitivament i quan del poblament dispers en fugen fins els habitants de les pairalies més importants, no queda ningú que perpetui, en el paisatge ara emmudit, la designació dels paratges i de tots llurs accidents geogràfics amb els noms que els caracteritzen popularment i tradicional. En aquests casos, sort tenim dels mapes i de les guies excursionistes per a mantenir amorosament viva una toponímia que ja hauria desaparegut; però, i és de doldre, sempre quedaran indrets o racons on el nom d'un reguerol, d'un sender, d'una font, d'un prat o

d'un arbre que fa molts d'anys serviren per a batejar un lloc, restaran ignorats per sempre més, si no som a temps encara a salvar-los.

Quan aquests pobladors rurals s'estableixen a les terres baixes, ho fan a costa de la creació d'eixamples urbans. Aquesta demanda d'espai ve encara fabulosament incrementada per l'assentament de les extraordinàries aportacions humanes degudes a la immigració procedent d'altres terres peninsulars: habitatges, indústries i vies de comunicació ocupen grans extensions de sòl rústec. Per si això no fos prou, l'aspiració general de posseir una segona residència, la de temporada, fa sacrificar encara més extensions de conreus i de boscos.

Es trenca així una harmonia entre la terra i l'home. La naturalesa és engolida per la voracitat urbanística: damunt d'aquell torrent que s'havia conegut per un nom popular i que ara discorre pel subsòl sense personalitat i anònimament integrat en la xarxa de collectores, ara hi ha una avinguda o un carrer que no el recorda, tota vegada que l'Ajuntament o els veïns han batejat la nova via amb un nom insubstancial. D'aquell turonet que les excavadores han eliminat físicament del terreny, ja no en queda memòria. La font que ha deixat de rajar, el pou que ara ha quedat cegat sota el paviment de la plaça, l'antic camí ral, l'arbre singular, el rec del molí, la creu de terme: tot ha estat escombrat com a indesitjable deixalla per a fer pas a la parcel·la, al solar, a la casa, a la fàbrica, a l'equipament. Aquells elements geogràfics del paisatge senzill i humà que ens era casolà i familiar per constituir el nostre entorn i que també estigueren presents en la vida de les generacions anteriors, han caigut, quasi sempre oblidats; de llur repertori de topònims, en general, pocs es mantenen vius, i els que queden moltes vegades han estat adulterats.

Encara, però, el problema té més gravetat si ens fixem que, no solament no volen evocar-se aquests noms autènticament fills del poble, sinó que per a denominar aquelles promocions urbanístiques de nova creació són escollides expressions que, si bé poden tenir llur reclam comercial, constitueixen en canvi un atemptat al bon gust i a la dignitat de la llengua; mai no podran constar en la cartografia noms exòtics que són inadequats o, pitjor, noms que la enlletgeixin.

En aquest estudi donem, doncs, una ullada ràpida als problemes que planteja el refús d'aquesta toponímia inacceptable, i la conservació de la que ens llegaren els avantpassats, que a més del seu valor cultural, constitueix un instrument de total necessitat en els treballs del planejament territorial de Catalunya, que tanta falta fan i són imprescindibles per a un bon desenvolupament del país. Dividim aquestes notes en tres aspectes fonamentals.

En primer lloc ens referim a les denominacions dels nostres municipis i de les entitats de població que els constitueixen. Inicialment pot semblar un problema en gran part resolt, però darrerament han sorgit greus complicacions, per efecte de fusions i alteracions en el nombre d'ajuntaments de Catalunya.

El segon tema correspon al de les noves actuacions urbanístiques —unes dues mil—, que han aparegut en aquests darrers vint-i-cinc anys; més d'un noranta per cent són promogudes amb noms inadmisibles.

I, finalment, en el tercer lloc fem uns comentaris fonamentals sobre la conveniència d'adoptar noves i definitives solucions a la forma amb la qual fins ara s'ha procedit a designar els noms dels nostres carrers i places, o sigui, la toponímia de la vialitat urbana.

Passem doncs a estudiar, per separat, cada una d'aquestes grans divisions del tema.

Capítol I

Toponímia municipal

ANTECEDENTS

Hem aplegat pels nostres estudis el recull de totes les entitats de població constituïdes per nuclis urbans de tota mena d'importància, des de la gran ciutat fins al més insignificant llogaret. En resulta un inventari que ofereix prop de 5.000 topònims. Si hi afegim els de les actuacions urbanístiques, més de 2.000, i també el dels altres elements importants del poblament, com és ara els castells, convents aïllats, masies o pairalies importants (per exemple, les que tenen capella pròpia), les parròquies i demés temples i ermitatges isolats, i altres formes permanents o estacionals de l'habitat (com poden ésser establiments d'acampada turística), i encara hi posem els llocs desapareguts o despoblats des d'un segle enrera, arribem a les 15.000 unitats, que són les que consten al nostre arxiu en igual nombre de fitxes.

No es tracta pas, ara, de treballar amb aquest material exhaustiu, sinó solament de seleccionar-hi i fer unes consideracions sobre el nom correcte dels termes dels nostres municipis, deixant per un altre dia les entitats de població que es troben dintre de llurs jurisdiccions respectives. La ordenació del territori exigeix, de bell antuvi, la ordenació dels noms que l'identifiquen i el representen.

La primera part d'aquesta tasca fonamental quedava pràcticament resolta l'any 1933, amb la publicació, per la Generalitat de Catalunya, de la *Llista de noms dels Municipis de Catalunya dreçada per la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans amb la col·laboració de la Ponència de la Divisió Territorial*. Aquesta *Llista* fou també la utilitzada en el llibre, suara reimprès, sobre *La Divisió Territorial de Catalunya, publicat també per la Generalitat l'any 1937*. Amb molt poques esmenes que hi creiem necessàries, és vàlida en el moment actual; són en nombre d'una cinquantena els municipis que, d'acord amb aquesta *Llista*, mitjançant un llarg expedient administratiu, han recuperat o estan en camí de fer-ho, llur denominació correcta, o sigui l'atorgada l'any 1933. I cal que ben aviat s'hi adaptin tots.

En relació amb la segona part, podem dir que es treballa intensament. El *Diccionari Nomenclàtor de Pobles i Poblats de Catalunya*, del Centre Excursionista de Catalunya, recull, en la seva segona edició (any 1964), un total de 3.527 fitxes descriptives d'entitats de població; la *Gran Enciclopèdia Catalana* és una altra font abundosa de topònims dels llocs habitats de Catalunya, i àdhuc dels despoblats. Entre aquestes dues obres cabdals hi ha, però, divergències en alguns noms de lloc, pels quals no ha estat dita encara la darrera paraula; amb tot i això, aquestes diferències són mínimes, i creiem que és

ben proper el dia que els topònims de les nostres poblacions, grans i petites, siguin escrits amb un criteri totalment unificat.

Cal reconèixer, abans que tot, la immensa labor realitzada per a totes les terres catalanes, en la recollida onomàstica i en l'anàlisi etimològica i fonètica, que durant molts anys ha portat a terme el nostre gran filòleg Joan Coromines. Si algun dia podem disposar de la seva obra monumental *Onomasticon Cataloniae*, encara inèdita, molts problemes que presenta la toponímia de Catalunya hauran quedat resolts definitivament.

Per altra banda, a les nostres Universitats Central i Autònoma, a moltes entitats excursionistes i a altres centres culturals, així com també entre els erudits locals, cada dia és més conreada aquesta parcel·la de la toponímia com a preferida entre les del camp de la lingüística, de la història i de la geografia de la nostra terra. Són molt notables els estudis que s'hi dediquen i es refereixen a un aspecte determinat, però, sobre tot, el que fa goig és de veure com continuament hi ha més localitats que posseeixen el recull de llur toponímia en una monografia especial, elaborada segons una metodologia moderna i sempre amb caràcter molt complet i pràctic. Sabem que hi ha Ajuntaments que com el de Lloret de Mar, es proposen ben aviat sotmetre oficialment a informació pública el Catàleg Toponomàstic de la vila i del seu terme; aquesta labor hauria d'ésser un objectiu de les futures Corporacions Municipals, ara que són a punt de renovar-se.

Cal ésser, doncs, optimista: en aquest moment Catalunya ja disposa d'uns equips d'afecionats o d'especialistes que, desde fa uns anys, realitzen aquesta gran obra. Des del punt de vista també oficial, recordarem que Espanya ha signat dos acords de caràcter internacional, pels quals es compromet a utilitzar els topònims de totes les llengües peninsulars amb la transcripció més correcta que els entesos determinin; així doncs, podem sentir-nos ben satisfets de veure que la cartografia estatal ja segueix aquestes normes. En aquesta feina tots hi podem participar; les ratlles que segueixen desitgen aportar-hi una petita contribució, a la qual podem afegir per part nostra la creació del Premi anyal «Josep Iglésies», que en dues convocatòries ha obtingut quatre monografies de toponímia local.

D'antuvi podem considerar que, en iniciar aquest estudi, observem l'existència d'uns àmbits de gran extensió i d'uns accidents geogràfics fonamentals que donen origen a topònims de la major importància perquè són els que defineixen l'estructura física i humana del país. Això passa amb les trenta-vuit comarques de la nostra Divisió Territorial, quasi totes elles conformades com a unitats naturals i moltes amb profundes arrels històriques; també passa en algunes subcomarques, com és ara El Lluçanès i Les Guilleries, i esdevé igualment amb les grans serralades, els eixos fluvials que formen el tronc i la brancada dels nostres arbres hidrogràfics, les grans planes, el litoral i altres elements geogràfics essencials, com són les poblacions de més anomenada per llur cens, emplaçament, interès arqueològic, turístic, comercial o industrial. Agrupariem en aquesta llista inicial tots aquells noms que, en una enquesta primària, resultarien més coneguts pel poble. Podríem dir-ne que són els «macrotopònims» o els de primer ordre dintre el conjunt dels noms de lloc de Catalunya: la seva toponímia major.

Ningú no ignora, doncs, l'existència de la ciutat de Lleida, tothom ha sentit a parlar de Montserrat com a muntanya i com a santuari, i són en molt petita proporció els catalans que no saben que el riu Ebre passa per Catalunya i hi arriba al mar. Però és ja molt més reduït el nombre de persones que, a casa nostra, coneixen de nom o de fet el poble de Sant Pere de Riudebitlles, la

Serra la Llena o el riu Gaià. Ens trobem amb uns topònims de difusió mitjana, que haurien d'ésser coneguts de la majoria dels catalans, però malauradament no ho són. És la toponímia que anomenem de segon ordre.

I no cal dir que si d'aquest nivell normal ens endinsem en la toponímia de detall, la majoria de la gent no tindrà cap notícia sobre el nom d'un petit affluent, d'un estrep de muntanya o d'un humil llogaret. Solament l'home que en un indret depèn directament de la terra, o el que la trepitja per satisfer la seva dèria d'excursionista, de caçador o de boletaire, podrà identificar per llur designació nominal un paratge, una font, una masia, un corriol o un bosc. Arribem a la que podríem anomenar «microtoponímia», que si bé sobre els plànols correspon a un domini puntual o de reduïda extensió, és, en canvi, la que ofereix una major quantitat de noms. És la toponímia menor, o de tercer ordre: per analogia amb les triangulacions geodèsiques i topogràfiques, direm que és la que ens dóna més «coordenades toponímiques» en una representació cartogràfica.

Tots aquests noms i llur conjunt són els que ens permeten de llegir en el llibre obert de la Naturalesa i identificar-hi no sols els elements de la seva pròpia obra, sinó també els que li ha aportat l'home. Qualsevol fet de l'espai geogràfic va simbiòticament unit a un nom que el precisa i el representa. D'aquí ve la importància que una bona informació toponímica significa per a totes les activitats humanes que s'exerceixen directament relacionades amb un territori, gran o petit: agilitza el coneixement i la descripció del terreny i evita confusions i errors, tota vegada que la determinació i la permanència d'un topònim sobre el mapa és més assegurada que la d'altres formes d'expressió cartogràfica d'un lloc. En donarem exemples: sovint en un mateix sector muntanyenc hi ha dos o més cims, molt propers entre ells, que tenen igual cota. A quin ens referim, si volem citar-los i no tenen nom? Igualment, veiem que els geòlegs ens descriuen els estrats visibles en un desmunt del kmt. 24,350 de la carretera X., però si aquesta carretera es modernitza i es suprimeixen revolts, i per tant, es varia el kilometratge, ¿com identifiquem, entre altres, aquell desmunt? El nom del lloc és la única forma d'evitar dubtes i equivocacions.

Tots aquests noms així recollits i revisats han de formar part, algun dia, d'un Catàleg, Corpus o Diccionari Toponímic de Catalunya, i han d'ésser reconeguts amb validesa oficial com a eina de treball o com a llenguatge comú per a tothom que hagi de referir-se a qualsevol indret de la nostra terra. Així recuperarem un patrimoni cultural que en part quasi ja és perdut o va en camí de perdre's, i la seva materialització damunt dels mapes ens n'assegurà la continuïtat. Efectivament, l'assenyalament dels topònims a la cartografia, fa reviure els noms de lloc; ho podem afirmar des de que en 1946 publicàrem la primera edició d'un mapa excursionista dels Cingles de Bertí, gràcies al qual no solament es desbrossaren i rehabilitaren alguns graus que restaven oblidats, sinó que en poc temps es va «ressuscitar» la toponímia local, que en molts indrets havia fugit de la memòria dels propis habitants. Una feina positiva semblant han fet totes les guies i els mapes muntanyencs de Catalunya, bibliografia ben nombrosa, certament.

A la nostra terra hi havia ara fa uns vint anys, 1058 municipis, segons el Diccionari Nomenclàtor del Centre Excursionista de Catalunya, anteriorment esmentat. A efectes toponímics els considerem subsistents tots, i, encara, n'hi hem d'afegir tres de nous, segregats recentment del de Tortosa; són Delta d'Ebre, Camarles i L'Enveja. En la relació que donem tot seguit veiem que hi han 19 monografies toponímiques de termes municipals publicades, i 10

d'inèdites; en total 29, o sigui solament el 2,7 % d'ajuntaments de Catalunya poden vanar-se d'un coneixement correcte de llur jurisdicció territorial. Queda, doncs, molta feina per fer, i amb caràcter urgent; el ritme actual és de dos estudis monogràfics complets cada any: si no incrementem aquesta producció, l'obra no estarà llesta fins dintre mig millenni! Els noms de lloc s'hauran perdut.

Tant de bo que aquestes reflexions encoratgin els treballadors actuals i futurs en les activitats ben fruitoses de la nostra toponímia i estimulin els Ajuntaments a promoure la investigació d'aquesta riquesa cultural que pertany a llurs ciutadans i vetllin per la seva defensa i conservació! Una forma d'actuar immediatament en aquest sentit seria la d'incorporar d'ara endavant els topònims correctes a la gestió pública, disposant, per exemple, que els diferents serveis municipals fessin constar en els documents administratius i en els plànols i projectes tècnics, els noms de lloc locals amb tota correcció i autenticitat. Als nostres pobles i a les nostres comarques hi ha prou nombre d'estudiosos per a assessorar-los eficaçment.

A continuació oferim la llista de les monografies toponímiques d'un terme municipal que han estat publicades fins al moment de la redacció definitiva d'aquestes notes.

L'ALEIXAR. — *Toponímia de L'Aleixar i del seu terme*, per Albert Manent. Tarragona, 1962, 93 p., 3 làms., 1 mapa.

ARBOLÍ. — *Toponímia del terme municipal d'Arbolí, amb un apèndix onomàstic*, per Joan Prats Sobrepere. «Revista Catalana de Geografia», núm. 3, juliol-agost 1978.

CALDES DE MONTBUI. — *La Rodalia de Caldes de Montbui. Repertori històric de noms de lloc i de noms de persona*, per Enric Moreu-Rey. Barcelona, 1962, 304 p., 8 làms., plànols i fotogr. I també L'ALBIOL.

CASTELLVELL DEL CAMP i ALMOSTER. — *Toponímia dels termes municipals i nuclis de població de Castellvell del Camp i d'Almoster*, per Ramon Amigó Anglés. Reus. Col·lecció Rosa de Reus, 1968, 134 p., 8 làms. fotogr. i plànols.

CONSTANTÍ. — *Els topònims del terme municipal i del poble de Constantí*, per Ramon Amigó Anglés. Tarragona, 1968, 137 p., 1 plànol.

LA FEBRÓ. — *Toponímia del terme municipal de La Febró*, per Albert Manent. Separata del «Bol. Arqueològic de Tarragona», any II, 1973-1974, p. 163-192, 1 plànol.

GANDESA. — *Toponímia de Gandesa i el seu terme municipal*, per Anton Monner Estopiñà. Tarragona, 1976, 199 p.

MASPUJOLS. — *Toponímia de Maspujols i el seu terme*, per Albert Manent. Extret del «Bol. Arqueològic de Tarragona», any 1966, p. 231-246, 1 plànol.

LA MUSSARA. — *Els topònims del terme municipal i del poble de La Mussara*, per Ramon Amigó Anglés. Tarragona, 1963, 123 p., 1 plànol.

PASSANANT. — *Topònims de l'antic terme de Passanant*, per Enric Moreu-Rey. «Revista Catalana de Geografia», núm. 3, juliol-setem. 1978. Aquest treball pot ésser complementat pel de Josep Maria Marimon: *Noms de casa de Passanant*. «Butlletí Interior dels Seminaris de la DEC», Barcelona, any 13, maig-juliol 1978.

LA POBLA DE CLARAMUNT. — *Toponímia de La Pobla de Claramunt i del seu terme*, per Josep Riba Gabarró. Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada, 1960.

REUS. — *Els topònims de la ciutat i del terme de Reus*, per Ramon Amigó An-

- glés. Reus. Edicions Rosa de Reus, 1957 (i en 1958, la mateixa edició sota el Patronatge de la Societat Catalana de Geografia, amb el títol: *Els noms de lloc de les terres catalanes*. — III. Reus), 140 p., 6 làms. fotogr., 2 mapes.
- LA RIBA. — *Els noms de lloc de les terres catalanes*. — I. La Riba (*Termes municipal i Parroquial*), per Josep Iglésies. Barcelona, 1953, 88 p.
- RIUDOMS. — *Toponímia del terme municipal de Riudoms*, per Eugeni Perea. «Revista Catalana de Geografia», núm. 2, abril-juny 1978.
- SANT PERE DE RIUDEBITLLES. — *Els noms de lloc de les terres catalanes*. II. Sant Pere de Riudebitlles, per Enric Ribas Virgili. Barcelona, 1935.
- TARADELL. — *Taradell i la seva toponímia*. En curs de publicació. «Taradell. Revista mensual», a partir del gener 1979.
- VILALLONGA DE TER. — *Toponímia del terme municipal de Vilallonga de Ter*, per Ramon Amigó Anglés. Barcelona, 1979, 405 p., 1 plànol.
- VILAPLANA DEL CAMP. — *Toponímia de Vilaplana i del seu terme*, per Albert Manent. Barcelona, 1970. Separata del «Boletín de la Real Academia de Buenas Letras», XXXIII, p. 77-106.
- VILA-SECA DE SOLCINA. — *Toponímia de Vila-seca de Solcina*, per Ramon Amigó. Abadia de Poblet, 1978, 191 p., 12 làms.

Les monografies dels termes municipals següents són inèdites, però tenim confiança en llur pròxima publicació: Josep Llobera Ramos, CORNELLA DE LLOBREGAT; Rafael de la Torre, SANTA MARIA DE MERLÈS i BARRUE-RA; Antoni Noguera Massa, LA VALL D'EN BAS; Ferran Jover Hortonedà, LES BORGES DEL CAMP; Carmel Biarnès, ASCÓ; Joan Baptista Espasa, CORNUDELLA; A. Bladé Desumbila, BENISSANET, i, al País Valencià, la de CULLERA, per F. Giner Palau. A la impremta hi ha TREMP, de Jordi Mir.

A les institucions que treballen en la recollida i en l'estudi de la Toponímia catalana cal afegir-hi el Servei Cartogràfic de la Diputació de Barcelona, que en els centenars de plànols i de mapes a escales 1/2.000; 1/5.000 i 1/10.000 que ha efectuat en els vuit anys darrers, d'ençà la creació del seu Gabinet de Fotogrametria², ha determinat i fixat milers de topònims, i, creiem que per primera vegada al nostre país, i potser arreu, està aplicant a aquesta informació fonamental un tractament per ordinador.

En aquest moment les entitats excursionistes de Catalunya estan fent un gran esforç per a recollir i posar correctament els noms de lloc dels mapes del Pirineu, cartografia que, sobre tot a la vessant francesa es caracteritza per una toponímia veritablement desastrosa, molt poc acurada a la nació veïna. S'ha publicat un mapa del sector oriental de la serralada, imprès per l'Institut Geogràfic Nacional, a Madrid, que en tots aspectes és una obra excellent, fruit d'un magnífic esperit de col·laboració. Sabem també quelcom d'una altra realització immediata: el Centre Excursionista de Catalunya va a editar la traducció catalana d'una obra fonamental per a conèixer totes aquelles muntanyes: «Travessia del Pirineu: del Cantàbric al Mediterrani», de Georges Veron. Els 62 mapes que la il·lustren tindran, com a cosa introduïda pel Centre, la primeríssima novetat que en el sector basc, en la vessant occitana (Vall d'Aran inclosa), en el sector aragonès i en el català, la toponímia serà respectivament la correcta i original de cada una de les quatre llengües corresponents.

Tal com ja queda indicat anteriorment, hem de partir d'aquesta «Llista», publicada en 1933, amb la qual es definien en forma oficial els topònims corresponents als 1064 municipis que aleshores corresponien al nombre d'ajuntaments del nostre país. La Generalitat havia encarregat aquest treball a la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans per decret del 20 d'abril de 1931, el qual nomenà per a aquesta feina una ponència formada pels senyors Pompeu Fabra, Josep M.ª de Casacuberta i Joan Coromines. Els noms foren revisats i canviats de dues maneres: els que requerien senzilles rectificacions ortogràfiques o bé la modificació de formes castellanitzades, per una banda, i per l'altra, els que havien d'ésser objecte d'un afegitó determinatiu (per exemple, els dos *Siurana* existents es distingiren, per un, amb l'additament de la comarca respectiva, *Siurada d'Empordà*, i per l'altre, amb el del massís muntanyenc on es troba, *Siurana de Prades*), i també en alguns casos foren modificats per tal d'acostar el nom oficial a la denominació popular. En aquesta segona part intervingué també la Ponència de la Divisió Territorial de Catalunya.

La feina fou ben reeixida, encara que no acceptada amb absoluta unanimitat. Per exemple, a Caldetes es produí una reacció contrària, en proposar que aquest nom substituís l'oficial de «Caldas de Estrach». Com hom pot veure en el manifest que reproduïm en facsímil, una bona part de la localitat, amb l'alcalde al seu davant, volgué mantenir el nom, certament antic, però erudit i impopular de «Caldes d'Estrach», amb la *h* i tot; però Pau Vila¹ demostrà la impropedència d'aquest criteri i, respectuós amb el que podia ésser una voluntat popular originada segurament per hostilitat al diminutiu, diu que «De tota manera malgrat la generalització reconeguda del nom modern, estès per tot Catalunya, i el desconeixement actual del nom antic, si els veïns demanen unànimement que sigui mantingut, oficialment, el nom antic de Caldes d'Estrac, potser sí que cal accedir a llurs desigs. Per la nostra part haurem fet totes les observacions adequades: al capdavant, el divorci entre el nom popular i l'oficial, amb les confusions o el desconeixement que motivi, no pot perjudicar sinó els peticionaris».

Algun altre ajuntament també va manifestar la seva disconformitat amb el nom que li havia estat assignat. El 28 d'octubre del 1933, la Comissió Gestora del de Sant Pere de Vilamajor es dirigeix a la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans fent observar que la denominació proposada de «La Força» no és pas l'adequada, tota vegada que aquest topònim solament «comprenia l'edifici o torre del que és avui campanar de l'església parroquial i cases feudals del casc del poble, però el mot *La Força* no definia tota l'extensió del seu terme municipal». Aquest terme en el fogatge de 1365-1370 s'anomenava Vilamajor, però ara amb aquest sol nom es coneix més aviat el municipi de «Vilanova de Vilamajor» o «Sant Antoni de Vilanova de Vilamajor», creat per segregació del de Sant Pere de Vilamajor l'any 1823. Avui, en llenguatge local *Sant Pere de Vilamajor* és «Sant Pere» i *Sant Antoni de Vilamajor* és «Vilamajor», però els noms oficials caldrà que conservin els hagiòtopònims respectivament per a diferenciar-los.

Han passat quaranta-cinc anys i aquesta «Llista», dreçada amb tan bon

1. Pau Vila: *De Caldetes a Caldes d'Estrac?* «La Publicitat», 21 setembre 1933. Reproduït a Pau Vila: *Visions Geogràfiques de Catalunya*, vol. II, p. 80, i a Pau Vila: *La Divisió Territorial de Catalunya. Selecció d'escrits de Geografia*, 1977; p. 301.

A l'opinió de la vila de Caldes d'Estrach

La Ponència de la divisió territorial de la Generalitat com a resum del seu treball, ha publicat un llibre que demostra una competència indiscutible per al treball que li ha estat assignat. Malgrat, però, la seva reconeguda competència, hem de remarcar un fet que posem a la consideració de tots els veïns de la nostra vila.

I és:

Que en el nomenclàtor del llibre publicat, es proposa substituir el nom oficial, genèric, tradicional i catalaníssim de Caldes d'Estrach, amb el diminutiu, importat i exòtic de Caldetes.

L'Alcalde, d'acord amb els Presidents de les Societats «Centre Republicà», «Centre Català Republicà», «Associació de Salvament de Nàufregs» i «Germandat de Sta. Llúcia», amb un acert precursor de l'èxit, deixant a part tendències polítiques i amb la sola aspiració de conservar pel nostre poble tot allò de tradicionalment català que conté, han decidit consultar per mitjà d'un plebiscit, la teva voluntat de poble català conscient per a que amb la més completa llibertat, puguis dir quina és, en aquest afer, la teva voluntat.

L'eufonia del nom Caldes d'Estrach, va néixer fa set cents anys, del doll d'aigua càlida, que és riquesa natural del nostre poble.

El nom Caldes d'Estrach, és un nom que ha viscut set cents anys perquè ha meregut sempre el respecte de les generacions dels nostres ascendents.

El nom Caldes d'Estrach, és la paraula justa que vol dir: aigua càlida en el lloc d'Estrach.

Caldetes, és un barbarisme eufònic solament pels que no han pogut habitar la seva parla a la nostra parla.

Caldetes, és el nom que empren fa uns cent anys, aquells que no s'han compenetrat prou bé encara, amb l'esperit del nostre poble.

Ciudadà de Caldes d'Estrach! De la teva voluntat depèn el conservar un nom que és tan nostre com la vila que anomena.

Ciudadà de Caldes d'Estrach! Pel bon nom del teu poble, signa la protesta.

Caldes d'Estrach, 2 de Maig de 1933.

L'Alcalde,

AUGUST M. ARGIMON

Per l'«Associació de Salvament de Nàufregs»
El President,

MANUEL ARNÓ

Pel «Centre Republicà»
El President,

DOMÈNEC COMAS

Per la «Germandat de Sta. Llúcia»
El President,

LLUÍS BOSCH

Pel «Centre Català Republicà»
El President,

MANUEL NAVAL

encert, continua essent la carta fonamental dels noms municipals de Catalunya. Si poques impugnacions varen poder ésser-li fetes en la seva aparició l'any 1933, ben poques igualment se li en poden fer ara. Cal, però, revisar-la amb minuciositat per a assegurar la seva permanència, i aleshores serà el moment d'observar que algunes noves aportacions dels estudis històrics i etimològics hi demanen algunes rectificacions. Per exemple, del municipi de Sant Martí *del Bas* caldrà dir-ne Sant Martí *d'Albars*, nom que figura sempre en la documentació més bàsica del poble;² Santa Llogaia *d'Algama* haurà de passar a ésser Santa Llogaia *d'Alguema*;³ Sant Jaume *de Frontanyà* exigirà millor la grafia Sant Jaume *de Frontenyà*,⁴ i poca cosa més. Creiem que també serà necessari, encara que segurament raons d'origen del mot ho justifiquen, unificar l'escriptura del topònim *Gurb*, que figura amb *b* a *Gurb* de la Plana i amb *p* a *Gurp* de la Conca, diferència que ocasiona dubtes i errors. I també Lliçà de Munt passarà a ésser *Lliçà d'Amunt*; Granyanella a *Granyenella*; Lliçà de Vall a *Lliçà d'Avall*, etc. I Arenys *de Munt* serà Arenys *d'Amunt*?

TOPÒNIMS AMB DETERMINATIU

L'afegiment d'un determinatiu que, en general, correspon al nom d'una comarca, un riu, una muntanya o un atribut qualsevol, no va portar pas problemes a la confecció de la «Llista». Així, hom pogué diferenciar perfectament *Corbera de Terra Alta* de *Corbera de Llobregat*, i *Fígols d'Organyà* de *Fígols de les Mines*. Algunes vegades aquest determinatiu semblava sobrer: per exemple, a *La Morera de Montsant*, tota vegada que no hi ha cap altre «La Morera»; a Catalunya; la Ponència, amb molt bon encert, no va suprimir el nom de la muntanya al redós de la qual està aquest poble, tota vegada que a Espanya hi ha altres entitats de població i un municipi que porten aquest nom.

Aquest principi ha estat, en forma no oficial, aplicat darrerament al conjunt de noms dels pobles de les terres de parla catalana. Així, alguns ajuntaments han vist a la «Gran Enciclopèdia Catalana» i a altres publicacions, que llur topònim era completat amb un distintiu afegit al nom principal. D'acord amb això, l'ajuntament de Fórnoles (prescindint de l'actual unió amb La Vansa) passa a anomenar-se Fórnoles *de Cadí*, tota vegada que hi ha altres dos Fórnoles: un al Conflent i l'altre al Matarranya, a la Catalunya francesa i a la Catalunya aragonesa, respectivament. Igualment passa amb altres municipis: per exemple, Polinyà, que ara s'anomena *del Vallès* per distingir-lo de Polinyà *de Xúquer*, al País Valencià. Aquestes innovacions han portat protestes: Sallent, de la comarca de Bages, no està pas d'acord amb que se li afegeixi *del Llobregat*, car creu que té prou importància per a que no se'l confongui amb els altres *Sallent* (de *Santa Pau*, d'*Organyà*, de *Castellbò*, d'*El Pinell de Solsonès*, i àdhuc amb *Sallent de Gàllego*, a l'Aragó). Potser que tingui tota la raó en voler quedar denominat simplement *Sallent*, tota vegada que si fossin imposats sempre aquests determinatius, hauríem de pensar en anomenar *Barcelona de Besós* al cap i casal de Catalunya, per a diferenciar-lo de les altres Barcelona que hi ha al món.

2. Antoni Pladevall: *El monestir de Santa Maria de Lluçà. Guia històrico-turística*. Granollers; Editorial Montblanc-Martin; 1969.

3. Gran Enciclopèdia Catalana, vol. I, p. 594.

4. F. Martínez Solsona: *Sant Jaume de Frontenyà. Mil anys d'història i geografia*. Granollers; Editorial Montblanc-Martin; 1967.

De totes maneres cal destacar, però, que si Sallent no accepta que el riu Llobregat faci costat al topònim principal, en canvi aquest mateix riu, malgrat la malvestat de les inundacions, és admès per *Cornellà de Llobregat*, com element de diferenciació amb *Cornellà del Terri*. I això que el primer riu és molt més important que el segon, i la primera població té setanta vegades més d'habitants que la segona!

LA INDEPENDÈNCIA MUNICIPAL

Durant molt temps els ajuntaments que estaven prop d'un altre terme municipal molt important li acceptaven un lligam toponímic: *Sant Pere de Terrassa*, *Cabrera de Mataró*, *Artesa de Lleida*, *Vallfogona de Balaguer*, *Freixenet de Camprodon*, *La Figuera de Falset*, etc. Els convenia no solament per a diferenciar-se d'un altre municipi (*Artesa de Lleida* i *Artesa de Segre*) sinó també per a gaudir l'avantatge d'una millor localització gràcies a la major difusió geogràfica (*Camprodon* és molt més conegut que *Freixenet*).

Darrerament aquesta dependència toponímica sembla que va en camí de desaparèixer. La tendència va iniciar-se ja l'any 1933, quan la «Llista» tantes vegades esmentada, va assenyalar el canvi de nom de *Cabrera d'Igualada* per *Cabrera d'Anoia*, *Bellmunt de Siurana* per *Bellmunt del Priorat*, *Benavent de Lleida* per *Benavent de Segrià*, *Siurana de Tarragona* per *Siurana de Prades*, *La Guàrdia de Tremp* per *La Guàrdia de Noguera*, *Montbrió de Tarragona* per *Montbrió del Camp*, *Montoliu de Cervera* per *Montoliu de Segarra*, etc. I en el moment present *Cabrera de Mataró* ja s'anomena oficialment *Cabrera de Mar*, i algun altre municipi es proposa d'efectuar un canvi en aquest sentit, cosa que també volen fer fins i tot alguns agregats. Efectivament, *Sant Antoni de Calonge*, del municipi de *Calonge de les Gavarres*, vol anomenar-se *Sant Antoni de Mar* i ésser independent; igualment vol fer *Vilanova de la Roca*, que es proposa de segregar-se de *Montornès del Vallès* i de *La Roca del Vallès*, i adoptar per nom *Vilanova del Vallès*.

En aquest procés de canvi de nom d'un municipi per substitució del seu determinatiu, resulta interessant de conèixer el cas de *Sant Quirze de Terrassa*, que ara fa uns cinc anys passà a denominar-se oficialment *Sant Quirze del Vallès*. Els antecedents d'aquesta variació són molt antics: des del segle XI s'esmenta el poble de *Sant Quirze de Terrassa* també amb el nom de *Sant Quirze de Galliners*. La primera designació és deguda a que el lloc pertanyia al terme de Terrassa, i la segona a que es trobava en la serra de Galliners. L'any 1848, en obtenir la independència municipal, l'ajuntament preferí lligar el seu nom al de Terrassa, segurament per a realçar el del propi municipi.⁵ Ara l'ajuntament ha volgut deslligarse d'aquesta unió toponímica, i, en conseqüència, sembla que hauria estat millor de recórrer a l'antic nom de *Sant Quirze de Galliners*, ben lligat a la topografia local. Raons degudes segurament al nom «Galliners», que hauria pogut ésser causa de bromes i acudits enutjosos pels habitants, determinaren possiblement que la Corporació Municipal rebutgés aquest topònim, que en aquest cas no té res a veure amb l'indret on

5. Joan Montllor Pujal: *Sant Quirze de Galliners*. «Diari de Sabadell», reproduït a «La Publicitat», 24 agost 1924.

S. Cardús: *Antigor del nom de Sant Quirze de Terrassa*. «Butlletí del Club Pirinenc». Terrassa, juliol-agost 1927.

S. Cardús: *Sant Quirze de Terrassa*. «Butlletí del Club Pirinenc». Terrassa, setembre-octubre 1927.

es cria l'aviram, sinó que etimològicament equival a «lloc on hi ha moltes pedres o palets (galls)».

Per la seva proximitat a Sabadell hom hauria també pogut anomenar-lo *Sant Quirze de Sabadell*. Durant un temps se'n digué *Sant Quirze de la Serra*, instrument que figura en el segell municipal parlant. L'ajuntament no elegí cap d'aquestes quatre denominacions: va decidir-se per *Sant Quirze del Vallès*. Per la nostra part hem de considerar que no resulta del tot encertada, tota vegada que al Vallès hi ha un altre municipi santquirzenc: *Sant Quirze Safaja*. Vol dir això que aquestes cinc variants no satisfan plenament a ningú: tal vegada la més recomanable hauria estat *Sant Quirze de la Serra*.

Veiem com és doncs, de difícil el complaure tots els gustos i satisfer totes les opinions quan es tracta d'afegir un determinatiu al topònim principal d'una localitat. Aquesta preocupació ja l'experimentà la Ponència que va redactar la «Llista» de l'any 1933: fou, per exemple, criticada perquè «no es comprèn que s'hagi donat a La Bisbal el nom de *La Bisbal de Falset*, car no hi ha raons històriques que ho determinin, i, si és pel partit judicial, això no és històric ni molt menys»; en conseqüència, hauria estat molt millor dir-ne *La Bisbal de Montsant*.⁶

Encara cal tenir en compte un altre factor ben actual: els canvis de nom provocats pel turisme i per la segona residència. Hi ha ajuntaments que han modificat llur respectiu topònim per tal d'evitar una segregació de part del seu municipi i crear-ne així un de nou; en posarem dos exemples. Molta gent ignora on és *Vila-seca de Solcina* i on es troba *Castell d'Aro*, però tothom sap on para *Salou* i a quin indret de la Costa Brava hi ha la *Platja d'Aro*; un i altre són els nuclis més populosos de la temporada estival a Catalunya, i es troben, respectivament, als dos termes municipals indicats anteriorment. Per a frenar les inquietuds d'independència municipal de *Salou* i de *La Platja d'Aro*, que, indubtablement, tenen entitat suficient per a obtenir-la d'acord amb la Llei vigent, *Vila-seca de Solcina* ara s'anomena *Vila-seca—Salou*, i *Castell d'Aro* es denomina *Castell-Platja d'Aro*, ambdós des de fa aproximadament un any. Raons anàlogues han fet que *Montellà de Cadí* ara s'anomeni *Montellà-Martinet*.

També farem esment d'altres casos semblants, que donen idea d'aquest afany d'independència d'uns pobles respecte als altres: per exemple, el municipi de *La Parròquia de Besalú* no volgué, ara fa uns cinquanta anys, continuar lligat toponímicament amb la vila comtal, i passà a anomenarse *Sant Ferriol*. En aquest cas es fugí, fins i tot, d'una vinculació que, pel nom, semblava ésser exclusivament eclesiàstica.

DESACORDS ENTRE EL TOPÒNIM DEL MUNICIPI I LA COMARCA RESPECTIVA

En confeccionar la «Llista» tantes vegades referida, ja hem indicat que es tingueren també en compte els treballs de la Ponència de la Divisió Territorial de Catalunya. En repassar el determinatiu comarcal d'alguns noms i la comarca a la qual fou assignat el municipi respectiu, hom comprova que es presenten moltes discrepàncies, la primera de les quals, per ordre alfabètic, va ésser solucionada, però no així les restants. Efectivament, *Aguilar de Segarra* no fou inclòs a la Segarra, sinó a la comarca d'Anoia; per a evitar aques-

6. Un bisbalenc: *Els nous noms dels municipis garriguencs*. «Clarí»; Granadella, 11 setembre 1934.

ta manca de concordància, fou proposat el nom d'*Aguilar de Boixadors*, de l'antic castell del seu terme, i així tot quedà ben resolt.

Però, incomprensiblement, res més no es feu respecte els demés casos anàlegs, i així hom pot parlar d'incongruència en el fet que *Belcaire d'Urgell* i *Bellmunt d'Urgell* pertanyin a la comarca de La Noguera i no a la d'Urgell; *Calonge de Segarra* sigui de la d'Anoia; *Caçà de la Selva* i *Fornells de la Selva* formin part del Gironès; *Montornès de Segarra* consti a l'Urgell; etc. Indubtablement, ací rau una font de confusions, encara més agreujades per la coincidència de certs topònims amb els noms de comarques: així *El Port de la Selva* no és a La Selva sinó a l'Alt Empordà, i igualment passa quan el nom de la comarca coincideix amb el d'un riu: *Palau de Noguera* i *Rialb de Noguera* no són a la comarca de La Noguera, sinó a la vora de la corrent fluvial de la Noguera Pallaresa, a les comarques del Pallars Jussà i del Pallars Sobirà, respectivament. I Sant Sadurní d'Anoia deu el nom al riu, no a la comarca d'Anoia, tota vegada que figura a l'Alt Penedès. Les interpretacions errònies, fruit d'aquestes complicades divergències, poden sorgir fàcilment: ara mateix molta gent ignora que el problemàtic i discutit embassament anomenat de Rialb s'ha projectat al riu Segre i a la comarca de La Noguera, en terme municipal de *La Baronia de Rialb*, i, en canvi, molts pensen que s'ha de construir al riu Noguera Pallaresa, en terme de *Rialb de Noguera*, comarca del Pallars Sobirà.

Igualment cal remarcar la possibilitat d'interpretar que *Castellar de la Ribera* correspon a les terres de l'Ebre, a la comarca de La Ribera; si se'n digués *Castellar de la Ribera Salada* no hi hauria cap dubte sobre la seva pertinença al Solsonès. També a la comarca de Les Garrigues i molt pròxims entre ells hi ha els dos municipis de *Granadella* i de La Pobleta de *La Granadella*; però aquesta identitat del topònim principal no perjudica pas que sempre sigui així: per exemple, *L'Armentera* és a l'Alt Empordà, i *El Pont d'Armentera* és ben lluny, a l'Alt Camp. Perquè al primer municipi, per a impedir possibles lapsus, no se'l denomina *L'Armentera d'Empordà*?

Cal doncs, adaptar a definicions més precises alguns dels topònims que figuren a la «Llista dels noms dels Municipis de Catalunya», de l'any 1933.

TOPÒNIMS POC ESCAIENTS

Cal reconèixer que algun dels nostres municipis ha estat designat amb un nom ben poc atraient, i més aviat diríem repulsiu. No ens estranya que, ja l'any 1917, l'ajuntament de *Puigtinyós* canviés el nom del municipi pel de *Montferri*. *El Pla de Cabra* l'any 1954 passa a denominar-se *El Pla de Santa Maria*; no és solament a casa nostra on el nom d'aquella ruminant no és grat als edils del municipi, tota vegada que l'ajuntament canari de *Puerto de Cabras* passa a anomenar-se *Puerto del Rosario*, però en canvi, a l'Alt Camp subsisteix amb el seu topònim *Cabra del Camp*. Per raons anàlogues *Sant Joan de Vilatorrada* va canviar el nom, l'any 1963, pel de *Sant Joan de Torroella*; segons el Diccionari Fabra el mot «torrat» és, familiarment, sinònim d'«embriac». Encara, del municipi de *Castellnou de Seana*, a l'Urgell, se'n va segregar després de l'any 1931 l'agregat d'*Utxafava*; el nou municipi s'anomenà *Vila-sana*. «El motiu del canvi de nom, segons es deia, era degut a que abans el terme del nou municipi havia estat un focus de paludisme, a causa de l'establiment del regatge amb el canal d'Urgell, i com fos que ara ja s'havien alliberat d'aquella endèmia, hom volgué celebrar-ho amb el canvi de nom del

poble. Sens dubte, sota aquesta raó oficial n'hi havia una altra que hom amagava, i era el creure que el nom tradicional d'*Utxafava* era propens amb la seva expressió a interpretacions ridícules i molestes, donada la idiosincràsia pueril de les interpretacions a què donen lloc certes rivalitats o antagonismes de veïnatge, veritable supervivència de l'iberisme tribal».⁷

Aquest afany de pregonar mitjançant el nom les condicions salutíferes de *Vila-sana*, ha ocorregut també fa poc temps en forma que sembla anecdòtica al municipi empordanès de *Colera*. L'any 1971 van experimentar-se a Europa alguns brots de còlera: els francesos i altres turistes entrats per la frontera de Portbou, que és a sis km., llegien el topònim de la població de COLERA amb lletres majúscules als indicadors de la carretera i, alguns, interpretaven malament el nom i probablement agraiïen l'avís oficial que en aquell lloc hi havia arrelat aquella contagiosa enfermetat, i se'n tornaren. Per això no és d'estranyar que l'alcalde propugnés pel canvi de nom: opinava que en lloc de *Colera* calia donar al municipi el nom de *Sant Miquel de Mar* («El Correo Catalán», Barcelona, 2 juliol 1972).

Així doncs, no ens estranyarà que el municipi de *L'Enveja* o *Sant Jaume de L'Enveja*, segregat fa un any del de Tortosa, vulgui alliberar-se algun dia d'aquest nom de pecat capital. I tampoc ens ha de sorprendre la insistència amb la qual l'ajuntament i el poble de *Caçà de la Selva* vol la grafia amb *ss*, tota vegada que en la pronúncia castellana la *c* trencada es fa amb so de *c*, i ocasiona un mot repel·lent; si la gent ho demana i a més s'addueixen raons històriques i etimològiques,⁸ en opinió personal no veiem pas un inconvenient greu en accedir a escriure *Cassà*. Oi més quan aquest problema no estava resolt l'any 1936 i, encara actualment sembla ésser una aspiració general del poble (veure «Avui», 31 gener 1978), on aquest afer no ha estat polititzat com ho foren ara fa pocs anys la supressió de la *h* de «Vich» i l'anteposició de l'article *El* a «Vendrell».

Finalment, encara trobem altres raons de molt poca transcendència, però que poden haver estat, en tot o en part, la causa d'alguns canvis de nom. És el cas de *Palau-solità*, topònim dotat d'un qualificatiu propi de «lloc desert o despoblat», que no agradava a la corporació municipal poc abans de l'any 1940, i el mudà pel de *Palau de Plegamans*. Igualment, als habitants del municipi de *Capsec*, a La Garrotxa, no els devia plaure que essent terra de clima tan plujós i de vegetació tan gemada, el topònim del municipi pogués donar una imatge d'aridesa i d'eixut; poc abans de l'any 1920 el canviaren pel més suggestiu de *La Vall de Bianya*. I així podríem posar encara altres exemples més.

LLIGAMS ECONÒMICS DE LA TOPONÍMIA MUNICIPAL

De bell antuvi hom podrà creure que aquest capítol del nostre treball és fruit d'unes hipòtesis mancades de base, tota vegada que sembla una senzilla ficció el fet que el topònim d'un municipi o d'un territori qualsevol pugui tenir un valor material elevat. I, no obstant, és així: ningú no dubta que a França, i a tot el món, la denominació *Vichy* per a una aigua mineral i la de *Cognac* per a una beguda derivada del vi, i a Suïssa la de *Gruyère* per un for-

7. Pau Vila: *Preocupacions toponomàstiques. Qüestió de principi*. «La Publicitat»; Barcelona, 7 març 1937.

8. Joan Gener Roca: *Apunts d'Història de Cassà de la Selva*. 1970; p. 20.

matge, i d'altres a molts altres llocs, corresponen a noms d'origen que són objecte d'una protecció oficial i d'una elevada cotització.

A Espanya podem posar ací dos exemples: el vi de Jerez (Xerès), topònim que ara no considerem, i el xampany de Sant Sadurní *de Noya*. Hem escrit expressament *Noya* per tal de parlar sobre les discussions que, per raons econòmiques, han estat debatudes en relació amb la forma i l'ús d'aquest topònim. Tothom sap que la seva expressió correcta, Sant Sadurní *d'Anoia*, és la que figura en l'esmentada «Llista» i que segueix fent seva la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans.

Però *de Noia* i *de Noya* també tenen molts partidaris, encara avui, principalment per causa d'interessos dels productors de vins escumosos, interessos ben legítims per cert. Vegem un exemple del grup de partidaris de la *i* llatina i un altre de la *y*.

Jaume Rossell, al diari de Barcelona «El Matí», amb el títol de «*El problema del nom*» deia el 29 de novembre de 1935 referint-se a Sant Sadurní *de Noia*: «La vila de Sant Sadurní *de Noya*, així tal com ho acabem d'escriure, és, més que el nom d'una població, una marca de garantia dels vins que les nostres terres produeixen». I més endavant segueix: «No volem creure que els senyors que propugnen el canvi pel *d'Anoia* mesuressin la transcendència d'aquest canvi i els perjudicis econòmics que representa per aquesta industriosa comarca». I acaba proposant que el nom que s'adopti sigui el de «Noia».

Un altre autor⁹ diu el maig del present any (1978): «Al conocimiento general dentro de Catalunya del nombre de nuestra Villa como *Sant Sadurní de Noya*, hay que añadir como caso especial para ella, el hecho indiscutible del conocimiento *universal* de su nombre debido a las masivas exportaciones de nuestros productos autóctonos (mostos, vinos especiales y vinos espumosos). En efecto, nuestras bodegas exportan por lo menos a 86 naciones extranjeras, ubicadas en los cinco continentes, con el nombre de *San Sadurní de Noya* prestigiando a Catalunya y a España. Los 86 países están situados en territorios comprendidos desde la República Sudafricana, al Senegal y a Etiopía, en Africa; desde Argentina al Canadá, en toda América; desde el Japón a Irán, pasando por la India, en Asia; desde Australia y la Polinesia hasta Filipinas, en Oceanía, y desde Chipre a Inglaterra y Noruega, en toda Europa». Més endavant, amb proves documentals i amb arguments propis de l'autor, justifica la seva plena acceptació del topònim «Noya».

Ens sembla que existeix una solució senzilla per aquest problema. La producció destinada al mercat interior, podria, sense cap inconvenient, portar la denominació «Sant Sadurní d'Anoia», d'acord amb el topònim que figura a la «Llista». En canvi, tenint en compte les possibilitats de la incorporació del nostre país al Mercat Comú Europeu, i les pèrdues que es podrien ocasionar a l'alterar el topònim «San Sadurní de Noya» en la producció destinada a l'exportació a aquells països que s'han anomenat anteriorment, aquesta forma seguiria en les etiquetes de les ampolles, però sota de la mateixa i amb un tipus de lletra de cos molt més petit i, entre parèntesis, hi figuraria també el nom correcte «Sant Sadurní d'Anoia». Amb els anys, aquest cos de lletra es faria més gran i el de «San Sadurní de Noya» més petit, els parèntesis canviarien de nom, i el nom de dalt passaria a sota; així el canvi s'hauria realitzat

9. Narcís Viader Font: *Sant Sadurní de Noya? Esta monografía constituye la revisión y notable ampliación de una primera escrita en 1974, titulada: Por qué nuestra Vila se denomina San Sadurní de Noya y no Sant Sadurní d'Anoia? Contribución a su estudio*. Sant Sadurní de Noya, mayo de 1978. 41 p.

per etapes lentes, pausadament, i acabaria essent ben efectiu el dia que es legalitzés la denominació en la forma correcta de «Sant Sadurní d'Anoia». El procés s'hauria desenvolupat sense ocasionar cap trauma econòmic.

Hi ha encara altres facetes relacionades amb les repercussions econòmiques que pot portar un canvi de nom. Ens limitem a apuntar-ne una: l'augment de l'atracció turístico-residencial deguda a la incorporació del determinatiu *de Mar* als noms d'alguns pobles del nostre litoral. *Malgrat* i *Pineda* són avui *Malgrat de Mar* i *Pineda de Mar*; de *Calella*, en forma no oficial, també se'n diu *Calella de la Costa*, potser per distingir-la de *Calella de Palafrugell*. I ja hem vist anteriorment com ara també *Cabrera de Mataró* és *Cabrera de Mar*; com *Colera* vol ésser *Sant Antoni de Mar*. Per a cloure aquests exemples, diguem que la «Llista» ja va preveure aquesta afecció pel mar, i així establí els noms de *Cambrils de Mar*, *Creixell de Mar* i *Tamarit de Mar*, aquest darrer incorporat avui a Tarragona. Més endavant parlem àmpliament de la participació del mot «mar» en la denominació de moltes urbanitzacions.

I, per acabar, recordem que vers l'any 1936, la major propaganda d'una aigua embotellada fou la causa principal del canvi de nom de *Sant Vicenç de Llavaneres* pel de *Sant Vicenç de Montalt*.¹⁰

ELS HAGIOTOPÒNIMS ALS MUNICIPIS

Dels 1064 noms de municipis que hi han a la «Llista», un centenar justos porten el nom de Sant o de Santa. A Catalunya la majoria d'aquests noms ha arrelat tan profundament que, per exemple, hom pot considerar immutable i definitiva la designació *Sant Pol* per a la coneguda vila marinera del Maresme: *Sant Pol de Mar* concretament, per a distingir-la dels altres tres poblats anomenats també *Sant Pol*.

En altres casos, el nom del Sant és l'element de diferenciació: *Sant Pere* de Torelló i *Sant Vicenç* de Torelló; *Sant Iscle* de Vallalta i *Sant Cebrià* de Vallalta; *Sant Hipòlit* de Voltregà i *Santa Cecília* de Voltregà; etc.

Durant els anys 1936 i 1937 foren canviats 89 d'aquests hagiòtopònims¹¹ per d'altres tan desafortunats, que cap d'ells ha persistit ni ha estat ara reivindicat. «Hom diria que els patrocinadors d'aquestes variacions toponomàstiques no han tingut en compte la diferència que hi ha entre la substitució del rètol advocatiu d'un hospital, d'un orfelinat o de qualsevol altra institució d'aquesta índole, denominacions recents i d'escassa irradiació, i els noms de poblacions, alguns mil·lenaris, tots multiseculars, el coneixement i ús dels quals s'estén a tot el país».¹²

L'any 1933, però, per raons únicament geogràfiques la «Llista» ja havia eliminat alguns noms de sants en la designació de municipis. El de *Sant Antoni de Vilamajor* passa a ésser Vilamajor; el de *Sant Genís de Vilassar* a Vilassar de Dalt; el de *Sant Joan de Fàbregues* a Rupit; el de *Sant Martí de Riudeperes* a Calldetenes; el de *Santa Maria de Barberà* a Barberà del Vallès; el de *Santa Maria de Corcó* a L'Esquirol, el de *Santa Cecília de Montserrat* a Marganell; i el de *Santa Maria de Martorelles de Dalt* a Martorelles de Dalt. Però

10. Pau Vila: *Sant Vicenç de Montalt?* «La Publicitat», Barcelona, 17 maig 1936.

11. Generalitat de Catalunya: *Conselleria d'Economia: La Divisió Territorial de Catalunya*, p. 113-115. Barcelona 1937.

12. Pau Vila: «*Qüestions toponomàstiques. Hagionímia o toponímia*». «La Publicitat», Barcelona, 14 març 1937.

també observem en la mateixa «Llista» l'operació contrària: s'afegeixen noms de *Sant* a municipis que no els portaven: *Bas* passa a denominar-se Sant Esteve d'En Bas; *Cladells* a Sant Miquel de Cladells; *Guardiola* a Sant Salvador de Guardiola; *Salavinera* a Sant Pere Sallavinera; *Sobremunt* a Sant Martí de Sobremunt, i *Vilatorta* passa a denominar-se Sant Julià de Vilatorta. El fet de convertir els noms indicats en hagiòtopònims ens resulta inexplicable, tota vegada que llevat pel municipi de Guardiola esmentat, no n'hi ha cap altre que tingui idèntica denominació a la pròpia.

Fa poc temps que els indicadors d'arribada a Sant Llorenç de Morunys per cada una de les quatre carreteres que hi accedeixen, portaven una denominació diferent per a la població; una sola era correcta. Cal depurar els topònims de la vialitat urbana i rural; és una feina urgent. (Fotogr. «Diario de Barcelona», 4 gener 1974.)

Altres vegades hom veu amb certa curiositat i sorpresa el fet de comprovar que mentres que la jurisdicció civil, per exemple, utilitza el nom de *Sant Joan de les Abadesses*, l'arxiprestat del qual és capital la vila d'aquest nom és anomenat per l'autoritat eclesiàstica «Arxiprestat d'Abadesses». Igualment fa el de «Corcó», amb capitalitat a Santa Maria de Corcó (*L'Esquirol*), i amb el de «Sacalm», amb capitalitat a *Sant Hilari Sacalm*. En realitat, aquesta eliminació del Santoral, l'«Ordo» del bisbat de Vic (tenim a la vista el de l'any 1958), la fa fins i tot amb la denominació de les parròquies: *Sant Martí de Sesgueioles* és, simplement, Sesgueioles; *Sant Pau de Segúries* és Segúries; *Santa Margarida de Montbui* és Montbui, i *Sant Quirze Safaja* és, simplement, Safaja.

Subratlla, doncs, aquesta anomalia toponímica entre la denominació eclesiàstica i la civil el fet que, per exemple, el terme municipal de *Santa Eulàlia de Riuprimer* porti el nom de la Santa titular de la parròquia i aquesta, en canvi, s'anomeni simplement «Riuprimer».¹³ O sigui que, com en aquest cas, la eliminació de l'advocació hagiogràfica es deu fer per a major concisió del topònim, i per aquest mateix motiu podria anomenar-se el municipi *Riuprimer*, tota vegada que no existeix a Catalunya una denominació igual, i, a més, ja havia portat aquest nom l'any 1937.

TOPÒNIMS DIMINUTIUS

Als nostres municipis els diminutius són freqüents i, algunes vegades es troben dintre del mateix terme: així al de *Barcelona* hi ha la *Barceloneta*, al de *Pira* hi ha dos barris anomenats *Piroia* i *Pireta*, etc. Alguns termes municipals tenen també llur diminutiu en el nom d'un altre terme: els confrontants de *Piera* i *Pierola*, el d'*Avinyó* (Bages) i els dos *Avinyonet* (un a l'Alt Empordà i l'altre a l'Alt Penedès); els de *La Granada* (Alt Penedès) i *La Granadella* (Les Garrigues); els de *Cabanes* i de *Cabanelles* (ambdós a l'Alt Empordà); els de *Terrassa* (Vallès Occidental) i *Terrassola* (Alt Penedès); els d'*Olesa* (Baix Llobregat) i d'*Oleseta* (Garraf); els de *Girona* (Gironès) i *Gironella* (Berguedà); els de *Ripoll* (Ripollès) i *Ripollet* (Vallès Occidental), etc.

D'altres vegades els diminutius són entre un municipi i una localitat que no ho és: Montblanc, Montblanquet; Vilanova, Vilanoveta; Llobera, Lloberola; Sarroca, Sarroqueta; Figueres, Figueroles; Terrades, Terradelles; Vilagrassa, Vilagrasseta; Almacelles, Almacelletes; etc.¹⁴

La consideració del diminutiu, en aparèixer la «Llista» l'any 1933, ens féu posar en dubte sobre la grafia que atribueix al municipi de *Granyanella*; pensàvem, i encara pensem, que si el mot procedeix del del municipi col·lindant *Granyena*, el topònim correcte del primer ha d'ésser *Granyenella*. Efectivament, el «Diccionari Català-Valencià-Balear», d'Alcover i de Moll, al vol. VI, p. 382, ho escriu així; però en canvi, al volum 8 de la «Gran Enciclopèdia Catalana», p. 223, encara es descriu el poble com a *Granyanella*. Creiem que cal rectificar aquesta darrera forma.

En general, el diminutiu del topònim no és massa ben vist per alguns habitants del poble respectiu; ja hem citat el cas de *Caldetes* per Caldes d'Estrac. Sembla que crea un sentiment d'inferioritat i de subordinació però en general això només té un valor folklòric; així, *La Pobleta de la Granadella* canvia el seu nom pel de «Bellaguarda», que no va arrelar, i segueix éssent habitualment La Pobleta, com *L'Hospitalet de Llobregat* malgrat ésser la segona ciutat de Catalunya segueix essent L'Hospitalet. Així, en diminutiu.

MUNICIPIS DESAPAREGUTS FÍSICAMENT

La desaparició física d'un terme municipal, o d'una seva gran part, ocorre amb la inundació del territori per causa de la construcció d'un embassament. És ben actual, a Catalunya, el cas del pantà de *La Baells*: si el municipi d'aquest nom no s'hagués agregat a Cercs l'any 1944, ara hauria igualment

13. Jaime Pladelasala, pbro.: *Parroquias viceses. Riuprimer*. «Ausa»; Vic, 1954, núm. 9, p. 390-496.

14. José M.ª Puchades Benito: *Cálculo de la extensión superficial de la provincia de Lérida y sus términos municipales*. Lleida; Separata de «Ilerda»; 1944. 51 p.

desaparegut per submersió de bona part del terme sota les aigües del riu Llobregat. En canvi, la creació d'aquest estany artificial perpetuarà el nom de *La Baells*, que ja es cita onze segles enrera en l'Acta de Consagració de la Catedral d'Urgell.

Per Decret del 16 de juliol de 1964, el Ministeri de la Governació suprimeix el municipi de *Tragó de Noguera*; el territori que queda després de la inundació que provocà el pantà de Santa Anna es reparteix entre *Os de Balaguer* i *Ivars de Noguera*. Més sort té *Susqueda*; si bé el petit nucli desaparegué fa uns quinze anys sota les aigües del riu Ter per l'embassament anomenat també de *Susqueda*, que recordarà sempre el sacrifici del que fou poblet pintoresc al cor de Les Guilleries, en canvi, el municipi es manté i té vitalitat gràcies als seus agregats: ara porta el nom de *Susqueda-Sant Martí Sacalm*.

Les esclavissades de Puigcercós, del segle passat; l'amenaça actual de destrucció per desprendiment de roques a Ainet de Besan; les allaus, els terratrèmols, els incendis, les avingudes i altres flagells, han ocasionat a Catalunya danys en moltes localitats. L'únic municipi, però, que ha desaparegut per una d'aquestes causes ha estat, com hem dit, el de *Tragó de Noguera*. Cal conservar, al menys, el seu topònim. I sempre, abans que un embassament cobreixi qualsevol racó o contrada, cal recollir-ne amb diligència els seus noms de lloc; no els deixem perdre pas ofegats tristament, víctimes d'una deixadesa que pel bé de la nostra cultura hem d'evitar.

LA GESTIÓ DEL CANVI DE NOM

D'acord amb el Reglament de Població i Demarcació Territorial de les Corporacions Locals, la facultat d'aprovar el canvi de nom d'un municipi corresponia al Consell de Ministres; ara aquesta competència ha passat a la Generalitat de Catalunya. El camí per a designar els ajuntaments del nostre país amb llur topònims correctes, s'ha fet molt més planer.

Efectivament, durant molts anys poques gestions es podien realitzar en aquest sentit. Un dels primers municipis que inicià la recuperació del seu nom fou Vilafranca del Penedès, i ho féu en dues etapes, al començament de la dècada present.¹⁵ El pas preliminar consistí en canviar *Villafranca* per *Vilafranca*, i poc temps més tard, va aconseguir *del Penedès* en lloc de *del Panadès*. En aquesta primera fase hi han altres modificacions: Castelladral havia passat a denominar-se *Navars*, encertadament; Castellar a *Castellar del Vallès*; Begudà a *Sant Joan les Fonts*; Vilanova d'Alpicat a *Alpicat*; Bellver, oficialment passa a ésser *Bellver de Cerdanya*; Sant Miquel de la Vall a *Aransís*; Eroles a *Fígols de la Conca*; Serradell a *Toralla i Serradell*; etc. Els tres darrers municipis, per fusió amb altres, han desaparegut.

Un municipi, però, modifica el seu nom escrit incorrectament, *Llusà* (nom oficial) i obté l'aprovació legal de *Llussà*; ni una ni altra grafia són vàlides, tota vegada que, per raons etimològiques, cal escriure *Lluçà*. En canvi, semblen ésser acceptables les raons que han mogut l'ajuntament de *Santa Perpètua de la Moguda* a canviar el seu nom pel de *Santa Perpètua de la Mogoda*,¹⁶ que és l'oficial des de l'aprovació pel Consell de Ministres el 23 de juny de 1978.

15. *El nombre oficial de Vilafranca del Penedès en su correcta grafía*. «Penedès». Suplemento. Vilafranca; Impr. Esteva; 1972. 64 p.

16. Grup pro Arqueologia i Història de Santa Perpètua de Mogoda: *Estudi crític de la paraula Mogoda, com a terminació del nom del poble de Santa Perpètua*. Mollet; Aster; 1973. 18 p.

En els darrers vint anys, i a imitació desafortunada d'altres països, l'Estat espanyol ha seguit una política de reducció dràstica del nombre d'ajuntaments. Inconscientment i sense pensar que aquesta mesura podria contribuir enormement a la despoblació del medi rural i a la concentració en les grans urbs de les àrees metropolitanes, ha afavorit amb disposicions legals i amb la concessió d'avantages a aquells municipis que d'una forma «voluntària», voluntat de la qual dubtem en la majoria dels casos, s'han resignat a desaparèixer del mapa, integrats per fusió o per incorporació a altres municipis col·lidants. Així, moltes localitats que abans tenien una vida pròpia i d'una certa pujança, ara han passat a ésser suburbis que malden per tornar a ésser independents; i, com sempre, d'un extrem hem passat sobtadament a l'altre: *Tremp*, amb un terme municipal que s'estenia solament sobre 0,76 kmts.² i comptant-hi Claret, agregat separat, totalitzava 8,33 kmts.², després de les incorporacions «voluntàries» en els anys 1970 i 1971 dels municipis de *Fígols de la Conca*, *Gurp de la Conca*, *Sapeira*, *Espluga de Serra*, *Palau de Noguera*, *Vilamitjana* i *Suterranya*, i l'addició en 1951 de 1,98 kmts.² presos a *Talarn*, ha passat a engrandir-se de la Noguera Pallaresa a la Noguera Ribagorçana sobre un total de 294,46 kmts.², o sigui quasi quatre-centes vegades més de superfície si considerem la de l'antic municipi sense el seu agregat, i trenta-cinc vegades més considerant-lo! És, senzillament, un disbarat en l'ordenació del territori de la comarca.

No són solament aquestes desproporcions les que contribuiran a aprofundir els desequilibris dintre d'una mateixa comarca: és també la manca de criteris geogràfics que ha presidit l'agrupament imposat d'aquests municipis. Per exemple, Altron i Llessui s'han incorporat a Sort, quan en realitat havien d'unir-se a Rialb de Noguera, capitalitat de la Vall d'Assua, de la qual formen part els dos primers municipis; no val a dir que aquests estan lligats a Sort per carretera, tota vegada que n'hi ha un branc que també va a Rialb, que és més a prop, però aquest branc és un camí municipal que ha estat oblidat de sempre per les Obres Públiques provincials i estatals, en benefici de la ruta principal que condueix a Sort.

Així, doncs, creiem que s'imposa una revisió de totes aquestes alteracions del mapa municipal de Catalunya, com a labor prèvia i fonamental per a endegar sota tots aspectes el nostre país, amb una àmplia participació de professionals de la cultura i de la tècnica i, sobre tot, sense oblidar els geògrafs i els comarcalistes, bons coneixedors de les localitats de casa nostra i de llurs problemes.

Ara, però, hem de deixar aquestes consideracions i estudiar, encara que sigui breument, les conseqüències lamentables que aquestes supressions de municipis per agrupar-los en altres de nous, ha ocasionat sobre la avui dissortada toponímia de molts dels nostres ajuntaments. Diguem, d'antuvi, que els malencerts afecten únicament a comarques situades, en tot o en part, dintre l'àrea de les províncies de Lleida i de Girona.

ABSORCIIONS SENSE CANVI DE NOM

El cas més senzill, que no crea cap problema toponímic, és el de la fusió o incorporació d'un municipi, que perd totalment el seu nom, a un altre que el conserva amb la seva integritat. Així, *Vilatenim* desapareix en el nom únic

de Figueres; Vilallobent es fon dins de Puigcerdà; Sant Daniel, Santa Eugènia de Ter, Palau-Sacosta, Salt i Sarrià de Ter s'integren i llurs noms s'esvaeixen com a barris de Girona; Tamarit de Mar, abans, i ara La Canonja són engolits per Tarragona; Durro es perd a Barruera; Anya i Tudela de Segre a Artesa de Segre; Músser i Arànsér a Lles; Llesp, Malpàs i Viu de Llevata a Pont de Suert; Llanera a Torà de Riubregós; Claravalls, La Figuerosa i El Talladell a Tàrraga; Montanissell i Gavarrà a Coll de Nargó; Surp a Rialb de Noguera; Enviny, Llessui i Altron a Sort; Mont-rós i La Pobleta de Bellveí a La Torre de Cabdella; Rocallaura a Vallbona de les Monges; Víllec i Estana a Montellà-Martinet; El Tossal a Ponts; Donzell d'Urgell a Agramunt; Castellciutat a La Seu d'Urgell; Estac a Soriguera; La Prenyanosa a Cervera; Benés a Sarroça de Bellerà; Riu del Pendís, Éller i Talitendre a Bellver de Cerdanya; Cladells a Santa Coloma de Farners; Bassegoda a Albanyà; Batet de la Serra a Olot; Beget i Freixenet de Camprodon a Camprodon; Casavells a Corçà; Castell d'Empordà a La Bisbal d'Empordà; Dosquers a Maià de Montcal; els set que ja hem indicat: Fígols de la Conca, Gurp de la Conca, Sapeira, Esplugà de Serra, Palau de Noguera, Vilamitjana i Suterranya, a Tremp; Medinyà a Sant Julià de Ramis; Montbrió de la Marca a Sarraí; Oix a Montagut de Fluvià; La Parròquia de Ripoll a Ripoll; Sant Andreu del Terri a Cornellà del Terri; Sant Salvador de Bianya a La Vall de Bianya; La Valldan a Berga; Les Llosses a Viladonja; Vilanova de la Muga a Peralada; Siurana de Prades a Cornudella; etc.

Hi ha, però, alguns d'aquests municipis que llur nom podrà continuar vivint: són aquells que han passat a la categoria d'Entitats Locals Menors en la qual, dintre de llur lligam amb el municipi absorbent, tenen una certa independència per a determinades competències administratives i tècniques, per a les que conserven llur designació toponímica i llur personalitat. Per exemple, Durro, que ara s'anomena Durro-Saraís; Víllec i Estana; Riu del Pendís; etc.

ELS NOMS COMPOSTOS

Una altra forma de resoldre la denominació d'un nou municipi resultant de la fusió o incorporació d'altres a un d'ells, és que el nou topònim sigui constituït per la denominació successiva dels dos termes, cas més freqüent, que s'han unit en un de sol. Així tenim que la fusió de *Pruit* i de *Rupit* dóna *Rupit-Pruit*; la de *Josa de Cadí* i de *Tuixén* s'anomena *Josa-Tuixén*; la de *Camarasa* i de *Fontllonga*, *Camarasa-Fontllonga*; la de *Les Avellanes* i de *Santa Linya*, *Les Avellanes-Santa Linya*; la de *La Vansa* i de *Fórnoles*, *La Vansa-Fórnoles*; la d'*Aristot* i de *Toloriu*, *Aristot-Toloriu*; la de *Fígols d'Organyà* i d'*Alinyà*, *Fígols i Alinyà*; la d'*Alàs* i de *Cerc*, *Alàs-Cerc*; etc. Hi ha, encara, la possibilitat d'ésser més de dos els termes municipals que es fusionen: aquest és el cas de *Cruïlles*, *Monells* i *Sant Sadurní de l'Heura*, pels quals l'ajuntament resultant es denomina *Cruïlles, Monells i Sant Sadurní*. No s'ha perdut cap dels topònims primitius, però amb aquest mètode els nom d'alguns municipis esdevindrien excessivament llargs; n'hi ha prou en comprovar que, d'aquesta forma, el monosíl·lab *Tremp* passaria a tenir trenta-sis síl·labes.

La gènesi d'alguna d'aquestes fusions ha estat, certament, laboriosa. Els municipis de *Castellbò* i de *La Vall de Castellbò* foren fusionats en un de sol per acord de la Diputació de Lleida el 4 de maig de 1912; el municipi en principi es denominava *Castellbò*, però en els darrers Nomenclàtors figurava

amb el nom de *Vila i Vall de Castellbò*. Per Decret del 23 d'abril de 1970, aquest municipi es fusiona amb el d'*Aravell*, i passa a denominar-se *Montferrer-Castellbò*; en lloc d'utilitzar el nom d'*Aravell*, prefereix el de *Montferrer*, poble aturonat a tocar de la carretera que va a la Seu i a Andorra, que és l'entitat de major població del terme. Més tard, el 28 de març de 1972 un altre Decret incorpora a *Montferrer-Castellbò* els dos municipis de *Guils del Cantó* i de *Pallerols del Cantó*, vells topònims que, junt amb el d'*Aravell*, han desaparegut de la denominació del municipi. Creiem encertada aquesta solució que permet de recordar amb el nom de Castellbò un vescomtat que tingué gran importància històrica en les valls altes del Segre i de la Noguera Pallaresa.

Encara cal destacar una altra irregularitat que s'ha produït amb les fusions i agregacions incontrolades dels municipis. La incorporació de *Beget*, que és de La Garrotxa, a Camprodon, que és del Ripollès, fa variar sense cap lògica els límits d'ambdues comarques. N'hi han altres casos.

NOMS DE COMARCA A NOMS DE MUNICIPI

Amb resultats totalment desastrosos, com era de preveure, s'han batejat darrerament alguns dels nous municipis amb noms de comarca: per exemple, ara existeix l'ajuntament de *Pallars Jussà*, format per la fusió de *Claverol*, *Aramunt*, *Hortoneda de la Conca* i *Toralla-Serradell*, i també existeix el de *Baix Pallars*, per la fusió de *Gerri de la Sal*, *Montcortès de Pallars*, *Peramea* i *Baén*. El *Diccionari Fabra* diu ben clar que «jussà» vol dir inferior, és a dir, resulta sinònim de «baix» (S. Pey: *Diccionari de sinònims i antònims*). Amb ignorància absoluta d'aquesta equivalència, es dupliquen uns municipis denominant-los amb el mateix significat. Però, i aixó encara és més greu, l'autor o autors d'aquest desgavell toponímic no saben en absolut que aquests quatre municipis que els forcen a constituir-se en ajuntament amb el nom de *Baix Pallars*, pertanyen geogràficament a l'*Alt Pallars*, o sigui al *Pallars Sobirà*. Tant senzill com hauria estat d'anomenar al primer *El Pont de Claverol* i al segon conservar-li el vell topònim pre-romà de *Gerri de la Sal*!

També la formosa Vall d'Aran ha rebut les conseqüències toponímiques de la mania persecutòria contra els petits ajuntaments. Amb el nom de *Viella-Mig Aran* s'han fusionat amb la capital de la comarca els municipis de *Gausac*, *Escunyau*, *Arròs i Vila*, *Betlan* i *Vilac*; però en aquest cas, aquests cinc municipis subsisteixen com Entitats Locals Menors i, al contrari, encara no solament es conserven sinó que es guanyen topònims, tota vegada que *Arròs i Vila*, *Gausac* i *Vilac* mantenen llur nom, però *Escunyau* passa a ésser *Escunyau-Casarill*, i *Betlan* passa a ésser *Aubert, Betlan, Mont i Montcorbau*.

La part sud de la Vall d'Aran, com a resultat de la fusió dels municipis d'*Arties*, *Salardú*, *Gessa*, *Tredòs* i *Bagergue*, pren el nom d'*Alt Aran*; d'aquests municipis, passen a ésser Entitats Locals Menors els d'*Arties* amb el nom d'*Arties-Garós*, *Gessa*, *Tredòs* i *Bagergue*. Les propietats comunals de boscos i de pasturatges han assegurat, com veiem, la permanència en l'administració local d'una colla d'ex-municipis aranesos.

Creiem que per aquest municipi *Alt Aran* hauria estat millor dir-ne *Salardú i Alt Aran*, en forma semblant a com s'ha denominat el nou ajuntament d'*Isona i Conca de Dellà*. Per a constituir-lo, segons decret del 12 de setembre de 1970 foren fusionats amb *Isona* els municipis de *Benavent de la Conca*, *Conques*, *Figuerola d'Orcau*, *Orcau* i *Sant Romà d'Abella*, o sigui tot el sector NE de la Conca de Tremp.

Altres municipis s'han creat amb una denominació de base hidrogràfica: *Ribera d'Ondara*, *Ribera de l'Urgellet*, *Plans del Sió*, *Valls de la Valira* i *Sant Martí del Riu Corb*. El primer resulta de la fusió de *Sant Pere dels Arquells* i *Sant Antolí i Vilanova*, a la capçalera del riu d'Ondara o de Cervera. L'ajuntament de *Ribera de l'Urgellet* procedeix de la fusió dels de *El Pla de Sant Tirs*, *Arfa*, *La Parròquia d'Hortó* i *Tost*; hauria estat millor d'anomenar-lo *El Pla de Sant Tirs*, tota vegada que el terme *Ribera de l'Urgellet* té un sentit geogràfic més ampli. La fusió dels municipis de *Les Pallargues* i de *L'Aranyó* dóna origen al de *Els Plans del Sió*, que també pateix d'indeterminació topogràfica, tota vegada que els plans de les riberes del Sió s'estenen també molt més vers Agramunt, a ponent de La Segarra i ja dins L'Urgell. La denominació del municipi *Les Valls de la Valira* correspon al que ha resultat de la fusió dels d'*Anserall*, *Arcavell*, *Ars*, *Bescaran* i *Civís*; però no respon a una rigorosa realitat geogràfica, tota vegada que ni una sola gota d'aigua que caigui al terme de *Bescaran* pot anar a la vall de la Valira, i aquest últim municipi gairebé resta separat dels primers per la interposició del terme d'*Estamariu*, al qual, en tot cas, hauria d'haver-se agregat, entre altres raons per la proximitat d'un nucli a l'altre i la seva unió directa per carretera.

El municipi de *Sant Martí de Riu Corb*, creat per Decret d'11 febrer de 1971, és una altra mostra de la lleugeresa amb la qual s'han tractat aquests problemes. Resulta de la fusió dels ajuntaments de *Sant Martí de Maldà* i de *Rocafort de Vallbona*, i podia haver continuat amb el nom de *Sant Martí de Maldà*, de més pes demogràfic. No obstant i això, es menyspreuen els dos topònims antics i populars dels municipis, per a imposar-ne un altre: *Sant Martí de Riucorb*, que no es pot posar al mapa perquè no hi ha cap localitat que porti aquest nom.¹⁷

També cal considerar altres municipis que han estat batejats amb el nom d'una vall o d'unes valls: *La Vall de Cardós*, *La Vall d'En Bas* i *Les Valls d'Aguilar*. El primer d'aquests tres ajuntaments ha resultat de la fusió, en 1970, dels municipis de *Ribera de Cardós* i d'*Estaon*; no ens sembla correcta la denominació perquè a la vall de la Noguera de Cardós hi ha també els municipis d'*Esterri de Cardós* i de *Lladorre*. A La Garrotxa s'ha creat en 1968 el municipi de *La Vall d'En Bas*, per fusió dels ajuntaments de *Sant Privat d'En Bas*, *Sant Esteve d'En Bas*, *Joanetes* i *La Pinya*, amb capitalitat en el primer, amb el nom del qual creiem que hauria de designar-se el nou terme municipal. El municipi de *Les Valls d'Aguilar* és resultant de la fusió dels de *Taús*, *La Guàrdia d'Ares*, *Castellàs* i *Noves de Segre*; Taús i Castellàs sembla que no formen mai part del territori d'aquestes valls, i també per a major identificació del lloc, seria molt millor designar aquest municipi amb el nom de *Noves de Segre*, ben conegut tanmateix.

LA HERÀLDICA I LA TOPONÍMIA DELS MUNICIPIS

Els excessos que s'han comès en la grafia dels noms dels nostres municipis, són del mateix nivell d'ignorància, o aquesta per a molts encara és major,

17. Una prova de les confusions que ocasionen l'ús de topònims com aquest, l'expossem a continuació. El «Butlletí Oficial de la Província de Lleida», del 28 de juny de 1973 porta un anunci de l'Ajuntament de *Sant Martí de Riucorb* que diu: «Aprobado por el Ayuntamiento el Presupuesto Extraordinario formado para atender el pago de las obras del alcantarillado y urbanización de las calles de esta localidad, el mismo está de manifiesto al público...» A quina localitat es refereix? A Sant Martí de Maldà? ¿a Rocafort de Vallbona? Perquè és ben cert que no es pot localitzar cap nucli que tingui carrers i clavegueres i que s'anomeni *Sant Martí de Riucorb*.

en l'heràldica de llurs escuts, que a vegades manquen absolutament d'una justificació històrica i etimològica. Només volem posar-ne un exemple, i ja n'hi haurà prou: l'ajuntament de Solivella té el seu blasó migpartit, amb el *sol* a la dreta i la lluna en fase minvant o *vella* a l'esquerra, *sol i vella*,¹⁸ quan en realitat el nom del poble resulta de la grafia aglutinada de *s'olivella*, del llatí «*ipsa olivella*».¹⁹ I així molts altres més que ara no és moment d'esmentar, tota vegada que aquesta afició a expressar amb imatges els noms dels municipis en llurs escuts parlants, no és pas d'ara; la mà del de *Manlleu* ja «ornava» el blasó municipal l'any 1552.²⁰

TOPÒNIMS MUNICIPALS D'INVENCIO ABSURDA

El sentit comú ofereix moltes solucions en els casos d'haver d'escollir un nom per a varis municipis que es fusionen. Si, per no ferir susceptibilitats ni mostrar preferències es vol actuar equitativament, cal determinar un nucli que sigui ben situat i que tingui importància demogràfica superior, a ser possible, a tots els demés poblats del nou municipi; aquest nucli li dona nom i n'és la capitalitat. Així ha ocorregut amb la fusió de *Sant Salvador de Toló*, *Sant Serni* i *Aransis*, que constitueixen ara l'ajuntament de *Gavet de la Conca*, i també ha passat amb la fusió de *Jou*, *Escaló* i *Unarre*, que ara formen el de *La Guingueta*.

Això que sembla i és tan senzill, no s'ha pas, maularadament, resolt sempre d'aquesta manera. En el cens de 1910 encara figuren els pobles de *Terrassola* i de *Lavit*, ambdós de l'Alt Penedès. En el cens del 1920 ja hi consten fusionats amb la híbrida alteració *Torrelavit*. ¿A qui se li va ocórrer aquesta excentricitat toponímica? Sortosament, la «novetat» no va tenir imitadors.

Mig segle després, però, es tornen a fer innovacions semblants, potser encara més esgarrifoses. Efectivament, poc abans de l'any 1960 el Consell de Ministres havia autoritzat la creació a la província de Guadalajara del nou municipi de *Riotoví del Valle*, format per la fusió de *RIOsalido*, *TORre* de *Valdealmendra* y *VILLacorza*; així, per la unió de les primeres síl·labes d'aquests bonics topònims dels tres municipis castellans, sorgia una monstruositat toponímica que, afortunadament, avui ja no perdura, car com totes les accions que van contra la naturalesa de les coses, el nom de *Riotoví del Valle* desaparegué per Decret del 9 de setembre de 1969, en incorporar-se aquest municipi al de Sigüenza.

A Catalunya aquest «invent» també l'han fet altres «descobridors», ben recentment. El 9 de març de 1972 s'aprovà la fusió voluntària dels municipis de *Torrefeta* i de *Florejacs*, ambdós de La Segarra, per a constituir-ne un de sol que s'anomenarà *Torreflo*. Aquest bateig toponímic cal interpretar-lo com un acte de summa ignorància, o, el que és pitjor, com un menyspreu per la nostra llengua i per les velles i arqueològiques localitats segarrenques. Si aquesta fusió ha de mantenir-se, que ho dubtem, cal exigir immediatament la denominació de *Torrefeta i Florejacs* pel nou municipi.

Sembla que aquest nivell d'ineptitud toponímica no podria ésser superat, pero encara hi ha més. Efectivament, per Decret del 26 de desembre de 1975

18. *Geografia General de Catalunya*, dirigida per Francesc Carreras Candi. *Província de Tarragona*, per Emili Morera Llauredó, p. 586.

19. Alcover-Moll: *Diccionari Català-Valencià-Balear*, t. 9, p. 1080.

20. Esteve Gaja Molist: *Història de Manlleu*, p. 31.

s'aprovava la fusió voluntària dels municipis de *Vulpellac*, *Fonteta* i *Peratallada*, en un de sol que portarà el nom de *Forallac*. El geni de l'autor d'aquest nom, va procedir amb equitat: posà els pobles per ordre alfabètic rigorós, *FO*nteta, *Pe*RAtallada i *Vulpe*LLAC, i amb les dues lletres inicials del primer, la segons síl·laba del segon i la tercera síl·laba del tercer, el nom va quedar «perfecte»: **FORALLAC!**

La toponímia dels nostres ajuntaments no consisteix en un passatemps jeroglífic ni en un joc dels disbarats. És lamentable que noms tan poc adients a la nostra llengua, figurin com a propis de municipis de Catalunya; cal esperar una ràpida depuració.

DIA A DIA

TOPONÍMIA DESFETA

A Mallorca es va desfent, amb una impunitat absoluta, la toponímia tradicional. I si encara es desfés en nom d'un cert bon gust... Vull dir que, potser, és explicable que els urbanitzadors de Cala Mosques trobin aquest nom poc comercial —de cara, sobretot, als possibles compradors forasters, sempre tan refinats— i el substitueixin pel de Cala Blava. (Fa temps, un dels primers urbanitzadors de la costa mallorquina, don Josep Costa, més conegut pel seu nom artístic de Picarol, amb el qual signava les caricatures i els acudits que publicava a la premsa d'abans de la guerra, ja va anomenar el conjunt de Cala Gran i el Caló de ses Dones, amb l'afegitó de Cala Llonga, conegut també en el seu tot, si no vaig errat, per Ses Puntes, a la costa santanyinera, pel nom més poètic de Cala d'Or.) Però que es prefereixin noms com els de Playa Tropicana, Cala Romàntica o Porto Cristo Novo als de S'Estany d'en Mas, Cala Virgili, Cala Antena, Cala Domingos o Es Domingos, etc., em sembla abusiu. Ara mateix m'he trobat que el lloc on sempre, des de petit, passava els estius, un lloc que es diu —encara— nomenava amb l'antiquíssim nom de Tacàritx, i li han clavat el ridícul de Bonaire. Però això encara té una passada. La cosa s'agreuja quan veig que el port que han fet, enllà devora tancant una platja que anomenàvem de Ses Pedretes s'anomena ara el Puerto del Cocodrilo. Vaig inquirir-ne els motius. Resulta que a la fàcil imaginació dels madrilenys que compren solars per aquella contrada la punta que tanca aquest port, anomenada Punta Negra o Punta del Mal Pas, els recorda, per la forma del rocam, la testa d'un cocodríl. Visquem i vegem, que deia la meva àvia. I aquests atemptats contra la dignitat de tot un poble no ténen, pel que es veu, sanció prevista.

J. VIDAL ALCOVER

No és solament a Catalunya on les urbanitzacions atempten sovint contra la toponímia local. Al «Mundo Diario» (Barcelona) del 17 d'agost de 1975 es publicà aquesta nota en la qual el seu autor exposa en termes ben expressius els desastres que es fan al patrimoni dels noms de lloc de les illes Balears. També passa igualment al País Valencià.

4.º Que la subasta se suspenderá antes de la adjudicación si se hace pago de los descubiertos.

5.º Que el rematante deberá entregar en el acto de la adjudicación de los bienes, o dentro de los cinco días siguientes, la diferencia entre el depósito constituido y el precio de la adjudicación.

6.º Que en el caso de no ser enajenados los bienes en primera o segunda licitación, se celebrará almoneda durante los tres días hábiles siguientes al de ultimación de la subasta.

7.º Los posibles acreedores hipotecarios o pignoraticios se tendrán por notificados con plena virtualidad legal por la publicación del presente edicto.

San Feliu de Llobregat, 26 de junio de 1978. — Enrique Ychasmendi Muñoz.

C-2813

OBRAS PUBLICAS Y URBANISMO

COMISARIA DE AGUAS DEL PIRINEO ORIENTAL

ANUNCIOS DE INFORMACION PUBLICA

(Expte. n.º 38067)

Don Sebastián Coll Aulet ha solicitado autorización para instalar maquinaria elevatoria de 2 CV. de potencia en un pozo de 15 metros de profundidad, en finca de su propiedad sita en el paraje denominado «Sot d'en Casals», en término municipal de San Cipriano de Vallalta, provincia de Barcelona, en zona de policía del cauce de una riera innominada, con objeto de aprovechar el caudal de 1.500 l./día, aproximadamente, y destinarlo a regadío de un pequeño huerto.

Lo que se hace público para que quienes tengan que formular alguna reclamación u observación la dirijan, por escrito y por duplicado, a la Comisaría de Aguas del Pirineo Oriental, Vía Layetana, 33, 7.º, 2.ª, Barcelona-3, bien directamente o por cualquiera de las formas que determina el artículo 66 de la Ley de Procedimiento Administrativo, en el plazo de treinta días naturales, contados a partir de la publicación del presente anuncio en el BOLETIN OFICIAL de la provincia, pudiendo en dicho plazo, en los días hábiles y horas de oficina, examinar la documentación presentada.

Barcelona, 3 de julio de 1978. — El Comisario Jefe de Aguas, Francisco Vilaró.

C-2911

diendo en dicho plazo, en los días hábiles y horas de oficina, examinar la documentación presentada.

Barcelona, 3 de julio de 1978. — El Comisario Jefe de Aguas, Francisco Vilaró.

C-2949

(Expte. n.º 39736)

Don Salvador Alsina Gironés ha solicitado la legalización de un aprovechamiento de agua, consistente en un pozo de 28'45 m. de profundidad, provisto de maquinaria elevatoria de 1'5 CVJ., existente en finca de su propiedad, en el paraje conocido por «Mas Joan, Mas Tarrés y Xacorleta», en término municipal de Arenys de Munt, provincia de Barcelona, en zona de policía de un torrente innominado, aprovechando un caudal de 72.000 l./día, con destino a regadío de 8.217 m² y usos domésticos, excepto bebida, de una vivienda, no produciéndose vertido de aguas residuales, directa o indirectamente, a ningún cauce público, según manifestación expresa del peticionario.

Lo que se hace público para que quienes tengan que formular alguna reclamación u observación la dirijan, por escrito y por duplicado, a la Comisaría de Aguas del Pirineo Oriental, Vía Layetana, 33, 7.º, 2.ª, Barcelona-3, bien directamente o por cualquiera de las formas que determina el artículo 66 de la Ley de Procedimiento Administrativo, en el plazo de treinta días naturales, contados a partir de la publicación del presente anuncio en el BOLETIN OFICIAL de la provincia, pudiendo en dicho plazo, en los días hábiles y horas de oficina, examinar la documentación presentada.

Barcelona, 3 de julio de 1978. — El Comisario Jefe de Aguas, Francisco Vilaró.

C-2951

(Expte. n.º 38830)

Doña M.ª Mercedes Costa Gubianas y don Ramón Costa Costa han solicitado la concesión de un aprovechamiento de aguas procedentes de una fuentes que brota junto a la margen izquierda de un barranco innominado, de 0'14 litros/segundo, destinado a usos domésticos (excluyendo la bebida), y regadío de un pequeño jardín.

El aprovechamiento consiste en la construcción de una arqueta de 1 por 1 metro de sección y 2'30 metros de altura, que se situarán junto a un abre-

L'administració pública ignora la toponímia del país. Ací veiem, al «Boletín Oficial de la Provincia de Barcelona», del 18 de juliol de 1978, tres anuncis de la «Comisaría de Aguas del Pirineo Oriental», corresponents a sollicituds de concessió d'aigües, la primera de les quals afecta una «*riera innominada*» del terme de Sant Cebrià de Vallalta, la segona a un «*torrente innominado*» del terme d'Arenys de Munt, i la tercera a un «*barranco innominado*» que no especifica a quin terme es troba ni tampoc el nom de la font que es vol aprofitar. Rieres, torrents, barrancs i fonts, segons aquesta informació, no han tingut, paradoxalment, mai ni una gota d'aigua destinada a batejar-los com a una gràcia de caritat!

Capítol II

Toponímia dels planejaments urbanístics

IDEES GENERALS

La fesomia geogràfica de les comarques litorals i prelitorals de Catalunya està experimentant, des de fa poc més de vint-i-cinc anys, una profunda transformació. Molts nuclis de població s'han expansionat extraordinàriament; en alguns sectors el creixement de les àrees urbanes destinades a residència permanent ha estat superat, proporcionalment, pel dels espais que ha absorbit la indústria. El binomi treball-habitatge ha exigut extensions superficials notables, que han estat manllevades als àmbits rurals. Així han pogut esdevenir ciutats populoses el que fa poc temps encara eren viles habitables, on l'home no es sentia sol i desplaçat.

Però un altre fenomen ha vingut a sumar-se a aquesta obra d'alteració del territori. Per fugir d'aquesta solitud ciutadana, sentir-se agermanat altra vegada amb el veïnat, dedicar un temps indispensable al descans i a l'esplai, i tornar a la naturalesa, aquest home d'avui necessita disposar d'una segona residència pels fins de setmana i pels períodes de vacances, més afavorits ara per la legislació social. Per a satisfer aquest desig s'han creat, a milers, les urbanitzacions d'habitatge temporal, que, lògicament, s'han desenvolupat també a costa de l'àmbit rural, en el qual sovint no han sapigut integrar-se.

Legals o il·legals, aquestes actuacions urbanístiques són un fet que existeix físicament en el territori i, si per a atorgar-les-hi plena legalitat han de complir unes condicions i cal dotar-les a més d'uns serveis mínims ben determinats, cal també dotar-les d'un nom correcte i adequat que les identifiqui i les distingeixi; es tracta, doncs, de determinar el nom de lloc, el topònim que els correspon. No és ara el moment de considerar si tècnicament les promocions urbanístiques han estat ben executades; però sí, en canvi, podem dir d'antuvi, que en llurs bateigs s'han escollit en molts casos noms de pila tan impropis, desencertats i extravagants, que és impossible anotar-los i inscriure-los en cap mena de Registre.

Aquelles ratlles són escrites per posar en evidència el dany que poden causar al patrimoni cultural de la nostra toponímia, l'acceptació i la continuïtat d'aquestes denominacions que acabarien tergiversant la nostra literatura, contaminant amb barbarismes el nostre idioma i crearien problemes de desorientació i confusió si les marquéssim sobre els nostres plànols i mapes.

I també ens atrevim a proposar solucions que ens semblen adequades i possibles, ara més que mai, quan a la nostra llengua se li han reconegut els drets que li pertocuen, i quan a Catalunya tothom s'esmena cada dia més en mantenir la puresa i la dignitat del llenguatge.

Per tal d'arribar a conèixer el problema ens ha calgut d'efectuar una anàlisi de poc més de dos mil topònims aplicats a actuacions urbanístiques en els darrers quinze anys, a Catalunya. Aquest número, per ell sol ja dona idea de la intensitat i del dinamisme amb el qual s'ha fet aquest desenvolupament en el nostre territori; hom en pot deduir que aquestes presses han estat causa d'imprevisions i de falta d'equipaments i de serveis, defectes que cal rectificar amb les revisions que convinguin.

Hem obtingut el material de treball del nostre arxiu particular sobre aquest tema, que recull en fitxes adequades tots els planejaments urbanístics, la tramitació dels quals ha aparegut anunciada al «Boletín Oficial» de cada una de les quatre províncies catalanes, amb les dades referents a llur aprovació inicial i definitiva i la data d'inserció de les comunicacions respectives en els referits «Boletín». Hem anotat també minuciosament, d'aquests periòdics oficials, altres anuncis que es refereixen a les urbanitzacions i constitueixen una informació indirecta, però molt valuosa, tota vegada que dona compte d'actuacions que a penes són conegudes pels Ajuntaments i per les Comissions d'Urbanisme, que no tenen jurisdicció sobre altres organismes oficials de l'Administració Pública. Tenim a més cap a uns vint mil retalls de premsa diària referents a urbanitzacions, que hem recollit pacientment, i posseïm una col·lecció molt completa de prospectes o papers solts, alguns molt virolats, que han dipositat a la nostra bústia i a les d'alguns parents i amics, els serveis de propaganda, a vegades molt eficaços i convincents, de la majoria d'urbanitzacions. Amb tot aquest material estem confeccionant el «*Diccionari Geogràfic del Planejament Territorial a Catalunya*», del qual aquestes pàgines en poden constituir una petita part i una mostra del mètode de treball.

Passem doncs, totseguit, a veure els resultats d'aquesta investigació toponímica.

APTITUDS NATURALS DEL LLOC

Comencem a considerar la provenença dels topònims que serveixen per a batejar les urbanitzacions a Catalunya, tenint inicialment en compte la idea primària que s'ocorre a tot promotor: té al seu domini un espai del qual ha de fer-ne la lloança de les condicions naturals, i ha d'admetre d'antuvi que ofereixen unes aptituds privilegiadament encertades i escaients per a dur a bon terme una actuació capaç de transformar harmònicament un medi rural en un altre d'urbà, que tant pot ésser un eixample de població, com una ciutat-jardí de segona residència, com una àrea industrial o qualsevol altre tipus de zonificació urbanística que li sigui admesa i adequada.

Veiem de seguida com sorgeix una interdependència entre les possibilitats i recursos de l'àmbit sotmès al planejament, i les expressions i la forma que per evidenciar aquestes possibilitats i enaltir aquests recursos hauran d'ésser emprades per l'urbanista.

D'entrada, ja es veu que si és cert que «el nom fa la cosa», en la gestió tècnica i comercial de l'urbanisme, el nom resulta d'una importància fonamental. Un industrial que necessiti realitzar un gran consum d'aigua per la seva empresa, anirà a instal·lar-se al *Polígon Industrial de l'Aigua* (Santa Bàrbara, Tortosa i Amposta), solament per l'atracció del nom. Però encara hi anirà més convençut si llegeix («La Vanguardia», Barcelona, 22 d'octubre 1974) que «La elección de zona ha sido motivada por su extraordinaria abundancia de agua. De ahí que se le haya bautizado con el nombre de Polígono

del Agua». En altre aspecte, també són atraients, en matèria residencial, des del punt de vista hidrològic, els noms d'*Aiguadolç* (Sitges), *La Bonaigua* (Sant Just Desvern) i *Aigües Bones* (Caldes de Malavella) sobre tot aquest darrer, per les aigües termo-minerals.

I així, les excel·lències més destacades de l'indret ja es manifesten en la seva denominació urbanística: *Bona Terra*, Zona Residencial (Albinyana), *Bon lloc* i *Lloc-sà*, urbanitzacions a El Vendrell i a Lluçà, respectivament, etc.

A continuació descriurem, un per un, tots els grups d'urbanitzacions que han adoptat com a topònim un dels elements de la naturalesa que constitueix el seu principal al·licient.

EL MAR

El mar és el motiu bàsic de l'estiueig per a molta gent que hi viu propera, però també de molta de terra endins: ho posaríem en evidència si disposéssim, per exemple, d'estadístiques relatives al nombre de lleidatans que tenen o lloguen apartaments a la Costa Daurada i dels osonencs que els tenen o els lloguen a la Costa Brava. Quasi ningú no deixa de concórrer una temporada més o menys llarga a les nostres platges, i alguns hi van tot l'any.

Aquesta força d'atracció és totalment conforme i proporcionada amb el gran nombre d'urbanitzacions que, situades arran del mar o en les seves proximitats, porten aquesta paraula incorporada en una forma o altra a llurs denominacions. Són les següents:

Arenals del Mar (Pals), *Art-Mar* (Torredembarra), *Berà-mar* (Roda de Berà), *Blanes Vistamar* (Blanes), *Bellamar* (Castelldefels, Segur de Calafell), *Belmar* (Vila-seca de Solcina), *Brisamar* (El Vendrell), *Brises del Mar* (Altafulla), *Cal-Mar* (Calella i Pineda), *Daltmar* (Canyelles), *Caramar* (El Masnou), *Casa del Mar* (Vilanova i La Geltrú, Sitges i Sant Pere de Ribes), *Clarà-mar* (Torredembarra), *Cova-mar* i *Dunamar* (Vila-seca de Solcina), *Florimar* (Tarragona), *Granviamar* (Castelldefels), *Llum i Mar* (Altafulla), *Mar Cambrils* (Cambrils), *Maricel* (El Masnou), *Mar i Muntanya* (Alella), *Mari-i-sol* (Castelldefels i Roda de Berà), *Martossa* (Tossa), *Mar Xica* (Vilassar de Mar), *Miramar Residencial* (Calafell), *Munt-i-Mar* (Argentona), *Montmar* (Arenys de Mar i Castelldefels), *Palsmar* (Pals), *Panoramar* (El Port de la Selva), *Poblamar* (La Pobla de Montornès), *Porta del Mar* (Vila-seca de Solcina), *Portimar* (Arenys de Mar), *Prop-a-mar* (Vila-seca de Solcina), *Quint-mar* (Sitges), *Riumar* (Tortosa), *Rocamar* (Sant Pere de Ribes), *Rosamar* (Santa Cristina d'Aro), *Serramar* (Alcanar), *Turó del Mar* (Montgat), *Valldemar* (Cunit, Calafell i Castellet i La Gornal), *Vallmar* (Premià de Dalt i Vilassar de Dalt), *Vendrell Mar* (El Vendrell), *Vistamar* (Canyelles, Sant Cebrià de Vallalta), *Voramar* (Premià de Mar, Sitges).

A més d'aquestes 55 urbanitzacions, n'hi ha moltes d'altres que es refereixen també en llurs denominacions a la geografia litoral. El mot «costa» també ha resultat sol·licitat per la toponímia de la segona residència: el Ministeri d'Informació i Turisme, per Ordre del 13 de març de 1965 inscriu en el «Registro de Denominaciones Geoturísticas» la anomenada «Costa Dorada» (Costa Daurada), que correspon a un sector del litoral de les províncies de Barcelona i de Tarragona. Al nord, des de principis de segle ja hi tenim la Costa Brava i, en terres de València, la mateixa Ordre Ministerial hi estableix la «Costa del Azahar» (¿caldrà dir-ne en català, Costa del Tarongí o de la Tarongina?).

No és d'estranyar, doncs, que encara amb aquest nom trobem altres urba-

nitzacions: *Costa Encantada* (Lloret de Mar), *Costa-Mar* (Cabrera de Mar), ...

Es també molt freqüent l'afany de destacar les aptituds del litoral pels aficionats a assolellar-se a les sorres o als banys de mar: hi ha un total de 22 urbanitzacions que porten el nom de *La Platja de...*, i en plural, trobem *Les Platges del Sud* (Cambrils). Els que prefereixen l'esport nàutic poden disposar de 19 urbanitzacions que s'anomenen *El Port de...* Algunes localitats ho acaparen tot: Cambrils té les de *Cambrils Badia*, *Cambrils Mediterrani*, *Cambrils Platja* i *Cambrils Port*.

Els accidents de la costa també són esmentats: hi ha deu urbanitzacions que es denominen amb un cap del litoral, per exemple la de *Cap Roig* (El Peirelló). Altres nou han escollit el nom *Punta...*, per exemple *Punta Brava* i *Punta Prima* (Sant Feliu de Guíxols), *Punta Espinuda* (Begur i Pals), etc. A Palafrugell i ha la de *El Golfet*. També existeixen: *El Far* (Palafrugell), *El Farell* (Sant Pol de Mar) i *La Farella* (Llançà).

Alguns pobles des de fa molts anys ja posseeixen llur barri marítim o *marina*. Però aquesta denominació també ha estat emprada per a promocions urbanístiques recents: *Conjunt Residencial Marina* (Vilanova i La Geltrú), *Marina de Creixell* (Creixell de Mar), *Les Marines de Roses* (Roses), etc. Però cal anar amb compte: hi ha també *Les Marines* a Sant Cugat del Vallès i a Sant Llorenç de Savall, molt lluny del mar, i *La Marina* (Castellet i La Gornal) d'un «mar» interior: el pantà del riu Foix.

EL SOL

Per a una urbanització és tan bona propaganda anunciar el mar com el sol. Algunes fan les dues feines alhora: *Mar-i-sol* (Castelldefels i Roda de Berà) i *Sol-i-mar* (Malgrat de Mar i Tarragona). Entre les que associen un nom o un adjectiu adequat al mot *sol* o als seus derivats, trobem: *Bellsoleig* (Sant Just Desvern), *Bon Sol* (Tarragona i Valls), *Bon Solei* (Begues), *Clarà-Sol* (Torredembarra), *Ibersol* (Vilanova i La Geltrú), *Mont-sol* (Pineda), *Parc-sol* (Figueres), *Serra-Sol* (Santa Cristina d'Aro), *Solaia* (Alella), *La Solana* (Cubelles, Vallgorguina, Vallirana, Vinyols, Sant Andreu de la Barca), *Les Solanes* (Sant Sadurní d'Anoia), *Solarium* (Martorell), *Sol de Cambrils* (Cambrils), *Solei* (Mont-ras), *Soleia* (Alella, Gallifa, Lloret de Mar, Riudarenes, Castellgalí), *Soleies* (Santa Eulàlia de Riuprimer), *Solell* (Alella), *Solella* (Vallromanes), *Sol d'Espanya* (Cambrils), *Sol i Vista* (Reus), *Sol Ixent* (Santa Coloma de Farners), *Solterra* (Lloret de Mar), *Vall del Sol* (Vallirana), *Verd Sol* (Bellver de Cerdanya).

El total d'aquestes urbanitzacions que posen el sol com a la millor de les seves dotacions, és de 39.

L'AIRE

Un altre element important és la puresa de l'aire. No cal dir que en llur propaganda la majoria d'urbanitzacions asseguren que les condicions climàtiques respectives són les millors per a la salut del que hi resideix, tota vegada que disposen d'una atmosfera lliure de qualsevol contaminació.

Però el nombre de promocions urbanístiques que incorporen a llur denominació el recurs natural d'un aire sanítós, no és pas elevat. Recordem: *Bell Aire* i *Bona Brisa* (Sant Andreu de Llavaneres), *Aire-sol* (Castellar del Vallès),

Sol-Aire (Sant Cugat del Vallès), i les anteriorment esmentades de *Brisamar* (El Vendrell) i *Brises del Mar* (Altafulla), i també *Garbí* (Mollet del Vallès) i *Gargal* (Palafrugell). Encara podem afegir-hi la urbanització *Buenos Aires* (Alpicat) i el polígon residencial *Buenos Aires* (Martorell), però ens queda el dubte de si aquest topònim fou posat en ambdós casos pensant més en la capital d'Argentina que no pas amb la qualitat dels aires d'aquells llocs.

LA VISTA PANORÀMICA

També constitueix un gran al·licient el fet que, des de la urbanització, es domini un horitzó obert i dilatat, i que l'afortunat posseïdor d'una parcel·la pugui contemplar la visió i fruïr de la bellesa paisatgística dels termes propers i dels llunyans.

Una situació topogràfica prominent és, naturalment, un factor favorable. Així trobem *Alt Mirador* (Arenys de Mar), *Talaia Mediterrània* (El Montmell), *Altures de Sitges* (Olivella), etc. A continuació anotem per a cada un d'aquests grups les principals actuacions urbanístiques de les quals tenim notícia.

Amb el nom únic de *El Mirador* en localitzem a Castell d'Aro, Lliçà d'Avall, El Port de la Selva, Sant Andreu de Llavaneres, Vallirana i Cervelló. Les següents venen caracteritzades per l'indret: *El Mirador d'Arbúcies*, *El Mirador de Cabrils*, *El Mirador de Casserres*, *El Mirador de l'Anoia* (Gelida), *El Mirador del Montseny* (Cànoves i Sant Pere de Vilamajor), *El Mirador del Penedès* (El Montmell), *El Mirador del Pont del Diable* (Castellbisbal), *El Mirador de Montserrat* (Santpedor), *El Mirador de Salou* (Vila-seca de Solcina), *El Mirador de Sant Pere* (Premià de Dalt) i el *Mirador de Sitges* (Sant Pere de Ribes). Ací cal fer notar que hom pot prendre el mot *Mirador* en el sentit que és el lloc des d'on se'n mira un altre (des del *Mirador* situat a Sant Pere de Ribes es mira a Sitges, i des del *Mirador* situat a Santpedor es mira a Montserrat), com en el sentit de que és un *Mirador* situat al terme municipal d'Arbúcies*o de Cabrils.

Com a paraula equivalent cal considerar la *Miranda*, que trobem a Alpicat i a Sant Just Desvern, *La Miranda de la Plana* (Taradell), i dues *La Miranda del Vallès*, una a L'Ametlla del Vallès i l'altra a Lliçà d'Avall.

També responen al mateix esperit les anomenades *Balcó de la Costa Brava* (Palafolls), *Balcó del Berguedà* (Berga), *Balcó del Pirineu* (Aravell) i *Balcó de Sant Llorenç* (Castellar del Vallès). Igualment de les conegudes per *La Talaia* (Manresa, El Montmell).

I així mateix acrediten una bona visió panoràmica les urbanitzacions designades amb el mot de *Bellavista* (Almóster, Arenys de Munt, Cardedeu, El Masnou, Les Franqueses del Vallès, Maçanet de la Selva, Miralcamp. Nulles, Sant Feliu de Codines, Sant Pol de Mar, Sant Joan Despí, Santa Eulàlia de Ronçana, Súria). Cal considerar equivalents les titulades *Bonavista* (Badalona, Calafell, Olot, El Pla del Penedès, Premià de Dalt, Tarragona, El Vendrell), i *Bonavista de Cal Blau* (Gironella) i *Bonavista de Foqués* (Sallent de Llobregat). Encara podríem afegir *Sol-i-Vista* (Reus), *Vista-Alegre* (Castelldefels, Girona, Manlleu, Manresa, Premià de Dalt, Ripoll, Sant Fruitós de Bages, Sitges, Terrassa), *Vista Pirineu* (Artés), *Vistarama* (Hostalric) i *Puig Vistós* (Girona). A observar la coincidència d'una *Bellavista* al poble de «Miralcamp».

Encara cal anotar *Bell Horitzó* (Mont-roig del Camp).

En les urbanitzacions també s'observa una tendència a adoptar denominacions orogràfiques, tal com s'escau i concorda amb l'afecció que per a la muntanya té molta gent de ciutat.

Anotem en primer lloc: *El Muntanyà* (Seva), *Muntanya de Sant Antoni* (Altafulla), *Muntanya de Sant Elm* (Sant Feliu de Guíxols), *Muntanya de Sant Joan* (Blanes), *Muntanya de Sant Sebastià* (Palafrugell). Si, com ocorre en aquestes quatre últimes, llur situació és arran del mar, encara millor. A L'Escala hi ha tres planejaments que porten les denominacions de *Muntanya Blanca*, *Muntanya del Pastor*, i *Muntanya del Pedró*.

D'altres que pertanyen a aquest grup són, per exemple, *Montcabrer* (Cabrils), *Montgó* (L'Escala), etc. Hi ha deu barris moderns i urbanitzacions que han pres el nom de *Montserrat*: són a Esplugues de Llobregat, Figueres, Igualada, Llers, Piera, Reus, Sant Cugat del Vallès, Terrassa, Torelló i Vilanova del Camí.

Hem comptat a Catalunya 46 noms de planejaments urbanístics que es titulen *La Serra* i els seus derivats (*El Serrà*, *Serradell*, *Serradet*, *Serral*, *Serrallet*, *Les Serrasses*, *El Serrat*, *Les Serres*, *La Serreta*). N'hi ha que corresponen al cognom *Serra*: *Can Serra* (Rubí), *Mas Serra* (Mataró), *Mas d'En Serra* (Sant Pere de Ribes).

A vegades la inventiva en el bateig de les promocions de segona residència, coincideix en escollir noms totalment iguals: hi ha tres urbanitzacions anomenades *Serra Brava*, dues d'elles a la Costa Brava (Lloret de Mar, Vidreres). La tercera, en canvi, és a la Catalunya interior, a Navès, al Solsonès. Això vol dir que l'àrea d'expansió de les urbanitzacions i de llurs denominacions fantàsiques, que fins ara s'havia limitat a les comarques del Litoral i de la Depressió Prelitoral, va estenent-se malauradament pel cor de la terra, i no solament ja hi ha perill que se'n ressenti la naturalesa i el paisatge, sinó que també es comenci a realitzar una ofensiva que desplaci i faci desaparèixer els noms antics i arrelats al país.

El qualificatiu de *Brava* és molt apreciat des de principis de segle, quan va començar a aplicar-se a les costes empordaneses. A Tordera ara trobem *Terra Brava*, i també podem incloure en aquest grup la urbanització anomenada *Terraferma* (Alpicat), d'evocació lleidatana.

Algunes porten el nom concret d'alguna summitat: *Balandrau* (Camprodó), *Cim d'Aro* (Castell d'Aro)...

Finalment cal indicar les que porten el topònim *Coll*: *Mas Coll* (Alella, Corbera de Llobregat, Montornès del Vallès, Polinyà del Vallès, Sant Celoni, Torrelles de Llobregat), i *Urbanització Nostra Senyora del Coll* (Susqueda).

També formen part d'aquest grup: *Coll Baix* (Sant Joan de Torroella), *Polígon Industrial Coll Blanc* (La Canonja), *Polígon Industrial Coll de la Manya* (Granollers), *Coll del Llop* (Lloret de Mar), *Coll dels Ocells* (Begur), *Polígon Industrial Coll de Montcada* (Montcada), *Coll d'En Seguer* (Sant Joan de les Abadesses), *Coll de Ravell* (Arbúcies i Espinelves), *Coll d'Horta* (Lloret de Mar), *Polígon Industrial Coll Estret* (Alcarràs), etc.

Queden encara *El Collet* (Calonge de les Gavarres), *El Collet de la Cisa* (Premià de Dalt), *Els Colls* (Arbúcies), *Collsacreu* (Arenys de Munt) i *Colls Majors* (Tarragona).

Podríem afegir altres urbanitzacions amb noms també orogràfics: *El Tossal dels Cigalons* (Manresa), *Els Tossalets* (Berga), *Els Tres Turons* (Arenys de Munt, Barcelona), *El Turó* (Palamós, Sant Vicenç dels Horts, Sant An-

dreu de Lllavaneres), *Turó de Calella* (Sant Cebrià de Vallalta), *Turó de Can Sants* (Alella), *Turó de la Caritat-Sot del Pi* (Premià de Dalt), *Turó de la Creu* (Sant Pol de Mar), *Turó de la Peira* (Barcelona), *Turó de la Penya* (Cardedeu), *Turó de la Rovira* (Barcelona), *Turó del Mar* (Montgat), *Turó del Rossinyol* (Cardona), *Turó dels Caçadors* (Sant Joan de Torroella), *Turó del Sol* (Palafrugell), *Turó de Montgat* (Montgat), *Turó d'En Lluc* (Sant Cugat del Vallès), *Turó d'En Quirze* (Molins de Rei), *Turó de Subiràs* (Olot), *Turons del Vallès* (L'Ametlla del Vallès), *Turó Parc* (Vilafranca del Penedès).

I, finalment, indicarem alguns dels planejaments caracteritzats pel mot *Puig*: *Can Puig* o *El Puig* (Argentona, Castellbell i El Vilar, Castellcir, Gualba, Martorelles, El Papiol, Planoles, Sant Cebrià de Vallalta, Sant Pere de Ribes, Sant Pol de Mar), i amb determinatiu de lloc: *Puig Aspre* (La Celler de Ter), *Puigbacó* (Torelló), *Puig Bell* (Anglès), *Puig Berenguer* (Manresa), *Puig Bonet* (Palafrugell), *Puig Cargol* (Palamós, Calonge de les Gavarres), *Can Puig de la Bellacasa* (Banyoles), *Puig de la Font Pudosa* (Banyoles), *Puig de la Pedra* (Premià de Dalt), *Puig de Mar* (Santa Pau), *Puig de Sant Ramon* (La Bisbal d'Empordà, Vulpellac), *Puigdomí* (Caldes de Montbui), *Puig Fortí* (Santa Coloma de Farners), *Can Puiggener* (Sabadell), *Puig Montmany* (Cervelló), *Puigoriol* (Palau de Plegamans, Premià de Dalt), *Puigpelós* (Cunit), *Puig-roig* (Pals), *Puig Rom* (Roses), *Puig Romaní* (Castell d'Aro), *Puigsagordi* (Balenyà, Centelles), *Puig Sec* (Aiguafreda), *Puig Ses Forques* (Calonge de les Gavarres), *Puig Surís* (Porqueres), *Puigterrà* (Manresa), *Polígon Industrial Puigtió* (Maçanet de la Selva), *Puig Ventós* (Cruïlles, Lloret de Mar, Vidreres), *Puigverd* (Castellar del Vallès), *Puig Vermell* (Pals), *Puig Vistós* (Girona), *Pujals* (Arbúcies), *Pujol de la Morella* (Roda de Berà), *El Pujolet* (Banyeres del Penedès), *Sant Miquel del Pui* (La Pobla de Segur), etc.

També anotem *Les Faldes del Montseny* (Sant Pere de Vilamajor).

LA VALL I EL PLA

Si són nombroses, com acabem de veure, les urbanitzacions que en llur toponímia evoquen noms de muntanya, també són moltes les que remembren noms de la vall i del pla.

Efectivament, porten aquest últim nom sis urbanitzacions *El Pla* (Gualba, Martorell, Miralcamp, Palamós, Prats i Sampsor, Sant Esteve de Palautordera). N'hi ha 53 que es titulen *El Pla de...*; la relació comença amb *El Pla de Baix*, polígon industrial d'Olot, i acaba amb *El Pla de Sant Llorenç*, a Matedepera. Hi ha 21 actuacions urbanístiques anomenades *La Plana* o *La Plana de...*, una *La Planassa*, nou *Les Planes* i una *El Planet* (Rellinars).

Unes 150 urbanitzacions porten el nom de *La Vall* i els seus derivats; en general corresponen a topònims acceptables. Algun ofereix certs dubtes: la *Zona Residencial Vallbonica*, a Vallbona d'Anoia, ¿correspon a un diminutiu del nom del municipi o es refereix a la bellesa de l'indret? Sigui com sigui, el topònim *Vallbonica* també el considerem bonic per la nostra llengua.

Algunes urbanitzacions semblen ésser situades en una depressió del terreny, si fem cas de llur nom: *Sot del Palau* (Arbúcies), *Sot del Pi* (Premià de Dalt), *Sot dels Nostris* (Llçà d'Avall), *Sot dels Pardals* (Vic), *Sot d'En Barriques* (Parets del Vallès), *Sot d'En Xarau* (Cerdanyola del Vallès). També podríem afegir a aquest grup *La Clota* (Barcelona, Begues, Cerdanyola del Vallès i L'Escala).

Hi ha planejaments que es denominen d'acord amb llur posició relativa

respecte a un altre topònim: *Pla Parcial Sota el Castell* (Residencial, a El Papiol) i *Pla Parcial del Polígon Industrial Sota el Molí* (Montmeló).

LES ROQUES I LES PEDRES

L'estructura geològica de Catalunya determina que arreu i, per tant, en les comarques que han estat objecte d'expansió urbanística important, es trobin en la litologia una gran varietat de roques singulars i pedres caracteritzades per la toponímia, amb denominacions que s'han incorporat al planejament.

Amb el mot *Roca* han estat, doncs, batejades moltes actuacions, però ací també cal tenir en compte que, a més de significar un element mineral del paisatge, es pot tractar en alguns casos d'un cognom, com és a *Can Roca* (Esparraguera), *Polígon Industrial Roca* (Martorelles), *Poblat Roca* (Viladecans), *Can Roca* (Molins de Rei), *Roca Cusacs* (Mataró), etc. En general, però, es refereixen a un topònim concret: *La Roca-2* (La Roca del Vallès), *Roca Alba* (Santa Cristina d'Aro), *Rocabruna* (Maspujols), *Roca de la Nau* (Sant Andreu de Llavaneres), *Roca de Malvet* i *Roca de les Teules* (Santa Cristina d'Aro), *Roca del Pastor* i *Rocaferrera* (Sant Andreu de Llavaneres), *Rocafiguera* (Ripoll), *Rocafonda* (Mataró), *Roca Gran* (Lloret de Mar), *Rocamar* (Sant Pere de Ribes), *Roca Maura* (Torroella de Montgrí), *Roca Rossa* (Tordera), *Roc Blanc* (Terrassa), *El Roc de Sant Gaietà* (Roda de Berà), *Roc Foradat* (Guils de Cerdanya), *Roca Blanca* (Mataró) i *Roc Gris* (Cadaqués). Altres formes són *Les Roquetes* (L'Ametlla del Vallès, Barcelona, Sant Pere de Ribes), *El Roquís* (Reus) i *El Roquissar* (Castell d'Aro).

Cal afegir els topònims d'urbanitzacions originats per les roques incoherents: *Els Saulons* (Caldes de Montbui), *Els Saulons d'En Déu* (Bigues), i set *Arenes* o *Arenals*.

Els topònims *Pedra* del planejament urbanístic són: *Pedra Blanca* (Premià de Dalt), *Pedra del Llop* (Sant Andreu de Llavaneres), *Pedralba* (Sant Quirze del Vallès, Tagamanent), *Pedralta* (Sant Feliu de Guíxols), *Pedra Santa* (Sentmenat), *Els Pedrells* (Pals), *La Pedrera* (Lloret de Mar, Palamós, Tarragona), *Les Pedreres* (Tarragona), *Els Pedrissos* (Castellar del Vallès), *Les Pedritges* (Matadepera), *El Pedró* (Folgueroles, La Garriga, Palamós, L'Esquirol), *Can Pedrosa* (Sant Just Desvern) i *La Pedrosa* (L'Hospitalet de Llobregat, Masquefa).

LES AIGÜES

Tal com ja resta indicat anteriorment, l'aigua és un element indispensable per un bon desenvolupament urbanístic; per aquesta raó sovint aquestes actuacions són denominades amb un topònim hidrogràfic, com en els Polígons Industrials *Anoia-L'Avernó* (Subirats, Sant Sadurní d'Anoia), *Riu Francolí* i *Riu Clar* (Tarragona), *Riu Ripoll* (Sabadell), *El Segre* (Lleida), els quatre coneguts per *El Congost*, a la vora del riu d'aquest nom (La Garriga, Les Franqueses, Granollers i Montornès del Vallès), i *El Congost*, al riu Llobregat (Martorell) i *Riera de Torrelles* (Sant Vicenç dels Horts).

Les urbanitzacions residencials també manlleven noms als nostres corrents fluvials: a Cervera hi ha la *Urb. Ondara*, a Vidreres la *Dos Rieres*, a Palafrugell la *Entre Rieres*, etc. N'hi ha cinc amb el mot genèric *La Riera*, i onze més

amb un determinatiu de lloc, com és ara *Riera d'Alella*. També trobem *La Riera* (Molins de Rei). Recordem encara que l'ACTUR («Actuació Urbanística Urgent») que avui es denomina *Gallecs* o *Santa Maria de Gallecs*, inicialment portava el nom de *Riera de Caldes*.

Hem comptat 22 urbanitzacions amb el nom *Torrent de...*

Algunes actuacions precisen en llur nom la situació *Vora-riu* (Sort), o el topònim antic *Ter Vell* (Torroella de Montgrí) o les obres que han efectuat *Els Canals de Santa Margarida* (Roses).

A la zona litoral trobem diverses urbanitzacions denominades *L'Estany* (L'Ametlla de Mar, Calafell, Llançà) i a Mont-roig del Camp *L'Estany Gelat*. A l'interior també surt el topònim a *L'Estany* (pertenència de Montcada), a *Estanyol Parc* (Bescanó), al *Pla de l'Estany* (Puigcerdà). Alguna també incorpora la paraula *Llac* (per exemple, *Llac del Cigne*, a Caldes de Malavella).

Els hidrònims aplicats a l'urbanisme són molt nombrosos a Catalunya. N'hi ha prou amb dir que des de *La Masia de la Font* (Calafell) a *Font Viver* (El Vendrell), registrem un total de 66 actuacions recents amb el nom Font. Podríem afegir-hi els que al Maresme es denominen *Rial*, i també els relacionats amb l'aigua, com és ara les urbanitzacions *El Molí* (Canet de Mar, Lloret de Mar, Maçanet de la Selva, Sant Andreu de Llavaneres, Sant Joan de les Abadesses, Teià), *El Molí de Baix* (Santa Oliva i Cubelles) i altres quinze *La Molina*, *Molinars*, *Molins*, etc.

LA VEGETACIÓ

Arbres i boscos són també els incentius molt apreciats pel que aspira a esdevenir un «parcellista». I així aquests elements vegetals del paisatge són oferts amb profusió, si atenem les denominacions de moltes urbanitzacions.

En trobem quatre que porten el nom de *Can Bosc*, i corresponen a un cognom; però n'hi ha 23 més que, començant pel *Bosc de Cal Canonge* (Aiguamúrcia) i acabant per la dels *Boscos de Tarragona* (Tarragona), es refereixen a actuacions en un espai forestal determinat, espai que, si tenim en compte els dos diminutius, ha d'ésser molt petit en la Urbanització *El Bosquetet* (La Bisbal d'Empordà).

A vegades la paraula escollida és la *Selva*: *La Selva Brava* (Llagostera), *La Selva Daurada* (Lloret de Mar), *Selva Parc* (Sant Cugat del Vallès), *Selva de les Meravelles* (Canyelles), *La Selva Negra Catalana* (Vallirana), *Selva Parc del Vallès* (Sant Cugat del Vallès), etc. Hi ha també *La Selva Industrial* (Sils), però en aquest cas el topònim es refereix a la comarca on radica el municipi que antigament tenia un conegut i famós estany.

Els arbres que poden formar bosc, hi són també representats àmpliament. A Amposta, Barcelona i Sant Pol de Mar hi ha actuacions urbanístiques amb el nom de *Els Eucaliptus*, i de *Pins*, *Pinars* i *Pinedes* n'hi ha per tot arreu. *Els Mil Pins* (Les Franqueses del Vallès), set que s'anomenen simplement *El Pi*, nou *Els Pins*, dotze que responen al nom de *El Pinar* o *Els Pinars*, 24 que titulen *La Pineda* o *Les Pinedes*, i encara hi podem constatar molts derivats: *Pinell*, *els Pinetons*, *Pine-mar*, *Pinyeres*, etc. Hi ha també *Vallpineda* (Sant Pere de Ribes i Sant Andreu de la Barca). Fora de llur ambient ecològic natural, a Rubí hi ha *Els Avets*. Moltes urbanitzacions s'anomenen *El Roure*, i com a derivats trobem també *La Roureda* i *La Rovira*. Sis porten el nom de *La Verneda*; tres el de *La Sureda* (Castell d'Aró, Fogars de Montclús, Roses), i *Les Sureres* (Mataró).

També existeixen abundantament les denominacions d'arbres fruiters; així podem començar per la Urb. *Els Fruiters* (Castellar del Vallès) i seguir per la Urb. *L'Ametller* (L'Ametlla del Vallès), *L'Ametllereda* (Sant Andreu de Llavaneres), *Els Ametllers* (Alella, Cervera, Cunit, El Masnou, Santa Eulàlia de Ronçana, Sitges) i *Els Ametllers de Cal Ros* (Lliçà d'Amunt). A Anglès hi ha *L'Avellaneda*, i com a cognom *Ca N'Avellaneda* (Castellar del Vallès i Sabadell).

Seguim amb *El Garrofer* (Sitges), *Els Garrofers* (Cabrils, El Vendrell), i, al Vallès i a prop una de l'altra, les Urb. de *El Lledó* (Lliçà d'Amunt) i *Els Lledoners* (Caldes de Montbui i Santa Eulàlia de Ronçana). Al Maresme, *Els Llimoners* (Cabrils, Canet de Mar). I escampades pel litoral i prelitoral, 15 urbanitzacions amb nom de *Les Oliveres*, o derivats. També a la costa trobem *El Palmerar* (Palamós) i *Les Palmeres* (Canyelles).

Els arbusts i les plantes també hi figuren: *Les Ginesteres* (Argentona), *El Romaní* (El Vendrell), entre la vegetació espontània. Les urbanitzacions enjardinades ho fan constar: *Jardí d'Europa* (Calafell), *Jardins de Coma-ruga* (El Vendrell), *Jardins de Cunit* (Cunit), *Jardins Palau* (Calonge de les Gavarres), etc. La vegetació de jardí és representada, entre altres, per *La Mimosa* (Sitges), *Les Mimoses* (Tordera), *El Roserar de Bages* (Sant Fruitós de Bages), etc. Recordem que la Ciutat-jardí peonera fou coneguda per *La Floresta Pearson* seguida per *La Florida* (Santa Perpètua de Moguda).

També es recorre als arbres singularitzats: *El Suro Gros* (Lloret de Mar), *L'Alzina de Can Pedró* (Palau de Plegamans), *L'Arbre Gran* (Palafrugell), etc.

ELS CONREUS I LA FAUNA

També ofereixen interès els noms d'alguns conreus, que designen algunes actuacions urbanístiques. N'hi ha una vintena que amb el nom de *El Prat* o *Els Prats* semblen propiciar, tant si són naturals com artificials, la gerda fresca que vol el «parcellista».

En trobem 33 que s'anomenen *El Camp* o *El Camp de...*, deu que es titulen *Horta de...*, encara deu més *Hort de...*, set denominades *Els Horts* i una *Els Hortets* (Sant Climent de Llobregat). Vol dir això que la voracitat urbanística, sobre tot en el seu aspecte industrial, ha absorbit molta terra de regadiu. No ha estat tan greu aquesta minva d'espai rural d'elevada qualitat agronòmica en el cas de les 20 urbanitzacions que porten el nom de *La Vinya* i derivats, sempre en terra de secà.

Els animals que poblen els nostres boscos, camps i costes, també gaudeixen de denominacions urbanístiques: *Mas del Borinot* (Blanes), *La Cabra* (Sant Pol de Mar), *La Pedra del Llop* (Sant Andreu de Llavaneres), *La Gaviota* (Centelles), *El Rat-penat* (Sitges), *La Guineu* (Sant Hilari Sacalm). També n'hi ha algun d'exòtic *El Papagai* (Sant Jaume dels Domenys).

Curiosament, no es troben topònims urbanístics que es refereixen a la caça i als caçadors; potser només hi ha *El Vedat* (Vila-seca de Solcina) i *El Vedat del Rei* (El Vendrell), que hi tinguin algun nexa.

DENOMINACIONS RELACIONADES AMB L'OCI

A les urbanitzacions va a cercar-s'hi, i moltes vegades no s'hi troba, la tranquil·litat i la pau que el ciutadà necessita per uns dies, baldament sigui per unes hores, fugint del brogit de les grans urbs. Així no és pas estrany que la

propaganda de les actuacions urbanístiques de segona residència ofereixi, en alguns casos, ja amb el propi nom de la urbanització, la seguretat que aquesta pau i tranquil·litat li seran plenament garantitzades.

Amb aquest bon propòsit, doncs, trobem les urbanitzacions *Vall del Repòs* (Santa Cristina d'Aro), *L'Assossec* «El Sosiego» (Terrassa), *Bell Resguard* (El Masnou), *Bon Relax* (Sant Pere Pescador), *Bon Repòs* (Sant Esteve Sesrovires), *Gran Calma* (Calafell), *Nirvana* (El Vendrell), *L'Oasi* (Olesa de Montserrat i El Vendrell), *La Sesta* (L'Escala) i *Silentium* (Mont-ral). Bon mostrari de noms que encomanen descans i quietud, als quals podem afegir *Bon Retir* (Tossa), *Refugis del Montseny* (Sant Pere de Vilamajor, Sant Esteve de Palautordera) i *Els Caus* (Vacarisses i Torredembarra).

Després del pla de la *Ciutat de Repòs i de Vacances*, del GATCPAC, de l'any 1933 (Castelldefels, Gavà, Viladecans), algunes actuacions recents utilitzen denominacions semblants: *Ciutat de Vacances del Reial Automòbil Club de Catalunya* (Gualba), *Ciutat de Vacances de Sant Josep de Fontdepou* (Àger), etcètera.

Algunes urbanitzacions tenen com a objectiu principal l'esbargiment de llurs habitants; així sembla deduir-se del nom, a les titulades *L'Esplai* (Calafell, Tordera), *Esplai Parc* (Monistrol de Montserrat), *Esplai Residencial* (La Bisbal del Penedès) i *Esplai Tarragoní* (El Catllar).

Les urbanitzacions amb base esportiva en llur denominació, proporcionen no solament la recreació desitjada sinó també l'exercici d'una activitat benèfica pel cos. Aquest és segurament el propòsit de les urbanitzacions *Fluvià-nàutic* (Sant Pere Pescador), *Reial Club de Tennis Barcelona* (Teià), *Sector Tennis* (Girona), *Golf de Gualba* (Gualba), *Golf Costa Brava* (Santa Cristina d'Aro), *Barri del Golf* (Guils de Cerdanya), *Sporting Club* (Les Masies de Roda, nàutica al Pantà de Sau), etc. Les estacions d'esports d'hivern també originen actuacions urbanístiques a *Super Molina* i *La Masella* (Alp), *Port de Comte* (La Coma i La Pedra), *Rasos de Peguera* (Fígols de les Mines), *Vaqueira-Beret* (Tredòs), al nucli de Llessui, i es preparen altres desenvolupaments en centres d'esquí del Pirineu català. Cal remarcar que a Rialb de Noguera una promoció urbanística de segona residència, adequada també per esports de neu, es denomina *Vall d'Assua*, bell topònim que així ha pogut ésser revitalitzat i contribuirà amb la seva difusió a l'obra de recollida i valoració de noms del Pallars, en la qual treballa des de fa molts anys el nostre amic Joan Lluís.

LA INFLUÈNCIA DEL NOM

No hi ha cap de les urbanitzacions de segona residència que s'han desenvolupat en aquests darrers trenta anys que porti el nom primitiu d'aquest tipus d'assentament temporal de l'home. Efectivament, aquestes àrees residencials, iniciades a principis de segle, s'anomenaven *colònies*, que hom havia de distingir de les de caràcter industrial, amb els habitatges de llurs obrers. Segons el Diccionari Fabra, una de les accepcions d'aquest mot és: «Conjunt de persones (estiuajants, escolars, etc.) que passen una temporada en un poble, en un establiment, etc.». Per extensió, el mateix nom s'aplicava a l'indret.

Portaven aquesta denominació la *Colònia La Flor de Maig* (Cerdanyola del Vallès), la *Colònia Castelltort* (Sant Quirze de Terrassa), la *Colònia del Palau* (Sant Andreu de la Barca), la *Colònia Puig* (Santa Cecília de Montserrat), etc. Al Nomenclàtor de l'any 1930 consten al terme municipal de Sant Cugat del Vallès, les següents: la *Colònia Abella*, la *Colònia de l'Oller*, la *Colònia de Sant*

Domènec, la *Colònia Montserrat* i *La Floresta Pearson* (o *Colònia Pearson*), avui simplement *La Floresta*, topònim ben català. A Sant Martí de Centelles també s'iniciava una altra *Colònia de l'Oller*, molt pròxima a Aiguafreda; a Castellbisbal hi havia la *Colònia del Carme*, amb quatre edificis de residència, sense cap habitant permanent; a El Prat de Llobregat existia *La Colònia Americana* i *La Colònia Casanoves*; i a Tiana la *Colònia Arbó* i la *Colònia Cruspinera*.

Al mateix Nomenclàtor de l'any 1930 comencen a aparèixer les entitats de població anomenades «Urbanitzacions». Es tractava ja d'extensions del nucli principal: *Urb. Casanoves* (Parets), o de barris nous i d'eixamples (*Urb. Pegrí*, a Esplugues de Llobregat), *Urb. Valeta* (L'Hospitalet de Llobregat), *Urb. Font i Vinyals*, *Urb. Montsolís* i *Urb. Riu*, aquestes tres últimes a Sant Adrià de Besòs. On abunden més és a Badalona: n'hi ha 27, totes elles designades amb el nom del propietari o promotor; actualment no perdura cap d'aquests noms. I totes eren de residència permanent. Les urbanitzacions de segona residència no han sorgit amb la profusió present fins ben entrada la segona meitat del segle corrent, que a més coincideix amb la iniciació de les restants actuacions urbanístiques: Polígons industrials, Zones especials, Grans equipaments, Centres comercials, etc.

Hem estudiat fins ara les aptituds del lloc, més o menys certes, per atreure l'atenció del futur comprador d'una parcel·la. Continuarem ara amb l'anàlisi d'aquelles denominacions fantasioses i mancades de justificació.

URBANITZACIONS AMB TÍTOL NOBILIARI

La ingenuïtat del futur client es veu a vegades sorpresa per l'oferta d'urbanitzacions que s'autonomenen amb el títol d'un domini senyorial, sovint mancat de la menor base històrica. El comprador de la parcel·la resta suggestionat per la perspectiva de residir en el marc d'una ciutat-jardí de categoria elevada i, si més no, per l'atractiu que s'endevina en el nom, signa l'operació de compra; els desenganys no tarden, però, a venir, i són els habituals en tantes i tantes promocions frustrades. Hi ha, afortunadament, les excepcions corresponents. Però la incorporació d'aquests denominatius de noblesa cal considerar-la, en la majoria dels casos, com un altre parany propagandístic. Cal doncs, en general, refusar llur introducció en la nostra toponímia, i acceptar-los solament en els casos que els antecedents disponibles ho justifiquin plenament.

Aquest afany de designar amb topònims nobiliaris alguns indrets d'expansió urbanística s'observa, per exemple, en el cas curiós de *El Pont del Príncep*. Aquest topònim figura ja en el Nomenclàtor de 1860, a El Far d'Empordà, com a «ladrilleria», i a Santa Llogaia d'Alguema, com a caseriu. Ara, en terme municipal de Vilamallà trobem el *Polígon Industrial i Residencial Pont del Príncep*, i al de Vilafant també s'estableixen indústries «en la finca *Puente del Príncipe*» (vegeu «Boletín oficial de la Provincia de Gerona», 14 d'agost 1973). També aquest topònim afecta una petita part del Sud del terme de Figueres. Cinc municipis, doncs, gaudeixen d'aquest nom principesc.

Els principals exemples que podem presentar són: *Baronia de Cunit* (Cunit), *Baronia del Mar* (El Vendrell, Bellvei del Penedès i Calafell), *Baronia del Montseny* (Vallgorguina), *Baronia de Matadepera* (Matadepera), *Baronia de Tossa* (Tossa), *Baronia de Vilafortuny* (Cambrils), *Urb. Comtal* (Sant Ferriol), *Urb. El Comtat* (Llívia), *Urb. El Comtat de Jaruco* (Lloret de Mar), *Urb. El*

Comtat de Sant Jordi (Calonge de les Gavarres), *Urb. Comte de Güell* (Sitges), *Polígon Industrial i Residencial Comte de Sert* (Castellbisbal), *Urb. Comtes d'Urgell* (Vilassar de Dalt), *Urb. «Coto del Rey»*, que traduïm per *Vedat del Rei* (El Vendrell), *Urb. Ducat del Montseny* (Sant Feliu de Buixalleu), *Urb. Marquès de Masnou* (El Masnou), *Urb. Parc dels Prínceps* (Tordera), *Urb. Les Planes del Rei* (Pratdip i Vandellòs), *Urb. Priorat de Banyeres* (Banyeres del Penedès), *Urb. Priorat de La Bisbal* (La Bisbal del Penedès), *Urb. Reina Elisenda* (Vilassar de Dalt), *Urb. Senyoriu de Tamarit* (La Riera de Gaià), *Urb. La Virreina* (Castellar del Vallès, Tiana), *Urb. Vescomtat de Cabanyes* (Calonge de les Gavarres), i *Urb. Cala del Rei* (Begur).

TOPONÍMIA PARADISIÀCA

Sovint el promotor associa a la seva propaganda la idea que l'indret proposat és un racó de cel transplantat a aquest món. Així no dubta en distingir amb el nom *Paradís* certes urbanitzacions: *El Paradís* (Arenys de Mar), *Jardins del Paradís* (Mont-roig del Camp), *Mont Paradís* (Bigues), *Vallmoll Paradís* (Vallmoll), *Vallparadís* (Cunit, Terrassa). A vegades s'empra un equivalent: *Edèn Parc* (El Vendrell). A Terrassa, però, el topònim és antic.

També cerca el concurs dels éssers celestials: *Urb. de l'Àngel* (Molins de Rei), *Els Àngels* (Castellet i La Gornal, Castellví de Rosanes), i el *Parc dels Àngels* (Girona, Juià, Quart d'Onyar, Sant Martí Vell).

DENOMINACIONS FANTASIOSES

La imaginació és pròdiga en el cas d'encomiar les fabuloses preciositats de la parcel·lació urbanística que es promou. Els noms es fan la competència per tal de ponderar-la com la gemma més extraordinària o com el prodigi més espectacular. I així, dintre aquesta normativa, podem citar: *El Diamant del Vallès* (Bigues), *Urb. Esmaragda* (Dosrius), *La Joia del Montseny* (Arbúcies), *La Perla* (Altafulla), *La Perla del Vallès* (Rubí), *Riu d'Or* (Calonge de les Gavarres), *Cunidor «Cunit d'Or»* (Cunit), *L'Estel* (La Celler de Ter), *Polígon Industrial Ràdium* (Granollers), *Les Glòries* (Sitges), *La Flor del Camp* (Castellvell del Camp), *Urb. Terrafortuna* (Vidreres), *Màgic Parc* (Castell d'Aro), *La Selva de les Meravelles* (Canyelles), *Costa Encantada* (Lloret de Mar).

Algunes reflexen, a més, uns deliris de pompositat: *Arogran* (Castell d'Aro), *Agora Parc* (Tordera), *Cesalpina* (Santa Coloma de Cervelló), *Urb. El Cònsul* (Arenys de Mar), *Babilònia* i *Bizanci* (Torredembarra), etc.

DENOMINACIONS HISTÒRICO-ARQUEOLÒGIQUES

Al llarg de la Costa Daurada es situen les urbanitzacions que evocuen la civilització romana, amb noms que no ens semblen pas desentonats amb l'ambient. A Torredembarra trobem les urbanitzacions *Les Àmfores* i el *Racó Romà*, a Altafulla la *Vila Romana*, a Tarragona la *Imperial Tarraco*, la *Mare Nostrum* i la *Cala Romana*, a Creixell de Mar el *Racó del Cèsar*, i a Sant Jaume dels Domenys, *Els Arquets* (nom escaient de les restes d'un aqüeducte).

A la Costa Brava la *Territorial Emporion* (L'Escala) recorda els temps de la colonització grega, i l'Estudi de Detall *Illa Cartago* (Castelló d'Empúries) sembla referir-se a les relacions d'aquestes terres amb els cartaginesos.

Les creus de terme, o simplement, les que evoquen un fet històric, originaren sovint el nom d'un poblat. Avui podem comptar fins unes 35 noves actuacions urbanístiques que es denominen *La Creu*, o *La Creu de...*, o *La Creueta*, o *Les Creus*.

DENOMINACIONS DE CIVILITAT

Pel seu nom queden definits els bons propòsits i la humanitat que inspiren, al menys per llur títol, aquestes urbanitzacions: *Bon Amic* (Roda de Ter), *Bon Home* (El Vendrell), *La Caritat* (Premià de Dalt), *La Concòrdia* (barri de Sabadell), *La Prosperitat* (barri de Barcelona), *El Pa Beneït* (El Vendrell), *Món Millor* (Figueres), etc.

Algunes es dediquen als intel·lectuals: *Barri dels Poetes* (Reus), i altres als artistes: *La Plana del Pintor* (Sabadell), *Els Pintors* (Ripoll).

I moltes determinen un sentit d'associació i de convivència: *Club Barca Vella* (Mont-roig del Camp), *Club Mediterrani* (Cadaqués), *Club Mont-roig* (Mont-roig del Camp), *Davis Club* (Santa Coloma de Cervelló), *Inter-Club Residencial* (Cervelló i Vallirana), *Riu Club* (Riudecols), etc.

Finalment, alguna deixa entreveure també un cert interès per l'economia comarcal: *Foment de Cerdanya* (Bolvir).

DENOMINACIONS GEOGRÀFIQUES

Hi ha denominacions geogràfiques correctes; per exemple, les relatives a punts cardinals: el *Polígon Industrial Llevant* (Badalona), el *Residencial Llevant* (Sant Joan Despí), i tres promocions urbanístiques amb el nom *Llevantina* a Lloret de Mar, Sitges i Calonge de les Gavarres. També trobem la *Urb. Occident* (Arenys de Mar), la de *Ponent* (Caça de la Selva), etc.

Però sovint la denominació és víctima d'una greu manca d'informació geogràfica, que ocasiona errors tan lamentables com el de posar la *Baronia del Montseny* a Vallgorguina, a la Serralada Litoral. I també, per ignorància o per gaudir de la proximitat d'un municipi més «comercial» urbanísticament parlant, s'ha donat el nom de *Blanes Mar* a una urbanització de Tordera, el *Polígon Industrial Girona* és a Riudellots de la Selva, la *Urb. Tarraco* es troba a Cambrils, la de *Vendrell Junior* és a Santa Oliva, la d'*Aiguafreda Progrés* és a Seva, la del *Turó de Calella* és a Sant Cebrià de Vallalta, la de *Puigcerdà Residencial* s'escau a Guils de Cerdanya i l'*Esplai Tarragoní* és a El Catllar. Més confusió: a Santa Pau hi ha l'actuació urbanística *Puig del Mar*, i per equivocació se li ha atorgat aquest topònim; en realitat el propi del lloc era i és *Puig del Marc*. La cosa, però, ha quedat arreglada i justificada per tal com des del puig esmentat diuen que s'albira la badia de Roses. I per acabar-ho d'adobar, a Castelló d'Empúries un Estudi de Detall s'anomena *Port Banyuls*, com si l'Empordà hagi de manllevar topònims al Vallespir. I encara: la urbanització *Bosc del Priorat* no es situa pas a la volguda comarca centrada entorn del monestir de Scala Dei, sinó a Banyeres del Penedès, on radica un reduït Priorat local.

Cal, evidentment, eliminar les equivocacions anotades i d'altres que introdueixen aquest capgirament geogràfic i col·laboren malauradament a la desorientació i desconeixement existents sobre la situació i característiques de les urbanitzacions desenvolupades a la nostra terra.

Hi ha moltes denominacions urbanístiques que són ben poc aptes per adaptar-se al llenguatge popular, i totalment inacceptables com a topònim. Les descriurem breument.

En primer lloc, molts planejaments porten el nom de l'empresa promotora, però, per abreujar-lo, recorren a les sigles corresponents. Així, a Premià de Dalt i Teià trobem el *Polígon industrial BUVISA*, reducció del nom de l'entitat promotora (*Buero y Vicente, S. A.*). I així podem anar indicant els següents: *ACISA*, *Zona Industrial* (Castellbisbal), *E.S.A.R.I* (Vilanova i La Geltrú), *E.S.C.O.S.A.* (Palafrugell), *F.I.N.S.A.* (Vila-seca de Solcina), *F.I.P.E.S.A.* (Bonastre), *S.A.C.E.* (Torredembarra), *U.C.S.A.* (Lloret de Mar), *U.R.C.A.V.I.S.A.* (Cabrils), *U.R.D.E.S.A.* (Lleida), *U.R.V.A.S.A.* i *P.R.O.V.A.S.A.* (Santa Perpètua de Mogoda).

Afortunadament, aquesta nomenclatura no arrelarà mai, sobre tot si es cerca el topònim de l'indret i es revitalitza. En podríem posar molts exemples, amb un n'hi ha prou. Al terme municipal d'Orís hi ha la colònia fabril *El Pelut*, que en els seus cent vint anys d'existència ha portat els noms dels propietaris que s'han succeït: Colònia Calvet, Colònia Ymbern, i altres; però sempre la veu popular ha conegut aquest establiment industrial i la residència anexas pel nom genuïnament local: *El Pelut*.

Cal també fer menció d'una colla de noms rars, que constituïrien una toponímia insòlita i extravagant si es situessin als nostres plànols i mapes: *Urb. Aciamar* (El Vendrell), *Polígons Industrial Agripina* i *Aquiberia* (Castellbisbal), *Urb. Beleser* (El Port de la Selva), *Urb. Dalipà* (Argentona), *Conjunt Residencial Elurra* (Escunyau), *Urb. Juny el Moro* (Cubelles), *Urb. Kim* (Sant Gregori), *Urb. Normax* (Lloret de Mar), *Urb. Bella Gorda* (Sant Pol de Mar). Caldria potser afegir-hi alguns topònims urbans, de procedència dubtosa; per exemple, la barriada de *Singuerlin*, de Santa Coloma de Gramenet. ¿Quin és l'origen d'aquest nom?

També es troben alguns noms geogràfics impropis del país: a Pont de Suert hi ha el barri de *Baena*, batejat així per la procedència de terres cordoveses d'una part dels obrers que realitzaren les obres hidroelèctriques a la vall de la Noguera Ribagorçana; a L'Hospitalet de Llobregat i a Vilanova i La Geltrú hi trobem *La Múrcia Xica*. Algunes vegades aquest tipus de topònims es transformen i s'incorporen definitivament al lloc: així, per exemple, a Torelló trobem el barri de *Cabradisses*, evolució de *Cabrerizas*, nom famós a principis de segle en la guerra del Marroc.

Algunes urbanitzacions han escollit un nom poc atractiu: *El Mal Temps* (Arenys de Mar, Teià), *El Belitre* (Palamós), *Les Forques* (Vilafant), *Serra Mala* (Caça de la Selva), *Càncer* (Vacarisses). Llevat d'aquesta última, llurs topònims, però, són acceptables.

També cal tenir prevenció contra alguns noms que són en desacord amb la naturalesa pròpia de l'indret. Algunes torres i xalets del Maresme no lliuen amb el paisatge de l'entorn: llurs cobertes de pissarra, inclinades fortament, i l'estil de la construcció són ambientats per a l'alta muntanya, al Pirineu. Però aquesta manca d'harmonia en l'arquitectura també es manifesta algunes vegades en el topònim amb el qual es volen designar les urbanitzacions. Per exemple, la de *Valideneu* (Cabrils), a la qual augurem poc èxit si com a propaganda ofereix l'estadística de les nevades a la Costa de Llevant.

Algunes vegades el nom és un contrasentit. Així, per exemple, a Mont-roig del Camp, la *Urbanización Rustical Mont-roig*: si és urbanització no és sòl

rústic, i viceversa. Un prospecte de la promoció de *Rústiques Muntanyola*, diu (maig 1978): «Compre futuro en Collsuspina. — Rústicas. — Agua y luz a 4 ptas. plm.²». Al sòl rural no és preceptiu l'establiment de serveis urbans; moltes parcel·lacions de finques es realitzen avui a base de dividir-les en les unitats mínimes de conreu pròpies de l'indret.

El costum de batejar els carrers i places d'una localitat amb noms de personatges, s'ha estès també a la designació de barris i de polígons d'habitatge. Amb tot el respecte que mereixen cada un d'ells per la seva obra i per la seva categoria humana, es de desitjar que d'ara endavant no es repeteixi aquesta actuació que podríem qualificar de «anti-toponímica». Hi han moltes formes d'honorar els fills il·lustres i els grans homes de tots els temps: voldríem veure estàtues, monuments, institucions culturals i científiques, centres d'investigació i d'aplicació sanitària que portessin el nom del Doctor Fleming, però eliminariem el seu nom de tots els carrers que li han estat dedicats. Igualment diríem de tots els polítics, literats, artistes, científics i tècnics: en general, de qualsevol personatge.

A continuació donem una llista de les actuacions urbanístiques principals que, a Catalunya, s'emparen en un nom il·lustre. Voldríem que Granollers dediqués un monument a l'insigne cabdill Roger de Flor, però el Pla Parcial d'aquest nom ens agradaria més batejar-lo amb el del *Rec d'En Puig*, topònim corresponent al d'una petita sèquia que regava unes hortes on, ja fa molts anys, jugàvem en la nostra infantesa. Són aquests noms: *Barri Antoni Gaudí* (Reus), *Carmen Amaya* (Begur), *Emili Grahit* (Girona), *Polígon Espartero* (Mataró), *Polígon Espronceda* (Sabadell), *Ignasi Iglésies* (Cornellà de Llobregat), *Polígon Joan Maragall* (Sant Boi de Llobregat), *Sector Moratin* (Sabadell), *Sector Mossèn Miró* (Sant Llorenç Savall), *Polígon Onésimo Redondo* (L'Hospitalet de Llobregat), *Polígon Ramon Llull* (Sant Boi de Llobregat), *Pla Parcial Roger de Flor* (Granollers), etc.

TOPÒNIMS ESTRANGERS

La utilització de noms estrangers, principalment anglesos, per a designar les promocions urbanístiques, ha estat realitzada amb una profusió i una intensitat ben poc convenient per a la nostra llengua. Com sempre, per a obtenir vendes, la propaganda ha fet estralls en l'ús de noms exòtics, importats per a satisfacció de la bona fe i de la innocència de l'aspirant a «parcel·lista». Vegem en la llista que segueix, algunes d'aquestes denominacions: *La Fosca Beach* (Palamós), *Miami Country* (Mont-roig del Camp), *River Park* (Rocafort i El Pont de Vilumara), *Royal Park* (Gualba, Sant Celoni), *L'Étoile de Cambrils* (Cambrils), *Urb. Davy* (Lloret de Mar), *Junior Park* (Riells de Montseny), *King Park* (Sils), *Urb. Califòrnia* (Canyelles, El Masnou), *Canadà Park* (Vallgorguina), *Niàgara Park* (Tordera), *Urb. Els Vikings* (Mont-roig del Camp, Vila-seca de Solcina), *Saint Moritz* (Lliçà d'Avall), *Vendrell Junior* (Santa Oliva), *Turist Club* (Caldes de Malavella), *Urb. Solemí* (Mont-roig del Camp), *Turak Park* (Cabriels), *Les Oliviers* (Mont-roig del Camp), etc. Algunes urbanitzacions corresponen als cognoms dels propietaris o promotors: *Urb. Le Monnier* (Sant Andreu de Llavaneres), *Sector Bloch* (Lloret de Mar), *Sector Wilcom* (Cerdanyola del Vallès), *Urbanitzacions Clàudia de Coux* i *Jean du Four* (El Vendrell), *Urb. Werboom* (Premià de Dalt), etc. Algunes vegades són complicats: la *Urb. Vandekerskoven* (El Vendrell) va canviar el nom pel més fàcil de *Jardins de Coma-ruga*.

Els efectes de la televisió i del cinema han estat, en aquest aspecte, desfavorables: una sèrie d'episodis novellístics donaren nom efímer, afortunadament, a *La Ponderosa* (una urbanització de Pontons i un barri de Viladecans). I encara més: a Mont-roig del Camp hi ha la *Urb. El Casalot de Shangri-la*, i a Les Guilleries una promoció urbanística que ara porta el nom de l'indret, Vallclara, tan bonic l'indret i el nom, havia començat a fer la propaganda titulant-se *El Tibet Català*.

Moltes urbanitzacions s'anomenen *Park*; només en coneixem una que es crigui correctament *Parc* (Llívia Parc, a Llívia). Les demás són *Agora Park*, *Niàgara Park*, *Junior Park*, *Royal Park*, *Regent Park*, noms forasters: però els noms de casa també resulten enlluernats per la màgica atracció urbanística de la lletra *k*. Així tenim *Aiguaviva Park*, *Alella Park*, *Calafell Park*, *Calella Park*, *Coma-ruga Park*, *Corbera Park*, *Crist-Park*, *Fornells Park*, *Llagostera Park*, *Malavella Park*, *La Molina Park*, *Montalt Park*, *Els Pallaresos Park*, *Riu Park*, *Tordera Park*, *Vallcanera Park*, *Vallirana Park*, *Vilapark*, etc. Maridatges toponímics incompatibles, que s'arreglen fàcilment amb el canvi de la *k* per la *c*.

ADAPTACIÓ DE TOPÒNIMS

Moltes vegades no és possible d'adaptar aquests noms estrangers a la nostra toponímia i, quan són traduïbles, també es presenten dificultats insolubles. Per exemple, a Quart d'Onyar hi ha la actuació urbanística *Spring Park*. Aquest mot anglès vol dir, principalment *Primavera* i també *Deu* (naixement d'aigua), i una dotzena d'accepcions més. ¿Per quina d'elles inclinar-nos? Sens dubte, per cap: el remei és cercar el topònim de l'indret, i, si s'ha perdut, exhumar-lo de la documentació antiga o fer una enquesta «in situ» o recórrer als topònims més propers.

Les facilitats que al nostre país s'han ofert a empreses estrangeres per a instal·lar-hi llurs establiments fabrils, són causa també de l'existència d'algunes zones industrials amb noms forasters: *Armstrong* (Palamós), *British International*, *S. A.* (Viladecans), *Sector Enkalene* (El Prat de Llobregat), *Zona industrial Grab* (Cervelló), *Nestlé-Cinzano* (Esplugues de Llobregat), *Solvay* (Martorell), *Zona Industrial Uralita* (Cerdanyola del Vallès), *Ytong* (Gavà), etc. Algun d'aquests noms, com *Uralita*, s'ha incorporat tant a la nostra parla, que ja figura en el Diccionari Fabra. Caldrà doncs, fer un estudi de cada cas, i fer-lo també extensiu a altres noms de procedència dubtosa o formats per sigles, com ja hem expressat anteriorment: *Aismalibar* (Montcada), *Cadesbank* (Ripollet), *HIFRENSA* (Vandellòs), *INIBSA* (Lliçà d'Avall), *MABRESA* (Aberra), *Modulbeton* (Santa Margarida i Els Monjos), etc. Igualment, cal veure quins topònims hauran d'atribuir-se a noms que, com els anteriors, també corresponen a Polígons Industrials: *Riera Marsà* i *Ciutat del Moble* (Montornès del Vallès), *Cristalleria Espanyola* (L'Arboç del Penedès), *La Llinera* (Parets del Vallès, ara residencial), etc.

Les actuacions urbanístiques que porten noms de la llengua castellana, poden ésser fàcilment adaptats, en alguns casos, amb els equivalents en català. Així no vacillem en posar *Urb. Els Turons* en canvi de *Las Colinas* (Olivella, Sant Pere de Ribes), *Les Deus* per *Los Manantiales* (Aiguamúrcia), *Empúriabrava* per *Ampuriabrava* (Castelló d'Empúries); hem seguit aquesta norma en una gran quantitat de denominacions urbanístiques. Però algunes vegades no hem pogut resoldre el problema, com per les actuacions que porten

el nom: *Urb. Antolínez* (Blanes), *Can Canela* (Cardedeu), *Can Calderon* (Sant Boi de Llobregat, Viladecans), *Parc Residencial Comillas* (Santa Perpètua de Mogoda), *Sector Linda Vista* (Cornellà de Llobregat), *Barri de Cifuentes* (Sabadell), *Monterrey Park* (Mediona), *Polígon Monterrey* (Lloret de Mar), *Las Mañanas* (Gelida), *Cumbremar* (Mataró), etc. Cal, com sempre, cercar el topònim autòcton.

En certes ocasions, el topònim escollit és correcte i escaient, però no passa el mateix en descriure la seva situació. Per exemple, un anunci de la *Urb. Castell de Montornès*, a «La Vanguardia» (Barcelona, 3 novembre 1973), diu «Castell de Montornés. — Ensanche del bonito, pintoresco y tranquilo pueblo de La Puebla de Montornés». S'altera el nom oficial del municipi, que és *Pobla de Montornès*, i, en canvi, es denomina bé la urbanització.

LES MASIES

La transformació de l'espai rural en una actuació urbanística s'ha fet quasi sempre adquirint una finca agrícola, amb un mas que, a vegades durant segles, ha regit l'explotació de la terra. Aquest mas quasi sempre esdevé un element important de la urbanització: passa a ésser amb la seva escaient arquitectura, el restaurant típic, el club de propietaris, o realitza altres tipus de serveis previstos en el planejament. En general, aquesta construcció pairal s'incorpora no solament en forma física a la urbanització, sinó que quasi sempre li dona el nom. Això ocorre, àdhuc, en alguns polígons industrials.

Són en gran nombre els Plans Parcials que s'anomenen *Can ...* (per exemple, *Can Falguera*, a Palau de Plegamans), o *Cal ...* (*Ca l'Oriol*, a Argentona), o *Mas ...* (*Mas Guineu*, a Cubelles), o *Mas d'En ...* (*Mas d'En Mates*, a Roses), i altres, com *El Maset*, *Els Masos*, *La Masieta*, etc. També hi cal posar els que es titulen *Casa* o *Casa de* (per exemple, *Casa Nova de Baix*, a Ripoll), i els derivats, entre els quals anotem: *La Caseta* (Lliçà d'Avall), *La Caseta del Baster* (Berga), *La Casona* (Fonteta), *El Casot* (Castellbell i El Vilar, Santa Cecília de Montserrat); tots ells són urbanitzacions. Algunes utilitzen el plural: *Masies Catalanes* (L'Albiol), *Les Cases Pairals* (Corbera de Llobregat).

El cognom del propietari, i a vegades el nom sol, posposat a les contraccions *cal* o *can*, o al substantiu *mas*, constitueixen un topònim frequentíssim del poblament rural. En alguns casos el mot *Mas*, que també és un cognom, pot ésser causa de confusions notables: a Vallirana hi ha el Pla Parcial d'una urbanització anomenada *Mas Rovira*, que no és pas el nom d'una masia, sinó els dos cognoms del promotor, Sr. Salvador Mas Rovira. Igualment, la *Urb. Puig Giralt* (Roses), que pel mot *Puig* hauríem d'haver comptat entre les de denominació orogràfica, correspon en realitat als cognoms dels promotors, els germans Srs. Puig i Giralt. Finalment, el *Polígon Industrial «Los Herreiros»* (Castellbisbal) no és pas que es dediqui a la ferreria, sinó que el seu promotor és el Sr. Juan Herrero.

També cal observar que una mateixa masia pot dividir la seva finca en dos planejaments diferents: a Viladecavalls existeix el *Pla Parcial Can Tries Industrial* i el *Pla Parcial Can Tries Residencial*.

Les masies faciliten noms ambientats al lloc i són, en general, topònims molt apreciats; algunes vegades ben casolans i populars, com és ara la *Urb. Ca la Pepa Xalica* (Premià de Dalt), la de *Cal Jep* (Ullastrell) i la de *Cal Toni* (Cunit, Prullans).

ALTRES EDIFICIS

Algunes promocions, principalment de caràcter oficial, són dedicades a la construcció d'habitatges de tipus social; per llurs preus econòmics aquestes urbanitzacions són conegudes sovint per *Les Cases Barates* (Amposta, Ripoll, Rubí, Palafrugell, etc.). Caldria posar també dintre d'aquest grup les «Unitats Veïnals d'Absorció» (per exemple, la de *Sant Cosme*, a El Prat de Llobregat).

També trobem altres denominacions: *Les Cases del Congrés* (Badalona, Barcelona), i cal fer notar que algunes d'aquestes designacions desapareixen amb el temps. Per exemple, a Torelló fou construït, com a conseqüència de la devastació que la vila va sofrir amb la inundació de l'any 1940, un barri de més d'un centenar d'habitatges, que es conegué per *Les Cases de la Diputació*; avui aquest topònim ja no existeix pràcticament, a causa de la total integració del barri dintre de l'àrea urbana actual.

Amb el nom de *El Castell* figuren promocions urbanístiques a El Bruc, Castelldefels, Gelida, Lloret de Mar, Martorelles, Montornès del Vallès, Palamós, etc. Onze altres urbanitzacions porten el nom de *El Castell de...* Dues s'anomenen *El Castellet* (Begues, Sant Quirze del Vallès), i una *El Castellot* (Els Pallaresos).

Amb nom d'un ermitatge hi ha: *Ermita del Palau* (Sant Andreu de la Barca) i *Ermita de Sant Vicenç* (Castellbisbal).

Es molt notable el nombre d'urbanitzacions que porten el nom de *El Molí* i dels seus derivats: *La Molina Parc* (Alp), *El Molinet* (Cervià de les Garrigues, Santa Coloma de Gramenet), *Els Molins* (Mataró, Sitges, Vilanova i La Geltrú). A remarcar que també hi ha *El Molí de Vent* (Palafrugell, Sant Feliu de Guíxols).

Un total de 44 urbanitzacions porten el nom de *La Torre* o dels seus derivats. Entre ells, podríem afegir-hi *Les Tres Torres* (Barcelona, Sant Cugat del Vallès, Viladecans).

Algunes també es denominen *Vila*, i moltes més tenen en llur nom el mot *Vilar* o els derivats (per exemple, *El Vilaró*, a Castellar del Vallès). A Sant Pere de Ribes hi ha una urbanització que es titula, modestament, *Minivillas*.

Quatre urbanitzacions donen idea de tenir un recinte clos, propi de llur àmbit: *El Tancat de la Plana* i *El Tancat del Galan* (El Vendrell), *El Tancat dels Costerets* (Sant Pere de Ribes) i *El Tancat de Vilanova* (Falset); però és molt possible que aquests tancats ho fossin per raons dels conreus preexistents. En aquest cas cal satisfer-nos el fet que hagin conservat el topònim.

LA FUNCIO RESIDENCIAL

Algunes realitzacions urbanístiques no en tenen prou de destacar la qualitat de vida que ofereixen amb tot detall i en descriuen les excel·lències en llurs anuncis i prospectes de propaganda: ho fan en forma tan consubstancial que incorporen la paraula *Residencial* al topònim local.

Aquest és el cas de les urbanitzacions *Alella Residencial*, *Arenys Residencial* (Arenys de Munt), *Calafell Residencial*, *Cànoves Residencial*, *Hostalric Residencial*, *Igualada Residencial*, *Llagostera Residencial*, *Residencial Begur*, *Residencial Riells* (Riells de Montseny), *Tordera Residencial*, *Vallromanes Residencial*, etc.

D'altres volen remarcar que l'espai que ofereixen no té res a veure amb el nucli antic que els cedeix el nom, sinó que és de concepció urbanística moderna i recent. Això es destaca amb el qualificatiu *Nou* o *Nova*, que trobem

en les urbanitzacions següents: *Gualba Nova*, *Montalt Nou*, *Nou Canyelles*, *Nou Vendrell*, *Nova Alella*, *Nova Llavaneres*, *Terranova* (Cerdanyola del Vallès), etc. També hi ha el *Polígon Industrial Nou Vallès*, a La Llagosta.

En canvi, d'altres promocions s'estimen més fer ressaltar llurs condicions de tipisme i de tradició: per exemple, *Montgat Vell* (Montgat). Es freqüent a les nostres platges que molta gent prefereixi la humil caseta de pescador al xalet o a l'apartament dels grans blocs, per molta comoditat que aquests habitatges moderns ofereixin.

TÈCNICA I COMUNICACIONS

A vegades, atinadament, les urbanitzacions trien llur nom entre els que suggereix el medi rural i bucòlic en el qual es troben, si estan ben en contacte amb la naturalesa. Del camp n'utilitzen denominacions populars i folklòriques. Per exemple, el giny *Sínia* bateja les promocions: Urbanitzacions *La Sínia* (Martorelles, Puigpelat), *La Sínia del Rei* (Sitges), *Sínia Morera* (Sitges), *Sínia Nova* (Sitges) i *La Sinieta* (Torredembarra). En la variant *Sènia* trobem: Urbanitzacions *La Sènia* (Sant Pol de Mar), *La Sènia del Torres* (Lloret de Mar), *Les Sènies* (Cabrera de Mar).

En canvi, és freqüent denominar amb vocables de terminologia tècnica, algunes actuacions urbanístiques: *Pla Parcial Baricentre* (Ripollet i Barberà del Vallès), *Urb. Barlovent* (El Port de la Selva), *Urb. Dyna* (Reus), *Polígon de Les Fortificacions* (Sant Feliu de Guíxols), *Pla Parcial El Fortillo* (Blanes), *Urb. El Telègraf* (Montornès del Vallès), *Sector el Terraplè* (Molins de Rei), etcètera. Algunes es refereixen a la figura geomètrica del perímetre que les limita: *Triangle Salvi* (Sant Andreu de la Barca).

Els equipaments que, per llur importància, han estat objecte d'un Pla Parcial, acostumen a precisar-se per denominacions molt llargues: *Centre Energètic-Industrial del Foix* (Cubelles), *Centre d'Inspecció Fito-Sanitària* (Vilamallà), *Centre Direccional de Cambrils*, *Centre Direccional de Sant Cugat-Cerdanyola* (Vallès Occidental), *Centre Mèdic-Quirúrgic* (Fornells de la Selva), etc. Caldrà escollir el topònim que eviti cada un d'aquests conjunts de noms, i els representi adequadament, però no pas amb sigles.

Les vies de comunicació originen també molts topònims de l'urbanisme. Quan les actuacions es desenvolupen al llarg d'un camí, a vegades molt antic, els nous assentaments li en prenen el nom: així, entre el Pla Parcial *Camí del Castanyet* i el Pla Parcial *Camí Ral* (Palau de Plegamans) es compten altres catorze denominacions semblants, algunes de les quals corresponen a obres molt importants, com les del *Camí del Mig*, al Maresme, i les del *Polígons Camí Fondo I i II* (Martorell), ampliades posteriorment.

Altres vegades són les carreteres les que promouen una actuació urbanística, sovint d'estructura lineal: Plans Parcial de *Carretera de Caldes* (Granolles), *Carretera de les Tries* (Olot), *Carretera de Llers* (Figueres), *Carretera del Mig* (L'Hospitalet de Llobregat), etc. Recentment hi participen les autopistes: *Sector Autopista* (Parets del Vallès), *Zona Industrial Autopista* (Montcada), *Via ràpida Vila-seca—Salou* (Vila-seca de Solcina).

El ferrocarril també és un proveïdor de topònims: *El Carrilet* (Palafrugell), *El Pla del Tren*, *Polígon Industrial* (Montmeló), *La Classificació* i el *Polígon Industrial Entrevies* (Tarragona), *Polígon Industrial L'Entroncament* (en castellà *El Empalme*, a Martorell). Les estacions del tren quasi sempre generen un poblament a llur redós: a Catalunya hi ha 38 pobles que tenen el respectiu *Barri de l'Estació*.

LES COMARQUES

Algunes urbanitzacions han adoptat el nom de llur respectiva comarca: *Urb. Maresme* (Calella), *Zona Residencial Les Guillerries* (Vilanova de Sau), *L'Urgell* (Tàrraga, Mollerussa), etc.

No ens sembla procedent aquesta denominació, car la *Urb. El Maresme* tan podria situar-se a Calella com a qualsevol dels altres vint-i-nou municipis que constitueixen la comarca. Cal posar un distintiu al nom, com tenen les urbanitzacions *Bell Penedès* (Terrassola i Lavit), *Montsià-mar* (Alcanar), *Super Maresme* (Sant Vicenç de Montalt), etc. *L'Urgell* és un barri de Tàrraga i recentment Mollerussa també ha batejat amb aquest nom un nucli de xalets a la carretera de El Palau d'Anglesola; pot ser té això alguna relació amb el fet que Mollerussa no vol pertànyer al Segrià, sinó a l'Urgell, comarca de la qual en vol també la capitalitat.

La varietat i les diferents característiques de les comarques catalanes fan totalment necessari que, a cada una d'elles, les urbanitzacions s'adaptin a la terra, siguin construïdes preferentment amb materials del país i estiguin harmònicament ambientades no solament amb el paisatge físic sinó també amb l'home que hi viu. Per això ens sembla molt lloable que a la Costa Brava hi hagi moltes urbanitzacions que en llur respectiu topònim mantenen l'article salat: a Begur trobem *S'Armanac*, *Port d'es Pi*, *Sa Fontansa*, *Sa Punta*, *Sa Riera*, *Sa Tuna*, *Ses Costes*, *Ses Falugues* i *S'Antiga*; a Cadaqués *Sa Conca*, i també *S'Agoita* (Castell d'Aro), *Mas Grau d'es Grau* (Palamós), *Sa Bardissa* i *Puig-ses-forques* (Calonge de les Gavarres), *S'Arnella* (El Port de la Selva), *Sa Gavarra* (Tossa), etc.

El manteniment i la vigorització d'aquests noms locals ha d'ésser una prova de respecte i consideració pel patrimoni cultural d'aquests pobles, que han de suportar amb estoica fermesa les contaminacions materials i espirituals ocasionades per les allaus del turisme i de la segona residència.

HAGIOTOPÒNIMS

Un altre capítol important de la nostra toponímia urbanística correspon als hagiònims. Quasi bé sempre el nom del sant o santa que dona el títol al planejament urbanístic, és el d'un barri, amb capella pròpia, que ha d'ésser objecte d'un desenvolupament, o el d'un paratge on hi ha una ermita que dona nom a la urbanització. Un exemple ben característic d'aquesta darrera modalitat de bateig urbanístic és el recent de *Sant Jordi de Cercs*, poble totalment nou, ben concebut i construït per acollir els habitants que han deixat llurs estatges, inundats pel Llobregat a Sant Salvador de la Vedella, a l'embassament de La Baells.

D'altres vegades és la voluntat o el caprici dels promotors el que fa escollir el sant de llur devoció particular.

Així doncs, veiem que per raons històriques locals és lògic que es trobi una urbanització anomenada *Sant Genís* a cada un dels municipis de L'Ametlla del Vallès, Martorell, Rubí i Palafolls. En canvi, desconeixem per quina raó hi ha també una urbanització amb aquest mateix nom a Llançà, on no sabem que existeixi cap mena de vinculació entre aquell sant patró dels comedians i aquesta població, en la qual, a més, també hi ha una urbanització anomenada *Sant Carles*, nom que no és, segurament, de procedència popular, com tampoc ho deuen ésser les altres promocions residencials *Sant Carles* existents a Arenys de Munt, Llinars del Vallès i Sentmenat, respectivament.

En la relació que segueix recollim la majoria de les actuacions urbanístiques a Catalunya, que porten nom de sants. Quasi totes elles corresponen a zones residencials, però no hi manquen també els polígons industrials, com per exemple, *Sant Isidre* (Sant Fruitós de Bages), *Sant Ramon* (Tarragona) i altres dos a Castellbisbal: *Sant Vicenç* i *Santa Rita*.

Hom pot veure com, afortunadament, aquesta llista no resulta pas estrafolària, com ho són d'altres que ens ofereix la toponímia de l'urbanisme a Catalunya. Els sants que patrocinen aquestes actuacions figuren entre els més coneguts i venerats a casa nostra: a *Sant Pere* li corresponen vuit urbanitzacions; a *Sant Miquel* i *Sant Jordi*, set a cada un; a *Sant Sebastià*, sis; al *Sant Crist*, *Sant Josep*, *Sant Salvador* i *Santa Rosa*, cinc; i amb quatre hi consten *Sant Pau*, *Sant Pol* i *Sant Roc*.

Tant de bo que el patrocini d'aquests sants tan populars del nostre calendari, no es limiti a la invocació de llurs noms, sinó que intervingui tot vetllant per tal que aquestes obres siguin fetes i després conservades amb les condicions i la qualitat que cal exigir a les actuacions urbanístiques.

Sant Bartomeu (Ripoll), *Sant Cosme* (El Prat de Llobregat), *Sant Crispí* (Sitges), *Sant Crist* (Alella, Badalona, Cabrils, Premià de Dalt, Sant Cugat del Vallès), *Sant Cristòfol* (Cabrils, La Secuita, Vilanova i La Geltrú), *Sant Daniel* (Calonge de les Gavarres i Tordera), *Sant Eloi* (Tossa), *Sant Esteve de la Fosca* (Palamós), *Sant Francesc* (Castelló d'Empúries, Sant Cugat del Vallès), *Sant Grau* (Tossa), *Sant Isidre* (Santa Eulàlia de Ronçana), *Sant Jaume* (Sant Jaume dels Domenys, Argentona, Igualada), *Sant Joan* (Palau de Plegamans, Sant Cugat del Vallès, Blanes), *Sant Jordi* (Mataró, Piera, Sant Pere de Riudebitlles, Santa Oliva, Torredembarra, Viladecans, L'Ametlla de Mar), *Sant Josep* (Campins, Llinars del Vallès, Sant Vicenç dels Horts, Reus, Valls), *Sant Julià* (Vilafranca del Penedès), *Sant Llop* (Tordera, Fogars de Tordera), *Sant Marçal* (Puig-reig), *Sant Miquel* (Abrera, Colera, Olot, La Sentiu de Sió, Viladecavalls del Vallès, Mont-roig del Camp, Vespella de Gaià), *Sant Muç* (Sitges), *Sant Oleguer* (Sant Adrià de Besós, Sabadell), *Sant Pau* (Centelles, Sabadell, Manresa, Sant Pol de Mar), *Sant Pere* (Premià de Mar, Anserall i La Seu d'Urgell, Caldes d'Estrac, Sant Martí de Llémena, Tarragona, Esplugues de Llobregat, Sant Just Desvern), *Sant Pol* (Castell d'Aro, Sant Cebrià de Vallalta, Sant Feliu de Guíxols, Sant Pol de Mar), *Sant Ponç* (Sant Gregori, avui de Girona), *Sant Rafel* (Vilassar de Dalt), *Sant Roc* (Badalona, Palafrugell, Ripoll, Maçanes), *Sant Salvador* (Constantí i Tarragona, Mataró, El Vendrell, Caldes de Montbui), *Sant Sebastià* (Cabrera de Mar, Cabrils, Caldes de Malavella, Palafrugell, Súria, Vilassar de Dalt), *El Roc de Sant Gaietà* (Roda de Berà).

Santa Anna (Blanes, Santpedor, Premià de Dalt), *Santa Bàrbara* (Sitges), *Santa Brígida* (Amer), *Santa Cecília* (Terrassa), *Santa Creu* (L'Ametlla del Vallès), *Santa Cristina* (Lloret de Mar), *Santa Eugènia* (Girona), *Santa Isabel* (El Port de la Selva), *Santa Madrona* (Teià i El Masnou), *Santa Margarida* (Palafrugell, Roses, Terrassa), *Santa Rosa* (Cerdanyola del Vallès, Vallirana, Cervelló, Palafrugell, Roses), *Santa Seclina* (Vidreres), *Santa Tereseta* (Castellbisbal).

Amb l'advocació de *Santa Maria* figuren quatre planejaments urbanístics (Premià de Mar, Vilanova i La Geltrú, Cubelles i Vilassar de Dalt), i amb referència a un lloc determinat trobem els següents: *Zona Industrial Santa Maria d'Artés* (Artés), *Santa Maria de Cirera* (Mataró), *Santa Maria de Gardeny* (Lleida), *Santa Maria de la Vall* (Corbera de Llobregat), *Santa Maria de les Feixes* (Cerdanyola del Vallès), *Santa Maria de Llorell* (Tossa), *Santa Maria*

del Mar (Mataró), *Santa Maria de Montcada* (Montcada), *Santiga* o *Santa Maria l'Antiga* (Santa Perpètua de Mogoda). També podem afegir a aquesta llista: *Verge d'Ares* (Viella), *Verge de Fussimanya* (Sallent de Llobregat), *Verge de la Candela* (Valls), *Verge de la Mercè* (Alella), *Verge del Carme* (Cambrils, La Jonquera, Pineda de Mar, Premià de Dalt i El Vendrell), i *Nostra Senyora de Núria* (Vila-seca de Solcina) i *Nostra Senyora del Coll* (Susqueda). Encara que ja són esmentats al parlar dels noms de muntanya, també podríem posar ací els deu referents a Montserrat, que poden ésser compresos entre els de denominació mariana.

LA TOPONÍMIA I LA NUMERACIÓ

Els recursos toponímics de la persona que li toca batejar un planejament urbanístic, moltes vegades són tan limitats que no se li ocorre altra cosa que agafar un nom, el que sigui, i fer-lo seguir d'un número, també el que sigui. I ja està. Així trobem *Barcelona-2*, *Girona-2*, *Solsona-2*, *La Mora-2* (El Port de la Selva), *Urbanització 2000* (Rubí), *Barri 25 de setembre* (Rubí), *Vall-Ter 2000* (estació d'esports d'hivern a Setcases), *Walden-7* (Sant Just Desvern), etc. El «Boletín Oficial de la Provincia de Gerona» del 21 de febrer de 1976 publica un anunci de la Comissió Provincial d'Urbanisme que comunica l'aprovació definitiva del *PP del Sector Carretera de Cadaqués, km. 7*, del terme municipal de El Port de la Selva. No es pot negar que el punt queda ben definit, però totalment orfe de l'escalf humà. L'Ajuntament de Ripoll també s'expressa en termes semblants al mateix «Boletín», el 17 d'agost de 1976: «Aprobado inicialmente por este Ayuntamiento el Proyecto de Urbanización del *Polígono que comprende las manzanas 4, 5, 6 y parte de la 7 del Plan Parcial número 3 de Ripoll...*».

Com a contrast, fem destacar l'ús de denominacions semblantment absurdes a Cabrils, on trobem les actuacions urbanístiques *Cabrils-2* i *Cabrils-22*: a la primera se li menysprea el nom autòcton, *Cal Fargues*, i a la segona el de *Cal Godonyet*. Es una forma d'abandonament del patrimoni cultural que constitueixen els nostres noms de lloc, i un camí de degradació de la nostra llengua.

I, encara, quan aquests valors pretenen salvar-se, també sorgeixen contratemps. L'esmentat «Boletín», el 26 de març de 1977 inserta un comunicat sobre l'aprovació inicial del *Pla Parcial Fogueres de Montsoriu (sector R)*. Dos topònims tan bells com *Fogueres* i *Montsoriu* resulten enlletgits per aquesta R inoportuna, que caldria substituir pel nom de l'indret.

Resulten sorprenents les demostracions del poc interès per la nostra toponímia i la manca d'iniciativa en la promoció dels noms propis del territori, que indubtablement sempre existeixen, i es poden recollir directament a l'indret, o bé amb una informació històrica adient. L'Ajuntament de Vila-seca de Solcina (vol ésser Vila-seca — Salou), porta tramitats cap a una cinquantena de Plans Parcial i d'altres; al principi, tots eren designats toponímicament, però l'any 1977 va posar a informació pública les *zones 11 B i 12 C*, els *sectors V-2 i el V-0*, i a part, *el sector V-9*, i l'any 1978, *el subpolígon 1 del polígon V-O i el sector V-4*, tots ells del Pla General. Així veiem que, en aquest cas hi ha una forta regressió: s'abandonen totalment els topònims, signe d'afecte a la terra, per passar al tecnicisme d'unes coordenades que si poden ser útils pel llenguatge dels urbanistes, no seran mai acceptades pel poble, que en definitiva és a tot arreu el que ha de fruit o de sufrir els planejaments urbanístics.

No ens cansàrem de posar-ne exemples. L'Ajuntament de Ger anuncia al «Boletín Oficial de la Provincia de Gerona», del 22 de març de 1977, les aprovacions inicials del Pla Parcial i del Projecte d'Urbanització pel desenrotllament de la «*Unitat Programada núm. 1*». ¡Pobra Cerdanya! Partida entre dos Estats, partida a Espanya entre dues províncies, no més falta ara que la partim també encasellant-la i fragmentant-la en les inexpressives divisions urbanístiques que li neguen, fins i tot, la personalitat toponímica dels seus paratges, bo i reduint-los a un simple número d'una freda quadrícula.

Afortunadament, són pocs encara els Plans Generals Municipals que es desenrotllen seguint aquestes directrius. Entre els que recordem, hi han, però, els de Ripollet, Barberà del Vallès (polígons industrials), Campdevàrol, Ripoll...

Estem considerant la conveniència d'eliminar de la nostra toponímia els guarismes que s'hi incrusten com a veritables paràsits integrants d'un nom de lloc. No més podem trobar-ho acceptable com a solució momentània i totalment provisional, per exemple, en la designació de la vialitat prevista en un planejament urbanístic durant la seva fase de projecte i de tramitació; un cop això llest, i aprovat definitivament el Pla, no hauria d'ésser executiu fins que no s'haguessin batejat els elements urbanístics amb els noms definitius que l'afectin, i que, en principi, han de cercar-se en el mateix indret.

Apart d'aquest cas, convé sempre una abstenció absoluta en posar xifres lligades a un nom, fins i tot quan es tracti d'ampliacions o extensions que, en general, s'estudien i es determinen mitjançant el nom original seguit dels números 1, 2, 3 ..., segons es tracti de la primera, segona, tercera... ampliació.

Algunes vegades, ja inicialment, el planejament ha estat efectuat dividint el conjunt en dos o més Plans Parcial: així tenim, per exemple, els Plans Parcial *Camí Fondo núm. 1* i *Camí Fondo núm. 2*, ambdós a Martorell, aprovats definitivament el dia 13 de gener de 1969 per la Comissió Provincial d'Urbanisme de Barcelona, i ambdós objecte d'ampliacions posteriors.

En aquest cas, el més convenient hauria estat en lloc d'aquesta intervenció numèrica, designar els Plans per exemple per *Camí Fondo de Dalt* o *Camí Fondo de Baix*, o per *Camí Fondo de Llevant* i *Camí Fondo de Ponent*, o *Camí Fondo d'Amunt* i *Camí Fondo d'Avall*, o qualsevol altre determinatiu que els distingeixi. Si han estat objecte d'ampliacions, encara és possible mantenir el topònim, afegint-li un altre nom que les precisi: podria ésser, per exemple *Camí Fondo de Llevant, sector de La Perdiu*. Cal, com sigui, evitar una fórmula que ens donaria com a resultat *Camí Fondo núm. 1, sector segon, ampliació primera*.

Les denominacions que tenen una forma descriptiva de l'àmbit del planejament, no són pas recomanables per resultar sempre excessivament llargues, difícils de localitzar ràpidament i propenses a crear confusió. Per exemple, el 21 de gener de 1975, l'Ajuntament de Sant Andreu de la Barca aprova inicialment el Pla Parcial «*del sector limitado por la Carretera del Palau, torrent Fondo y línea de los Ferrocarriles Catalanes*» i el Pla Parcial «*del sector limitado por la Carretera del Palau, la línea de los Ferrocarriles Catalanes, el Camino del Palau y el Torrent Fondo*». Sembla que, amb aquest joc de paraules hom queda desorientat, i fins i tot, apar que es tracti del mateix indret. Però no és pas així; són dos Plans Parcial diferents.

Amb el que resta indicat anteriorment, hom podrà pensar que estem en contra de la identificació amb un número de totes i cada una de les actuacions urbanístiques. I no és pas així: creiem amb tota convicció que han d'ésser representades per unes xifres que permetin introduir-les en els càlculs amb

ordenadors, xifres, però, que no han d'ésser mai expressades en les denominacions toponímiques.

En poques ratlles volem descriure el procediment que utilitzem particularment en els nostres treballs. Hem numerat tots els municipis existents a Catalunya, seguint l'ordre alfabètic propi del «Diccionari Nomenclàtor de pobles i poblats de Catalunya», del Centre Excursionista de Catalunya, segona edició. La llista comença amb el número 1, *Abella de la Conca*, i acaba amb el número 1058, *Vulpellac*; cal afegir-hi els tres de creació recent: *Deltadebre*, *Camarles* i *L'Enveja*, o sigui en total 1051. No n'hem suprimit cap dels que en aquests darrers anys han desaparegut, ni hi hem afegit els que han resultat de nova creació per fusions, incorporacions i agregacions. Així, el municipi de *Rupit-Pruit*, fusionat l'any 1977, té els dos números 727 (*Rupit*) i 670 (*Pruit*). Pel que afecta al Planejament urbanístic, aquest número representa també el del Pla General del Municipi (article 11 de la Llei del Sòl, text refós del 9 d'abril de 1976).

Aquests Plans Generals Municipals han d'ésser desenvolupats per:

1. — Plans Parcial (art. 13 de l'expressada Llei).
2. — Plans Especials (art. 17).
3. — Programes d'Actuació (art. 16).
4. — Estudis de Detall (art. 14).
5. — Projectes d'Urbanització (art. 15).
6. — Plans Especials de Reforma Interior (art. 23).
7. — Plans i projectes de sanejament (art. 24).
8. — Projectes de reparcellació (art. 98).
9. — Projecte de delimitació de sòl urbà (art. 81-2).
10. — Normes subsidiàries i complementàries del Planejament (art. 70).

Aquests dos darrers documents, núms. 9 i 10, han d'ésser redactats únicament si el Municipi no té el Pla General aprovat definitivament.

Cada un d'aquests números especifica, doncs, de quina documentació urbanística es tracta, i, finalment, dintre de cada tipus de documentació, cal afegir un número que determini el de l'ordre cronològic de la seva aprovació definitiva per la Comissió Provincial d'Urbanisme, o qualsevol altre organisme a qui correspongui.

Així doncs, per exemple, el número 583-1-14 voldria dir: pel número 1, intermig, *Pla Parcial*, pel número 14 *del sector de la Rutlla Alta* i pel primer número, el 583, *de Palamós*. Aquest Pla Parcial fou aprovat per la Comissió Provincial d'Urbanisme de Girona el 8 de març de 1974, i té el número 14 per ordre cronològic local.

De manera semblant podrien definir-se tots els milers de documents que avui ja constitueixen un bagatge formidable per a l'estudi de l'estat actual del planejament urbanístic de Catalunya i per a les actuacions que cal endegar de cara al futur. Els avantatges d'aquesta classificació numèrica, que pot ésser perfeccionada segurament, serien per una banda la unificació del llenguatge en la identificació de qualsevol planejament, la possibilitat d'introduir dades en els ordenadors sense necessitat d'escriure cap nom, i l'abreujament en les referències a Planejaments que, per la naturalesa descriptiva de llurs títols, resulten de denominació excessivament proluxa.

Resten únicament fora d'aquest sistema de classificació els anomenats «Plans Directors Territorials de Coordinació», que corresponen als nivells d'àmbit regional, provincial o comarcal, i que, a Catalunya, hauran d'adaptar-

se a la Divisió Territorial que el règim autonòmic determini. Creiem que en molts aspectes pot ésser vàlida la que la Generalitat va aprovar l'any 1936.

ERRORS ORTOGRÀFICS

Els errors en l'escriptura dels noms que designen les urbanitzacions, són freqüents i en general, corresponen a simples faltes d'ortografia. D'altres vegades, però, procedeixen segurament de transcripcions defectuoses de la fonètica, i ens sembla que, per exemple, aquest ha d'ésser el cas de la urbanització *La Bayà*, de Sant Andreu de Llavaneres, forma que sembla equivalent a la de *L'Abeiar* o *L'abellar* (indret on són els ruscs d'abelles).

A vegades es fa variar totalment el significat del topònim: del barri de *La Romànica*, de Barberà del Vallès, se'n diu sovint el barri de *La Romàntica*.

On aquests errors són més notables és als quatre «Boletín Oficial» de cada una de les respectives províncies de Catalunya. El de la de Girona, per exemple, del 20 d'agost de 1977, es refereix a una liquidació tributària corresponent a la «*Urbanización Castadén Gallina*» (és la *Urb. Costa d'En Gallina*, a Lloret de Mar). I al de Tarragona, el 27 d'octubre de 1977 parla de l'aprovació definitiva del projecte d'abastament d'aigua potable a la «*Urbanización Peñalver*» (és la *Urbanització Pinalbert*, de El Catllar).

Però, paradoxalment, aquests mateixos «Boletín Oficial» són una font abundosa de topònims, que hi surten amb faltes de tota mena i resulten sovint d'identificació difícil. Provenen dels anuncis oficials reglamentaris per tal de construir un pou, instal·lar una línia elèctrica, establir una activitat industrial o agrícola-ramadera, obtenir una llicència d'obres, convertir una finca en un vedat, posar una propietat a subhasta, aprofitament i delimitació de boscos comunals i moltes altres formes de comunicació exigides per l'Administració Pública.

Capítol III

Toponímia de la vialitat urbana

IDEA GENERAL

Dintre del present estudi hem considerat ja el capítol dedicat a les denominacions dels municipis, que a nivell de planejament territorial es refereixen a l'àmbit i les determinacions dels anomenats PLANS GENERALS, i després, en el capítol següent hem tractat de les actuacions urbanístiques per zones, barris o sectors que, per llur extensió i característica han de desenvolupar-se seguint les directrius dels PLANS PARCIAIS. Ens manca, encara, parlar de la darrera fase d'aquesta gradació successiva que clou el procés d'agencament i de dotació d'un espai: les obres i els serveis, que han d'ésser objecte dels PROJECTES D'URBANITZACIÓ corresponents.

Aquestes obres i aquests serveis s'efectuen sobre els carrers, les places, les avingudes, els passeigs, les travessies, les rondes, els passatges i qualsevol altre element dels que constitueixen la trama i l'ordit del teixit urbà. Per a identificar tota aquesta vialitat, cal una toponímia adequada. Són els camins i les rutes interiors de la ciutat, que serveixen per a estructurar-la i enllaçar uns amb altres tots els seus sectors. Ademés, llur subsòl és ocupat per establir-hi tota mena de línies, de cables, de tubs, de galeries i d'altres conduccions i canalitzacions, gràcies a les quals disposem de l'electricitat, de l'aigua, del gas, del telèfon, del sanejament i d'altres serveis indispensables. Encara, a les grans urbs, hi trobarem també el ferrocarril metropolità i alguns equipaments (per exemple, aparcaments). I, sobre tot, les funcions de residència, de treball i d'oci es localitzen en els carrers i en les places per la toponímia urbana i per la numeració pròpia del local corresponent.

Es comprèn, doncs, la necessitat de dotar la vialitat urbana amb noms adequats i correctes, obligació que escau als nostres Ajuntaments. Vegem, en breus ratlles, si han sapigut fer-ho així.

Inicialment, podem comprovar com a fet greu la poca estabilitat dels noms atorgats a carrers i places. L'autor d'aquestes ratlles va néixer a Granollers l'any 1913, a la *Plaça de la Constitució* i sense moure's d'aquest domicili, l'any 1931 va «traslladar-se» a habitar a la *Plaça de la República*, però l'any 1939 resultà resident a la *Plaza José Antonio*, i ara, la casa natal és a la *Plaça de la Porxada*. En el transcurs d'una vida, quatre denominacions diferents per a un mateix indret urbà són una mica massa d'inconstància i de versatilitat toponímica. Però encara hi ha més: cap d'aquests quatre noms és el més indicat, tota vegada que el racó o angle que es considera d'aquesta plaça irregular, portava antigament, i caldria restituir-li, el nom de Plaça dels Esclops, perquè era l'indret on es venia aquest calçat dels pagesos en el concorregut mercat del dijous. Toponímia ben justificada, certament.

Una altra característica de les denominacions amb les quals ha estat bate-

jada la vialitat és la variació infinita de mots als quals recorre: gosem dir que qualsevol paraula del Diccionari pot haver estat utilitzada per a donar nom a un carrer o a una plaça, atenent en la majoria dels casos a la iniciativa d'un conseller o d'un funcionari municipal, o, simplement, a la d'un veí que ha designat com a titular el vocable que li ha resultat més plaent.

TEMÀTICA DELS NOMS DE LA VIALITAT

El desconeixement de la toponímia local que existia abans de la realització de l'obra urbanitzadora, fa que els carrers es bategin, en general, amb noms que no tenen res a veure amb l'indret on han estat oberts. Cal recórrer, a vegades en forma massiva, a denominacions de procedència molt diversa.

Entre les *geogràfiques*, podem posar l'exemple de *Conellà de Llobregat*, que té trenta-vuit carrers dedicats cada un d'ells a una de les comarques de Catalunya. També hi han molts carrers en recordança de les terres d'origen de la població immigrada a la ciutat: Almeria, Còrdova, Granada, Jaén, Múrcia, Sevilla, etc. Igualment passa al nou barri de Sant Josep, a *Sant Vicenç dels Horts*: ací els carrers corresponen a Albacete, Badajoz, Còrdova, etc., però un cop acabat el repertori d'aquestes províncies de procedència migratòria, se'n troben d'altres que a la localitat no ofereixen aquesta característica: Alacant, Alava, etc. A *Rubí* hi ha 42 carrers que porten el nom d'altres tantes 42 províncies espanyoles.

L'ajuntament d'*Igualada* ha dedicat el nom de 33 carrers de la ciutat a cada un dels altres 33 municipis que formen la comarca d'Anoia, de la qual és la capitalitat. Només hi manca el de *La Molsosa*, que és a la província de Lleida, i en canvi, hi ha el de *Collbató*, que és del Baix Llobregat; això ens fa creure que el Consistori, més que pensar en la comarca, va tenir en compte el partit judicial. En el fons, però, és ben lloable que els pobles cap de comarca recordin en aquesta forma els lligams que els uneixen als altres pobles de la geografia pròpia.

• Un passeig pels carrers de *Sabadell* pot evocar-nos tot el Pirineu: a més d'aquest nom de la serralada, hi han els de l'Aneto, Artiga de Lin, Besiberri, Cadí, Canigó, Cabdella, Carançà, Costabona, Forcanada, Lanós, Maladeta, Mauberge, Monteixo, Montgarri, Mulleres, Noufonts, Núria, Ordesa, Panissars, Pedraforca, Posets, La Renclusa, Roncal, Roncesvalles, Saburedo, Turbón i Vignemale. Altres vials són dedicats a altituds pròpies de la geografia universal: Els Alps, Andes, Apenins, Balcans, Càrpats, Himalaia, Jura, Urals, Vosges, etc., i, encara, figuren en aquest elenc més cims i serralades de la Península Ibèrica. Tota aquesta toponímia dedicada encertadament a la muntanya, es troba gairebé concentrada al nord de la Ciutat, en vials que corresponen al terme parroquial de Sant Julià d'Altura, «Altura» que en aquest cas no ha promogut, segurament, aquelles denominacions orogràfiques, que més aviat hem de considerar filles de la gran afició que Sabadell sempre ha sentit per l'excursionisme.

També cal posar com a nom geogràfic el que correspon a cada un dels carrers del barri de Sistrells, a *Badalona*, que són dedicats als nostres rius: Garona, Llobregat, Francolí, Noguera, Ter, Querol, Corb, Segre, Freser, Onyar, etcètera. Igualment, a *Calafell*, molts carrers tenen noms corresponents a la hidrografia fluvial d'Espanya i de l'estranger.

A *Sant Cugat del Vallès* hi ha una vintena de carrers, cada un dels quals és dedicat a un mar diferent; la llista va de l'Adriàtic al Tirrè, sense oblidar, naturalment, el Mediterrani. Hi ha també nou carrers que porten el nom de

golfs (Roses, València, Biscaia, Lleó, Bòtnia, etc.). Tota aquesta toponímia marina, allunyada quinze kmts. del mar, es troba situada al sector de Can Trabal, on, a més, hi ha cinc carrers amb nom d'estrets marítims, i les Places de les Ones, dels Mars i dels Oceans.

La presència de noms geogràfics estrangers com a topònims de la vialitat no ens sembla pas recomanable; en tenim de sobra per no haver-ne d'importar. Així, solament si considerem una possible relació industrial amb el ram tèxtil, podrem comprendre l'existència a *Sabadell* dels carrers dedicats a Norköping, Osaka, Boston, Bradford, Brisbane, Covilhá, Esmirna, Lodz, Melbourne, Roubaix, etc.

A *Riudoms*, a la barriada del Molí del Marc Massó, hi ha els carrers següents, dedicats als vents principals que hi bufen: serè, terral, tramuntana, xaloc, garbí, gregal, llevant, marinada, mestral, oest.

Arbres, arbusts i herbes constitueixen un altre grup de denominacions vials pels carrers dels pobles que estimen la vegetació. A *Castelldefels* n'hi han de dedicats a arbres de bosc i també als de ribera i als fruiters; plantes aromàtiques, flors, etc. L'apreci per la flora culmina amb la denominació donada a dos vials importants: el Passeig del Parc i el Passeig del Parc Forestal. A *Cornellà de Llobregat* l'afició a retolar la vialitat amb noms de vegetals també és molt notable, i arriba fins a recordar arbres no pas massa freqüents, com són l'auró i el cedre, i, àdhuc, alguns d'exòtics, com el bambú i la caoba; aquests dos darrers no els trobem pas massa apropiats com a topònims de la nostra vialitat.

Els *hagiotopònims* també abunden a les denominacions de carrers i places: tots els del barri del Colomer, a *Riudoms*, tenen nom de Sant. A *Badalona* n'hi ha 69 amb aquestes condicions; el Santoral domina el deu per cent dels vials urbans. A Igualada trobem setze carrers dedicats a setze advocacions diverses de la Mare de Déu; només tres corresponen a Verges venerades a Catalunya.

L'activitat metallúrgica ha estat causa, segurament, que a *L'Hospitalet de Llobregat* figuri un grup de carrers dedicats a metalls diversos: Cobalt, Crom, Estronci, Manganès, Níquel, Rubidi, Ràdium, Telur, etc. No és pas, al nostre criteri, una toponímia recomanable.

També cal destacar algunes denominacions rares, com per exemple les donades a *Riudecanyes* per cada un dels set carrers principals, que tenen com a topònim el nom d'un dia de la setmana: carrer del Dilluns, carrer del Dimarts...

La designació amb noms de personatges és molt estesa, i creiem que és la menys recomanable. Els mèrits que se'ls calgui reconèixer com a savis, literats, científics, fills il·lustres, polítics, protectors, mestres o per qualsevol altre motiu de prestigi o de valoració humana, poden ésser apreciats per una Corporació municipal i menys estimats per la que la succeeix; en aquest aspecte pensem tan estrictament que suprimiríem tots els noms dels carrers de Catalunya dedicats al doctor Sir Alexandre Fleming i també el d'*Abrera* que recorda Walt Disney. En canvi, al primer li dedicariem una Facultat de Medicina o un Laboratori Biològic i al segon un Col·legi de la Natura o una Institució per la Infància. Ja hem parlat d'això anteriorment.

Alguns ajuntaments no han estat pas massa diligents en batejar amb un nom escaient llurs carrers i places. Entre ells posem per exemple el de *Cambrils*. Segons una relació de vials publicada al «Butlletí Oficial de la Província de Tarragona» el 7 de maig de 1977, a la població n'hi ha un total de 314, dels quals 62 encara es designen per combinacions de números i lletres: carrer núm. 2 D-220, número 4 A, etc. A *Castelldefels*, malgrat l'encís que, com hem

vist, la toponímia dedicada a arbres, plantes i flors ha posat als seus carrers, encara existeix una zona anomenada «numèrica», on 86 vials esperen canviar llur xifra respectiva per un nom escaient i agradable. Igualment, a *Sant Boi de Llobregat*, dels 285 vials que formen l'àrea urbana, n'hi ha 73 que encara no han estat denominats.

Potser n'hi hagi d'altres que també ho mereixin, però si ara hem de posar un exemple de població que hagi escollit una toponímia modèlica per als seus carrers i places, sense cap mena de dubte hem de citar la de *Sant Cugat del Vallès*. Dels seus 1020 vials, no arriben a la quarentena els que són dedicats a personatges, i encara molts d'aquests homes il·lustres seran segurament inamovibles, car no creiem que es treguin mai, per exemple, els noms de Beethoven, Mozart, Murillo, Mossèn Jacint Verdaguer, etc. La vegetació com a tema hi absorbeix 107 carrers i armonitza amb els ocells, que donen nom a 32 vials més. La geografia del mar, com ja hem vist, i noms de pobles, muntanyes i monestirs de Catalunya, i els topònims dels entorns de l'àrea urbana (fonts, turons, masies, etc.) completen aquest catàleg de la vialitat de *Sant Cugat del Vallès*, que el seu ajuntament ha batejat amb tan d'encert i de forma tan completa, tota vegada que dels 1020 vials existents, només n'hi ha nou als quals no se'ls ha adjudicat nom.

PROBLEMES EN ELS CANVIS DE NOM

No ens volem endinsar més en la consideració d'aquesta matèria, que potser no és adequada per a ser tractada en aquesta Revista, tota vegada que pertany i afecta directament tots els ciutadans i se'n fa ressò més idoni la premsa informativa en general.

En aquest aspecte, les circumstàncies són ara simliars a les dels anys immediatament posteriors als 1930-1931. Aleshores, el canvi polític va provocar també una variació massiva en la toponímia de la vialitat urbana. Els diaris i setmanaris de l'època varen tractar, molts d'ells, la qüestió de les alteracions dels noms de carrers i places, amb molt de seny i d'equanimitat.

Com que moltes de les reflexions que en aquell temps es feren, són totalment vàlides en l'actualitat, clourem aquest capítol amb la transcripció dels fragments més interessants recollits entre la nombrosa quantitat d'articles, notes i treballs que aparegueren impresos en les publicacions que s'esmenten.

Antoni Rovira Virgili deia a «La Publicitat», el 7 de setembre de 1932: «Per coses que hem vist i per altres coses que ens han contat, creiem necessari de cridar l'atenció d'una part dels Ajuntaments de Catalunya sobre el problema dels noms de carrer. És, en efecte, un veritable problema. La fúria de treure noms vells i de posar noms nous ha arribat a prendre les proporcions d'un flagell. Hi ha moltes poblacions catalanes que estan externament descaracteritzades i desnacionalitzades per les innovacions que han sofert en aquest aspecte.

Com si les ciutats, les viles i els llocs de Catalunya fossin poblats construïts avui per una gent sobrevinguda, sense passat i sense ànima, un gran nombre de carrers són batejats o rebatejats amb noms que no tenen res a veure amb la nostra vida ni amb la nostra història i que tampoc tenen cap veritable valor universal».

També a «La Publicitat», de Barcelona, el 8 de juny de 1933, Tomas Girau Iglesias escriu: «Sempre hem considerat una equivocació això de convertir els carrers en una mena de catàleg de fets històrics i de personalitats. La recordança d'esdeveniments transcendents i l'homenatge a les celebritats del

país, els trobem molt ajustats a la raó i fins i tot una necessitat de la nostra ànima; però entenem que per a aquest fi no hi ha cosa millor que els actes commemoratius i l'elevació de monuments, que no sempre han d'ésser gegantins, pel que costen i per l'espai que ocupen, sinó que poden ésser reduïts i situats en places petites i parcs, com ja es fa. Per si això no fos prou, poden utilitzar-se encara sales dels edificis públics, on hom pot perpetuar, mitjançant plaques, bustos i alegories diverses, tots aquells fets i noms dignes d'admiració. El Panteó de París, i l'Abadia de Westminster, de Londres —no cal anar més lluny—, són veritables reliquiaris de la grandesa del país, sense que vulguem deixar establert que calgui convertir en cementiris els palaus que es dediquin a les glòries nacionals.

Cada finalitat ha de tenir un mitjà propi de consecució. Per això no sabem acabar-nos que es torci el veritable sentit de la nomenclatura dels carrers, que no és altre que el mitjà d'arribar a trobar fàcilment els llocs i domicilis. La gramàtica ens diu que el nom és la part de l'oració que serveix per a designar les persones i les coses, expressant-ne llurs qualitats, a fi de distingir les unes de les altres. Aquesta definició és aplicable alhora els noms genèrics i als propis. ¿Per què, doncs, en donar nom als carrers i places, no s'ha de pretendre únicament i exclusiva que el nom faci la funció de nom, això és, que serveixi de mitjà de diferenciació, emprant paraules que evitin l'equívoc i que siguin de fàcil llegir i pronunciar? Aquesta és la única finalitat que s'hauria de buscar, descartant per complet la idea de commemoració i homenatge.

Pretendre que els noms de carrers han de variar al compàs dels esdeveniments, és tan absurd com pretendre que ho fessin els noms dels rius, muntanyes, mars i altres accidents geogràfics. ¿Què diríeu, lectors, si algú proposés que el riu Ebre, per exemple, hagués de canviar de nom, i que per tant, d'ara endavant fos el riu «Primer de Maig», o bé el riu «Julián Besteiro», o el riu «Cardenal Segura», segons el gust o filiació política del patrocinador de la idea; que de la muntanya de Montserrat se'n digués la muntanya de «Mossèn Jacint Verdaguer» i de la Mediterrània la mar de «Blasco Ibáñez?».

Afegim encara, tret d'unes notes firmades per S. C., publicades a «El Dia», de Terrassa, el 15 d'abril de 1930: «Els noms dels carrers, deia Ribot i Serra, haurien d'ésser com una cosa sagrada, a la que no poguessin atemptar els regidors, ni per sectarisme, ni per vanitat, ni per influència d'esdeveniments adés tràgics, adés gloriosos. El nom d'un carrer, llevat de raríssimes excepcions, no és una cosa arbitrària, sino ben justificada. L'opinió pública deu rebellar-se sempre a tot canvi».

D'una crònica de Badalona apareguda a «El Matí» el 6 de març de 1932, treiem «Deia mestre Pau Vila recentment, en la conferència que pronuncià amb motiu de la inauguració de l'exposició dedicada a Badalona retrospectiva, «que ningú, per més revestit d'autoritat que es cregués, no podia substituir el nom d'un carrer sense cometre un gran atemptat a la història i a la tradició del poble on l'acte es cometés. De la mateixa manera que són curosament conservats tots aquells documents i totes aquelles pedres que ens evoquen el passat, cal conservar els noms dels carrers —molt més encara el d'aquells en que llur origen es perd en la llunyania dels anys— per l'íntima relació que serveix en la història del poble. Fer-los desaparèixer conscientment, és mutilar aquella història, i això és tasca d'ignorants. Es molt lloable l'homenatge a una persona o a una institució practicat per aquest procediment de donar nom a un carrer, però Badalona té unes perspectives prou vastes d'engrandiment perquè s'hagi de recórrer a les suplantacions quan es vulgui efectuar algun d'aquests homenatges; suplantacions que, per altra part, tenen una eficàcia

nulla, ja que quan un nom és arrelat en els usos del poble, és molt difícil, per no dir impossible, de fer-li adoptar el substitut. Així veiem com després d'una colla d'anys, el nom de Prat de la Riba, no ha pogut fer minvar en res la popularitat del nom del carrer de Mar, amb què fou batejat, en obrir-se, pels nostres avis i que encara avui usa correntment el poble; i el mateix podem dir de la Riera d'En Folc, a desgrat d'haver portat successivament diversos noms. En canvi, el carrer de Baldomer Solà, per exemple, que nasqué amb aquest nom, no s'anomena d'altra manera i continuarà recordant sempre als badalonins el nom d'aquell fill il·lustre de la ciutat, única finalitat que han de tenir al cap i a la fi aquesta mena d'homenatges».

Rovira i Virgili en el seu esmentat article periodístic insisteix sobre la necessitat de respectar la toponímia tradicional, i aconsella els Ajuntaments de Catalunya amb les paraules següents: «Una bona nomenclatura de carrers pot ésser una fidel fisonomia d'una població i un vivent resum de la seva història. Els noms verament tradicionals donen a les ciutats, viles i vilatges el sentit de permanència, que consisteix tant en la projecció envers el passat com en la projecció envers l'esdevenidor. Treure un nom vell sense motius justificats, és com tallar una rel de la collectivitat municipal, és com enderrocar un monument arqueològic o com cremar un arxiu històric. És també, com desfer un paisatge o com tapar una perspectiva.

Demanem, ara amb més motiu que mai, a aquells Ajuntaments de Catalunya, grans i petits, que són massa decantats als canvis de noms de carrer, que no mirin aquesta qüestió com una qüestió banal, que no l'aprofitin per a menesters de propaganda, que donin tot el seu valor a la fisonomia de les poblacions. I els demanem sobretot que, quan bategin o rebategin carrers, no oblidin que aquests formen part de la nostra terra vella i del nostre patrimoni moral.»

Finalment, del diari «El Matí», copiem d'una nota titulada «Els noms dels carrers. Orientacions i suggestions», publicada el 10 de juny de 1931 «Aquestes orientacions es basen en els següents axiomes:

- Primer: *La finalitat dels noms dels carrers és l'orientació del poble.*
- Segon: *Els noms dels carrers principals pertanyen a la Geografia del món,* i de vegades tenen major importància que els de ciutats o comarques.

No cal aclarir ni exemplaritzar aquestes veritats a l'abast de tothom i oblidades pels regents de totes les èpoques, que, *sense haver-hi una absoluta e ineludible necessitat*, canvien els noms dels carrers sense tenir en compte que, entre altres inconvenients, creen:

- Dificultats en les escriptures notarials.
- Dificultats en els registres de propietat i d'altres.
- Dificultats en les Companyies que tenen xarxes de distribució.
- Envelliments de plans moderns.
- Confusions en les guies de turisme i comercials.
- Dificultats a les cases productores.
- Nullitat de propaganda feta a base del nom antic.
- Confusions i destorbs als serveis de correus, taxis, etc.
- Desorientacions dels ciutadans.
- Esborrar fites històriques o d'interès arqueològic per a la ciutat.
- Mal exemple per a les altres poblacions que copien les coses bones i dolentes de Barcelona.

Perill que, seguint l'exemple, el mateix carrer que avui canviem de nom, pugui no ésser perdurable, i resultar endebades la modificació actual.

I molts altres molèsties menors que el lector afegirà pel seu compte.»

Conclusions

Acabem de veure els problemes que s'han creat al nostre país per la degradació de la nostra toponímia, patrimoni espiritual i cultural que és de tots, i entre tots hem de salvar. Però hem d'ésser conscients que aquesta obra és urgent, i que no admet cap mena de dilació ni d'espera.

Creiem que la millor solució fora la creació per la Generalitat de Catalunya d'un «Consell de Toponímia» amb la missió d'assessorar tots els organismes oficials o persones particulars que tenen necessitat d'efectuar treballs de cartografia, d'estadística, de geografia, d'història, d'economia, i en general, de totes les ciències i tècniques d'investigació, d'estudi i d'aplicació i fins i tot d'aquelles altres activitats de lletres, que necessiten informació sobre la grafia correcta, la situació i les característiques dels noms de lloc del nostre país.

Sota la presidència de la Secció de Filologia de l'Institut d'Estudis Catalans, haurien d'aplegar-se representants de les nostres tres Universitats, de les Societats Catalana de Geografia i d'Ordenació de Territori, del Centre Excursionista de Catalunya i d'altres Entitats excursionistes, i alguns especialistes. Podrien així obtenir-se informes que evitarien la possibilitat d'escollir per a les nostres denominacions urbanístiques noms tan esgarrifosament desencertats com els que hem vist que algunes tenen, i no seria possible que el desenvolupament del territori es realitzés a base d'una toponímia que s'acosta molt als mètodes i designacions comercials que estimulen la introducció de la beguda més refrescant o la del detergent que neteja més. Ja sabem que en la majoria dels casos, les urbanitzacions no són res més que això: una promoció de vendes de pams quadrats, que ha arribat a procediments d'una refinada subtilitat.

Però Catalunya mereix un millor tracte. Si es vol redreçar el país oferint-li un bon planejament territorial, si es vol promoure una protecció ecològica del nostre ambient, i un ús adequat dels recursos actuals, mitjans que contribuiran a un major benestar material, esforcem-nos també en evitar la contaminació que provoca a l'esperit i a la sensibilitat de la nostra gent la permanència en el repertori de les nostres denominacions urbanístiques d'uns topònims incompatibles amb la puresa de la llengua i amb la història i la geografia de la nostra terra.

RESUMEN. — Este trabajo estudia los nombres de los municipios de Catalunya, los de más de 2.000 planeamientos urbanísticos (urbanizaciones residenciales, zonas industriales, etc.), y los de la vialidad urbana de las localidades. Con relación al primer aspecto, describe el estado actual de las realizaciones de monografías toponímicas de los términos municipales de Cataluña, de los cuales solamente hay 28 que dispongan de un trabajo completo. Destaca los diversos factores que han contribuido a la degradación y a la pérdida de los nombres de lugar, y detalla las anomalías y deficiencias que se observan todavía en los nombres propios de algunos ayuntamientos, con designaciones oficiales inadmisibles por su toponimia errónea, principalmente en las denominaciones resultantes para municipios que han sido objeto de fusiones y de agregaciones. Es preciso, asimismo revisar la «Llista de noms dels municipis de Catalunya», publicada en 1933.

En el capítulo segundo se realiza el análisis de los nombres atribuidos por sus promotores a algunas actuaciones urbanísticas, principalmente de segunda residencia o de áreas industriales, para las que han sido adoptadas denominaciones tan absurdas e inconvenientes que su uso constituye una contaminación indigna de la lengua regional. Para convencer al futuro «parcelista», se ha recurrido a una nomenclatura que es preciso rechazar.

En la tercera y última parte del trabajo se pone en evidencia el peligro que puede representar para los valores culturales de una localidad una falta de atención en la designación de la vialidad urbana con nombres adecuados, para lo cual se estima conveniente la intervención de la Generalitat de Catalunya, a través de la Sección Filológica del «Institut d'Estudis Catalans».

SUMMARY. — The names of the municipalities of Catalonia, of over 2,000 developments (residential and industrial) and of the street networks in built-up areas are examined in this article. In relation to the first aspect, the present state of progress in the compilation of the toponimic monographies of the municipalities of Catalonia, only 28 of which are complete, is examined. The diverse factors which have contributed to the degradation and loss of many place names are analysed and the anomalies and deficiencies which can still be seen in the names of some towns are detailed. There are official designations which are quite inadmissible because of their toponymic errors, principally in the names of municipalities created by fusions or aggregations. It is necessary, also, to revise the «List of Names of the Municipalities of Catalonia» published in 1933.

In the second part the names given by promoters to their developments, mainly those of second homes and of industrial developments, are analyzed. Many of these have been given names which are so absurd or inconvenient that they represent a contamination of the regional language. To convince the future plotholder use is made of a nomenclature which it will be necessary to remake.

The third and last part of the work shows the dangers to the cultural values of a locality resulting from not paying sufficient attention to giving adequate names to the street network, and it is considered that the Generalitat de Catalunya should intervene, through the Philological Section of the «Institut d'Estudis Catalans».